Field Guide
Mammals of Ladakh

ལ་དྭགས་སི་དུད་འགྲོ་ཀུན་ནི་སྐོར་ལ་བསླབ་སྟོན།

Tahir Shawl

Jigmet Takpa

Phuntsog Tashi

Yamini Panchaksharam

FOREWORD

Ladakh is one of the most wonderful places on earth with unique biodiversity. I have the privilege of forwarding the field guide on mammals of Ladakh which is part of a series of bilingual (English and Ladakhi) field guides developed by WWF-India. It is not just because of my involvement in the conservation issues of the state of Jammu & Kashmir, but I am impressed with the Ladakhi version of the Field Guide.

As the Field Guide has been specially produced for the local youth, I hope that the Guide will help in conserving the unique mammal species of Ladakh. I also hope that the Guide will become a companion for every nature lover visiting Ladakh.

I commend the efforts of the authors in bringing out this unique publication.

A K Srivastava, IFS

Chief Wildlife Warden,
Govt. of Jammu & Kashmir

སྔོན་བརྗོད།

ལ་དྭགས་ནི་འཛིག་རྟེན་ནང་ལ་སྲོག་ཆགས་སྣ་ཚོགས་ཡོད་སའི་གནས་ས་དམིགས་བསལ་ཞིག་ཡིན་ནོག། ལ་དྭགས་སི་ས་གནས་ཀུན་ལ་ཡོད་པའི་སེམས་ཅན་ཚང་མའི་རྒྱུས་བྱས་པ་འདི་ལ་སྔོན་བརྗོད་བྱོ་བྱས་པོའི་ངའི་ལས་འགན་ཡིན་ནོག། འི་པོ་ང་རང་ཛམ་སྨུ་ཀ་ཤི་མིར་རི་རང་བཞིན་ཁམ་སྲུང་སྐྱོབ་དང་འབྲེལ་ཡོད་མཁན་པོས་བྱས་རེ་མན་པ་འི་པོ་ལ་དྭགས་སི་སྐད་དེ་ནང་ང་ཡོད་བྱས་པོའ་ཏ་ལས་ཏེ་ཡང་བཤད་ ཡོངས།

སེམས་ཅན་ཚང་མའི་རྒྱུས་བྱོ་བྱས་པོ་དམིགས་བསལ་ལིས་གཞོན་ནུ་ཀུན་ལ་ཕན་བྱས་ལ་འཕེང་ཕྲེ་ཡིན་ནོག འོ་པོའི་ཀ་ནས་ལ་དྭགས་སི་དམིགས་བསལ་ཅན་ནི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབས་ལ་ཕན་པའི་རི་པོ་ཡིན་དོན་ན་ཙོགས་ལ། རང་བཞིན་ཁམས་ལ་འཐད་པོ་ཡོད་མཁན་ཚང་མ་ལའང་ཕན་ཐོགས་པའི་རེ་བ་ཡིན།

འདི་ཚུགས་འོ་བརྒྱལ་མཛད་དེ་འབྲི་མཁན་ནི་འདི་དཔེ་ཆ་པོ་པར་ལ་བརྒྱབ་སྟེ་སྤེལ་དགོས་ཡིན་ནོག

ཨེ་ཀེ་ཤྲི་ཝས་ཏ་བ་ཨའི་ཨེཕ་ཨེས་ ནགས་ཚོགས་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་སྡེ་ཁག་གི་དཔོན་པོ་གཙོ་པོ་ཛམ་སྨུ་ཀ་ཤི་མིར་གཞུང་།

ACKNOWLEDGEMENTS

The field guide is the result of exhaustive work by a large number of people. There are many to whom we owe a great deal for helping to produce this book.

We would like to thank Dr. Parikshit Gautam, Director, Freshwater and Wetlands Programme, WWF-India, for his help in bringing out this publication.

We also thank Sh. Pankaj Chandan, Project Manager, WWF-India for his suggestions during various stages of the production of the Field Guide. Our special thanks to Ms. Nisa Khatoon, Project Officer, WWF-India, Field Office Leh, for her help.

We wish to thank Sh. Abdul Rouf, Sh.Tsering Angchok and Sh. Lobzang Khatup-Range Officers, Wildlife division Leh, and other staff members of Wildlife Division Leh, especially Mrs.Tashi Lanzon, for their help.

We want to thank Ms. Archana Chatterjee, Regional Coordinator WWF-India and Mr. Kishor Chandra, Admin. Officer, WWF-India, for their help.

We are grateful to Sh. Konchok Phandey, a renowned Ladakhi Scholar, for translating the field guide into the Ladakhi version. Without his help the field guide in the local language would not have been possible.

We want to acknowledge Dr. Yash Veer Bhatnagar-Scientist at Nature Conservation Foundation for critically reviewing the draft. His comments have helped in further improving the field guide.

Our special thanks to Sh. Ravi Singh, Secretary General and CEO, WWF-India and Dr. Sejal Worah, Programme Director, WWF-India, for their help and guidance.

ངོས་ལེན།

ས་གནས་སེམས་ཅན་ནི་རྒྱུས་བྱེད་པའི་དཔེ་ཆ་བོ་མི་མང་པོ་ཞིག་གི་བརྩོན་འགྲུས་ཆེན་པོ་བྱས་པའི་འབྲས་བུ་ཞིག་ཡིན། འདི་དཔེ་ཆ་བོ་འཕེང་བྱས་ལ་རོགས་མཛད་མཁན་མང་པོ་ཞིག་གི་བཀའ་དྲིན་དྲན་དགོས་ཡོད།

ས་གནས་སི་རིའི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་སྡེ་ཁག་གི་དཔོན་པོ་སྐྱ་ཞབས་འཛིགས་མེད་གྲགས་པ་དང་ཆུ་གཙང་དང་ས་གཤེར་ཆར་གཞིའི་དོན་སྟོན་པ་སྐྱ་ཞབས་ཊཀ་ཏར་པ་རི་ཤེཏ་གོཙ་ཏམ་དང་ཊབལིཙ་ཊབལིཙ་ཨེཕ་ཡིན་ཊེ་ཡས་པར་སྤེལ་མཛད་བྱས་ལ་རོགས་མཛད་པས་ཁོང་ཀུན་ལ་སྙིང་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་འོས་ཡིན།

དཔེ་ཆ་འདིའི་སྐོར་ལ་དགོས་སྟོམ་ཡོད་པ་སྣ་ཚོགས་ལ་རོགས་མཛད་མཁན་ཊབལིཙ་ཊབ་ལིཙ་ཊབ་ལིཙ་ཨེཕ་ཡིན་ཊེ་ཡའི་འཆར་གཞི་འགན་འཁུར་པ་སྐྱ་ཞབས་པང་ཀང་ཅན་དན་ལའང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་འོས་ཡིན་ དེ་ནང་བཞིན་ཊཕ་ལིཙ་ཊཕ་ལིཙ་ཨེཕ་གླེ་ལས་ཁུངས་སི་དཔོན་པོ་ནོ་མོ་ནི་ས་ཁ་ཏུན་ནི་རོགས་རམ་མཛད་པས་ཁོང་ལའང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་འོས་ཡིན།

སྐྱ་ཞབས་ཨབ་འདུལ་ར་ཏུབ་དང་སྐྱ་ཞབས་ཚེ་རིང་དབང་ཕྱུག་དང་སྐྱ་ཞབས་བློ་བཟང་མཁས་གྲུབ་བཅས་བློའི་རིའི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་ལས་ཁུངས་སི་ཇོན་ ཇ་དཔོན་པོ་གསུམ་དང་ཨ་ཇོ་བཀྲ་ཤིས་ལྷ་འཛོམ་བཅོ་བྱས་པའི་རིའི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་ལས་ཁུངས་སི་ལས་བྱེད་པ་ཚང་མས་རོགས་མཛད་པ་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་འོས་ཡིན།

ཊབ་ལིཙ་ཊབལིཙ་ཨེཕ་ཡིན་ཊེ་ཡི་སློངས་ཁག་གི་གོ་འོར་ཊེ་ནེ་ཏར་སྐྱ་ཞབས་ཡར་ཙ་ན་ཙ་ཏར་ཇེ་དཔོན་པོ་སྐྱ་ཞབས་ཀི་ཤོར་ཅན་ད་ར་གཉིས་ལའང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་འོས་ཡིན།

ལས་དྭགས་སི་མཚན་སྙན་ཅན་ཁས་དབང་མཁན་པོ་དཀོན་མཆོག་ཕན་བདེས་དཔེ་ཆ་འདི་ལ་དྭགས་སྐད་ལ་བསྒྱུར་བར་མཛད་པས་ཁོང་ལའང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་འོས་ཡིན། ཁོང་ཇི་རོགས་རམ་མདེན་ས་གནས་སེམས་ཅན་ནི་རྒྱུས་བྱེད་པའི་དཔེ་ཆ་བོ་ས་གནས་སི་སྐད་ཡིག་ནང་ལ་ཡོང་ཐབས་མེད་པ་ཡིན།

ཡིན་སི་ཨེཔ་ལ་བཞུགས་པའི་སྐྱ་ཞབས་ཊཀ་ཏར་ཡཤ་ཕིའ་ར་ཛྷཏ་ན་གར་ཚན་རིག་ལ་མཁས་པ་མཆོག་ནས་ཟིན་བྲིས་ལ་ཞིབས་དཔྱོད་མཛད་དེ་བསླབ་སྟོན་མཛད་པས་དཔེ་ཆ་བོ་མང་ང་དག་པོ་དང་བདེ་མོ་སོང་བ་ངོས་ལེན་བྱེད་ངོས་ཡིན།

ཊབ་ལིཙ། ཏབ་ལིཙ།ཨེཕ་རྒྱ་གར་རི་དྲུང་སྤྱི་སྐྱ་ཞབས་ར་ཕྲི་སིང་དང་།   འཆར་གཞི་ངོས་སྟོན་པ་སྐྱ་ཞབས་ཊཀ་ཏར་སི་ཧྲལ་ཕྱོ་ར་རྣམས་གཉིས་ནས་རོགས་མཛད་པས་ཁོང་ལ་དམིགས་བསལ་ལི་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་འོས་ཡིན་ནོ།

CONTENTS

Foreword 3
Acknowledgements 6
Introduction 10
Mammals of Ladakh 12

Order Artiodactyla
Family Bovidae

1. Blue Sheep/ Bharal 12
2. Tibetan Antelope/ Chiru 16
3. Ladakh Urial/ Shapo 20
4. Tibetan Argali/ Nyan 24
5. Asiatic Ibex/ Skin 28
6. Tibetan Gazelle/ Goa 32
7. Wild Yak/ Dong 34

Order Perissodactyla
Family Equidae

8. Tibetan Wild Ass/ Kiang 38

Order Carnivora
Family Felidae

9. Snow Leopard/ Shan 40
10. Lynx/ Eeh 44
11. Pallas's Cat/ Trakshan 46

Family Canidae

12. Tibetan Wolf/ Changu 50
13. Tibetan Wild Dog/ Phara 54
14. Red Fox/ Whatse 58

Family Ursidae

15. Himalayan Brown Bear/ Den-mo 60

Family Mustelidae

16. Stoat/ Lakimo 64
17. Mountain Weasel/ Lakimo 68
18. Stone Marten/ Kogar 70
19. Eurasian Otter/ Chusham 74

Order Rodentia
Family Sciuridae

20. Himalayan Marmot/ Phia 78
21. Long tailed Marmot/ Phia 82

Family Muridae

22. Silver Mountain Vole/ Zabra 86
23. Royle's Mountain Vole/ Zabra 88
24. Stoliczka's Mountain Vole/ Zabra 90

Order Lagomorpha
Family Leporidae

25. Cape Hare/ Ribong 92
26. Woolly Hare/ Ribong 96

Family Ochotonidae

27. Plateau Pika/ Zabra 98
28. Ladakh Pika/ Zabra 100
29. Nubra Pika/ Zabra 102
30. Large-eared Pika/ Zabra 104
31. Royle's Pika/ Zabra 106

References 108

INTRODUCTION

India is one of the twelve mega biodiversity rich countries of the world which together support nearly 60-70 percent of the world's biodiversity. Ten biogeographic zones represent the biodiversity of our country. The country's 4.77 percent of geographical area is under Protected Area Network which is one of the most extensive networks of the world and is represented by 96 National Parks and about 600 Sanctuaries.

Ladakh, a region in the state of Jammu & Kashmir, comes under the Biogeographic zone 1A - the Trans Himalayas. This zone covers more than 92000 Sq. Km. of geographical area of Jammu & Kashmir. Being a high altitude cold desert region, it experiences harsh climatic conditions which include extreme low temperature and very low rainfall leading to low environmental productivity. This cold desert region appears barren with low number of wild animals per unit surface area. Nevertheless, more than 700 species of plants, predominantly herbs and shrubs, have been reported from this region. Thirty three species of mammals have been reported from this region so far. Two species of mammals viz., Himalayan weasel and Musk deer have not been reported after 1960 (Otto Pfister, 2004).

The avifauna, most of which is migratory and vary seasonally, is quite rich representing about 276 species. Within India's geographical limits, this region is the only area that provides breeding ground to the Black-necked crane - the state bird of Jammu and Kashmir.

The fauna of eastern Ladakh have the Tibetan Plateau influence while Himalayan and central Asian species have influence of the central and western parts of this region. This region harbours the richest wild sheep and goat community represented by eight species and subspecies, all of them being listed under different Schedules of the Jammu & Kashmir Wildlife (Protection) Act, 1978 (Amended 2002) and Appendices of CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora).

ཛ་སྟོད།

སྣ་ཚོགས་ཅན་ནི་རྒྱལ་ཁབ་བཅུ་གཉིས་སི་ནང་ནས་གཅིག་རྒྱ་གར་ཡིན་ནོག   སྣ་ཚོགས་ཅན་ནི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ཚང་མས་འཛིག་རྟེན་ནི་སེམས་ཅན་སྣ་ཚོགས་བརྒྱ་ཆ་ ༦༠ ནས་ ༧༠ ཙམ་ཞིག་ག་རོགས་གྲོའ་ནོག   སེམས་ཅན་གནས་པའི་ལྷོངས་བཅུ་ཞིག་གིས་ང་དི་རྒྱལ་ཁབ་བི་སེམས་ཅན་སྣ་ཚོགས་མཚོན་པ་ཡིན་ནོག རྒྱལ་ཁབ་བི་ས་ཁྱད་བརྒྱ་ཆ་ ༤༠   ཙམ་ཞིག་སྲུང་སྐྱོབ་ཡོད་པའི་ལྷོངས་ཡིན་ནོག དེ་ནི་འཛིག་རྟེན་ནང་ནས་སྲུང་སྐྱོབ་བི་ས་ཁྱད་མང་ཤོས་ཡོད་པའི་གནས་གཅིག་ཅིག་ཡིན་ནོག རྒྱལ་ཁབ་བི་སྐྱིད་ཚལ་ ༩༦ དང་དུད་འགྲོ་སྐྱོབ་གནས་   ༦༠༠ ཡིན་ནོག

སེམས་ཅན་གནས་པའི་ལྷོངས་ཨའི་ཡི་ཀུན་ནིས་མངའ་སྡེ་ཛམ་མུ་ཀཤྨིར་མཚོན་པ་ཡིན་ནོག་རྒྱ་གར་རི་བྱང་ཕྱོགས་སི་མཐའ་མའ་ཡོད་པའི་ལ་དྭགས་སི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ཕར་ཕྱོགས་སི་ལྷོངས་ཛམ་མུ་ཀཤྨིར་མཚོན་པ་ཡིན་ནོག ཛམ་མུ་ཀཤྨིར་རིས་ཁྱད་ཀི་ལོ་མི་ཏར་ཁ་ཞིང་མ་ ༩༢༠༠༠ སང་མང་བ་ལ་དྭགས་ཡིན་ནོག ས་གནས་མཐོན་པོ་དང་གྲང་ཡུལ་ཡིན་པས་སང་གནམ་ཟླའི་ཚ་གྲང་ཞུང་ཤོས་དང་ཆར་ཆུ་དཀོན་མོ་ཡིན་ནོག སོང་པས་སང་འཐོན་སྐྱིད་མང་པོ་མེད་པ་ཡིན་ནོག ས་རྒྱ་ཆེ་ཆུང་དང་བསྟུན་པའི་རིའི་སེམས་ཅན་མང་པོ་མེད་པ་ཡིན་ནོག གྲང་ཡུལ་ཡིན་པ་དང་ཆར་ཆུ་དཀོན་པས་རྩ་མང་པོ་མ་སྐྱེའ་ཡིན་ནོག ཡིན་ནའང་སྨ་རྩ་མང་ཆེའ་ཡོད་པའི་ལྗོན་པའི་རིགས་ ༧༠༠ ལྷག་ཙམ་དང་ དུད་འགྲོའི་རིགས་སུམ་ཅུ་སོ་གསུམ་ཙམ་ཞིག་ལྷོངས་འདིར་ཡོད་པ་ཧ་གོ་ཏེ་ཡིན་ནོག སྤྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ཡི་སྟེང་ན་ ནེའུ་ལ་དང་སྤྲ་བ་གཉིས་ཀི་རིགས་མ་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོག

བྱ་བྱིའུ་རིགས་དེ་ནང་ནའང་མང་ཆེ་བ་དབྱར་དགུན་ལ་གནས་ས་སྤོ་མཁན་དང་གནམ་ཟླ་སོ་སོ་དང་བསྟུན་ཏེ་སོ་སོ་ཡོད་མཁན་ལ་སོགས་པ་ཧ་ལམ་རིགས་ ༢༦༧ ཙམ་ཞིག་ཡོད་འདུག ཛམ་མུ་ཀཤྨིར་མངའ་སྡེའི་བྱ་ཁྲུང་ཁྲུང་མཇིང་ནག་པོས་བྱ་ཕྲུག་སྤེལ་ས་ནི་རྒྱ་གར་གང་པོའི་ནང་ནས་ལ་དྭགས་གཅིག་པོ་ཡིན་ནོག

ལ་དྭགས་སི་ཤར་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པའི་དུད་འགྲོ་ཀུན་ལ་བོད་དི་ཁྱད་སླེབ་སྟེ་ཡིན་ནོག གཞུང་འཁོར་དང་ནུབ་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པའི་དུད་འགྲོ་ཀུན་ལ་ཧི་མ་ལ་ཡ་དང་ ཨེ་ཤེ་ཡའི་དབུས་སི་ཁྱད་སླེབ་སྟེ་ཡིན་ནོག འདི་ཕྱོག་ལ་ཤ་ལུ་གུ་དང་སྐྱིན་ཀུན་ནི་རིགས་སྣ་བརྒྱང་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག དེ་ཚང་མ་ཛམ་མུ་ཀཤྨིར་རི་རིའི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་བི་ཐོའི་ནང་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག   དེ་བོའི་ ༢༠༠༣ སི་ནང་ལ་བསྒྱུད་བཅོས་དང་བསྣན་ཏེ་ཡིན་ནོག

Blue Sheep

Common Name	:	Blue Sheep/ Bharal
Scientific Name	:	*Pseudois nayaur nayaur*
Local Name	:	Napo/ Na
Size	:	Body Length 120-160 cm, Shoulder Height 75-90 cm, Tail Length 10-20 cm
Weight	:	55-70 kg

© Jaiveer Singh Choudhary

Description: Bharal is placed between sheep and goats as it is not a true sheep. The coat is of slate-blue colour which becomes red-brown in summer. The body is sturdy. Tail is short with black tip. Back of legs and under parts are whitish. The large rounded horns are directed up and sideward in males while the females have shorter, straighter horns. Females are smaller than the males and lack black throat pattern. The eyesight, hearing and sense of smell are well developed. Herbs, shrubs and grasses constitute the food of this animal.

གནའ་པོ།

སྤྱིར་བཏང་མིང་།　　　བེ་ལུ་ཤེ་པ།
ཚན་རིག་གི་མིང་།　　　སེ་ཀྱུ་ཊོའི་ན་ཡ་འུར།
ས་གནས་སི་མིང་།　　　གནའ་པོ།

ཆེ་ཆུང་།　　　　དཔུང་པ་ཚུག་པ་ཕུཏ་གསུམ།

སྲིད་།　　　　ཀི་ལོ་ ༥༥ ནས་ ༧༠

འགྲེལ་བཤད།　　　གནའ་པོ་ནི་ར་མ་ལུག་ཚོགས་ཤིག་ཡིན་ནོག ཅིའ་ཟེར་ན་འི་བོ་ལུག་དང་ཚོགས་ཁོ་རང་མེད་པ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོའི་མདོག་པོ་གཡའ་མངས་སི་མདོག་ཡིན་ནོག དབྱར་ལ་དམར་སྨུག་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོ་རྒྱགས་པ་ཡོང་ང་ནོག ཇ་མ་ཕྲུང་ངུན་མགོ་ནག་ཅིག་ཡིན་ནོག རྐང་པ་རྒྱབ་ཕྱོགས་དང་གྲོང་པའི་ཕྱོགས་ཀུན་དཀར་ཤས་ཅན་ཡིན་ནོག ཕོ་ཀུན་ནི་ར་ཅོ་སྡོམ་པོ་གྱེན་ལ་སོང་སྣེ་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་འཁྱིལ་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག མོ་ཀུན་ནི་ཏུང་ངུན་དྲང་པོ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག མོ་ཀུན་པོའི་སང་ཆུང་ང་དང་མཛེང་པ་ནག་པོ་དེ་ཙམ་མེད་པ་ཡིན་ནོག མཐོང་བྱས་དང་ཚོར་བྱས་དང་དྲི་མ་ཚོར་བྱས་ཀུན་རྒྱལ་བ་ཡོང་ང་ནོག འི་ཀུན་ནིས་རྩ་དང་ལྗོན་པའི་རིགས་ཚང་མ་བཟའ་བ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

གནའ་པོ་ནི་ལྷུང་མ་སྐྱེས་ནས་བཏངས་པ་ཁ་བ་ཡོད་ས་ཚུག པའི་མཐོ་ལོད་ཕུཏ་ ༡༧༠༠ ཚུག་པ་འདུག་ག་ནོག འི་ཀུན་གནས་ས་མཐོན་པོའི་རྩ་ཁ་ཀུན་དང་རི་ལྡེབས་དང་བྲག་ལྡེབས་ཀུན་ལ་ཕྲུའི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག རྒྱུད་སྟེལ་བའི་དུས་ལ་ཕོ་དང་མོ་ཀུན་སོ་སོའ་ཕྲུ་ཕྲུའི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག དགུན་ལ་དམའ་ས་ཀུན་ལ་མཐོ་ཚད་ཕུཏ་ ༡༣༠༠ ཙམ་རེའི་བབས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག

ར་མ་ལུག་ཡིན་པས་སང་། ལུག་ཚོགས་ལ་རྩྭ་ཁ་ཀུན་ལ་འདུག་བྱས་དང་། ར་མ་ཚོགས་ལ་རི་གཟར་པོ་མཐོན་པོ་ཀུན་ལ་འཛོགས་ས་ནོག གནའ་པོའི་མདོག་ནི་འདུག་སའི་འཁོར་རི་གཡའ་དང་བྲག་ཀུན་ནི་མདོག་ཡོང་འདུག གནའ་པོ་ཀུན་ནིས་མིས་བསྲལ་བའི་ལུག་དང་འབྲེལ་བྱོའ་མི་འདུག

ཁྱབ་ཁོངས། གནའ་པོ་ནི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ཕར་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པའི་ཁ ཨན་གུ་ལེཊ་ཅིག་ཡིན་ནོག སྣ་གཉིས་སི་ཐོག་ནས་ཁོའི་རྒྱུད་བསྟན་འདུག རྒྱ་ཡུལ་གཅིག་པོའི་ནང་ལོགས་ལ་པི་ན་ཡ་ཅུར་ན་ཡ་ཅུར་ཆ་འདུག གནའ་པོ་བོད་ཕྱོགས་སི་དུད་འགྲོ་དམིགས་བསལ་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་རི་རྒྱུད་ཆེ་བ་མང་པོ་དང་བལ་བོ་དང་འབྲུག་ཡུལ་དང་པ་གིས་ཏན་ནི་ཁག

Habitat and Behavior: The blue sheep stays between the tree line and snow line (16000 ft). It lives in groups in high altitude pastures, open hillsides and rocky slopes. The male and female stay in separate groups outside breeding season. During winter they descend to lower elevations (12000 ft).

Being intermediate between sheep and goat they graze like sheep and can climb to the high and inaccessible cliffs like goats. The colour of Bharal matches completely with surrounding boulders and rocks. The Bharal does not mate with domestic sheep.

Distribution: Bharal is one of the most common ungulates found in the Trans-Himalaya. Genus *Pseudois* is represented by two species. Within Indian limits only *P. nayaur nayaur* occurs. The Bharal though a typically Tibetan animal, has a wide distribution in almost all the major mountain ranges of China, Nepal, Bhutan and parts of Pakistan. In India it is distributed patchily in the main Himalayan range but in Trans-Himalayan region it has wide and continuous distribution.

It is a common resident throughout Ladakh except in its western region. Bharal has a wide and continuous distribution in Leh district which includes Changthang region in the east and covers most of the area upto Zanskar River in the west. Bharal is one of the major prey species of the Snow leopard and other predators.

For sighting of this animal in Ladakh the best areas are Hemis National Park, Chumatang-Mahe region, Rupshu, Changthang including Tsokar, Puga, Tsomoriri and Hanle.

ཅིག་བཅས་ཕྱོགས་ཚང་མར་ཡོང་འདུག་རྒྱ་གར་ལ་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ལྗོངས་རེ་གཉིས་ལ་ཡོང་འདུག
ཡིན་ནའང་ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་ཕར་ཕྱོགས་སི་ལྗོངས་ལ་ཕྱོགས་ཚང་མ་ལ་ཡོང་འདུག

ལ་དྭགས་སི་ནུབ་ཕྱོགས་མ་གཏོགས་ཕྱོགས་ཚང་མར་འི་བོ་ཡོང་འདུག སླེ་ཛོང་ཁག་གི་
ཤར་བྱང་ཐང་ནས་ནུབ་ཟངས་དཀར་རི་ལྗོངས་ཚུག་པ་འི་བོ་ཁྱབ་སྙེ་ཡོང་འདུག གནའ་
པོ་ནི་གཅན་དང་གཞན་གཟན་ཟན་ཀུན་ཞིས་གསད་པའི་དུད་འགྲོའི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ནོག
འི་དུད་འགྲོ་བོ་ལ་དྭགས་ལ་ཧེ་མིས་ནེཤ་ནལ་པ་རག་དང་། ཆུམ་ཐང་དང་མ་ཧེ་དང་ བྱང་ཐང་རུབ་ཤོ་
དང་མཚོ་དཀར་དང་ ཕུ་ག་དང་མཚོ་མོ་རི་རི་དང་ ཨན་ལེ་ཀུན་ལ་མཐོང་འདུག

Tibetan Antelope

Common Name : Tibetan Antelope/ Chiru
Scientific Name : *Pantholops hodgsonii*
Local Name : Stzos
Size : Body Length 120-150 cm, Shoulder Height 80-95 cm, Tail Length 10-15 cm
Weight : 30-40 kg

Description: Chiru, a small beautiful antelope is known for its fine and warm wool called shahtoosh - the king of wools. The body coloration is generally rufous–brown with whitish under parts. A dark brown stripe runs down the front of each leg in bucks. Males have long slender horns which are slightly curved forward. The snout is swollen, the body is covered with dense wool which is shed during summer. The high altitude adaptation is manifested in the form of inflated snout. Each nostril in the inflated nose has a sac to assist in breathing rarefied air at higher altitudes. The animal feeds on herbs and grasses.

Habitat and Behavior: Chiru is a shy and wary animal inhabiting high altitude prairies and steppes. It lives in large herds which consist of female, young and sub adults. The males, which normally stay separated,

ཕྱིར་བཏང་མིང་། ཊེ་བ་ཊེན་ཨན་ཊེ་ལོབ།
ཚན་རིག་གི་མིང་། པན་ཐོ་ལོབས་ ཧོཛ་སོ་ནི།
ས་གནས་སི་མིང་། གཙོད།

བོངས་ཚད། དཔུང་པ་ཚུག་པ་སེན་ཊེ་མི་ཊར་ ༥༠ ནས་ ༦༠ ཚུག་པ་ཡིན་ནོག

འགྲེལ་བཤད། བདེ་མོ་ཆུང་ངུན་གཙོད་འདི་ཡི་གཙོད་ཁྱུལ་ངོ་མོ་དང་ ངོད་མོ་ཡོད་པའི་བལ་འཇམ་ཤ་ཏུས་ཀིང་ནས་ཤེས་ཐུབ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོའི་མདོག་ནི་མང་ཆེ་བ་དམར་སྨུག་ཡིན་པ་ལ་གྲོད་པ་དཀར་ཤས་ཙན་ཡིན་ནོག སྨུག་ནག་གི་སྟག་རིས་སུག་གུ་ཚང་མའི་མདུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཕོ་ཀུན་ལ་ར་ཙོ་རིང་པོ་མདུན་ཕྱོགས་ལ་ཙ་པིག་གུག་སྐྱེ་ཡོང་ང་ནོག སྣ་ཁུང་ངི་མགོ་ཙ་པིག་འབུར་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོ་གང་པོར་རལ་ཐུག་མོ་ཡིན་ནོག དེ་བོ་དབྱར་ལ་སྤུ་ལུ་འཕང་ང་ནོག མཐོ་སའི་འདུག་རྙོགས་ཡོད་མཁན་པོ་སྣ་ཁུང་སྦོས་པ་ནས་ཤེས་ཐུབ་ཡིན་ནོག སྦོས་པའི་སྣ་ཁུང་ཚང་མའི་ནང་ང་རླུང་པོ་ཡང་མོ་ཙན་ནི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་དབུགས་ནེན་ཐུབ་ཐུས་སི་སྣོད་རེ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག དེ་ཀུན་རྩ་ཟ་མཁན་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

གཙོད་ནི་ངོས་མིག་ཆུང་ངུན་དང་ རྣམ་རྟོག་ཙན་ མཐོ་སའི་རྩ་ཐང་ཀུན་ལ་འདུག་མཁན་ནི་དུད་འགྲོ་ཞིག་ཡིན་ནོག འི་བོ་ཁྱུ་ཆེན་པོའི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག དེ་ནང་ང་ཕོ་དང་ ཕྲུ་གུ་དང་ གཞོན་པ་ཀུན་ཡོང་ང་ནོག ཕོ་ཀུན་མང་ཆེ་བ་སོ་སོའ་འདུག་ག་ནོག ཡིན་ནའང་རྒྱུས་སྤྲེལ་ལི་གནམ་ཟླའི་དུས་ལ་མཉམ་པོ་ལཛོམ་སྡེ་འདུག་ག་ནོག དེ་ཀུན་ནི་ས་གོར་གོར་འབྲུས་ཏེ་ཉིན་གུང་ངི་དུས་ལ་དེ་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག གཙོད་ཀུན་སྔ་དོག་དང་ཕི་དོག་ཀུན་ལ་རྩ་བཟའ་ཐུས་ལ་འབིང་ང་ནོག

འཐིགས་སྣང་ཡོད་ཙ་ན་བང་རྒྱུགས་གཏང་ང་ནོག དེ་ཕིའ་མདུན་ལ་སླེབ་ཐུས་དཀགས་པོ་ཡིན་ནོག ཕོ་མོ་ཀུན་དགུན་དུས་སྤྱི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པ་དང་དང་པོ་ཀུན་ལ་འཛོམ་མ་ནོག སྤྱི་ཟླ་ལྔ་པ་དང་དྲུག་པའི་དུས་ལ་རེ་གུ་སྐྱེའ་ནོག ཕོ་མོ་ཐུག་པའི་དུས་ལ་ཕོ་ཀུན་འཛིངས་མོ་བཏང་ང་ནོག ཕན་ཐུས་ཐོབ་པ་ནས་རི་གུ་སྐྱེ་སྐྱེ་ཚུག་པ་ཟླ་དྲུག་འགོར་ར་ནོག ཉིན་དག་པོ་ཞག ༡༥༠ ཡིན་ནོག

join these herds during the breeding season. They dig out shallow depressions with their hooves and rest in these depressions during mid day. The Chiru graze in the morning and afternoon.

The animal when in danger runs fast and is very difficult to approach. The rutting takes place during the winter (December-January) and young are born in May or June. During rutting season adult males fight each other. The gestation period is about 180 days.

Distribution: The Tibetan Antelope lives at a height of 3660-5500 m, inhabiting the world's most climatically hostile region. The Chiru in India is distributed in northern and north eastern Ladakh. The total estimated population in Ladakh is between 250-300 animals. Daulat Beig Oldi (DBO) in the Karakoram range and Changchenmo valley in Leh are the typical areas of encounter within Indian limits.

Status: Chiru is one of the most threatened animals endemic to Central Asia. Its population is declining throughout its range. Its wool was being collected in China after killing the animals, smuggled into India and transported to Kashmir where it was used in weaving fine quality shahtoosh shawls *(Wright et al. 1997)*.

The Chiru is placed under Schedule I of the Jammu & Kashmir Wildlife (Protection) Act, 1978 and categorized as Vulnerable under IUCN* Red List of endangered animals. It is listed under Appendix I of CITES. About 20000 animals are poached annually throughout its range and the estimated population is less than 75000 animals throughout its range.

* International Union for Conservation of Nature.

ཁྱབ་ཁོངས།

བོད་དེ་གསོད་ཀུན་འཛིག་རྗེན་ནི་གནམ་གཤིས་དཀགས་ཤོས་ཡོད་པའི་མཐོ་ཚད་མི་ཏ་ར་༣༨༨༠ ནས་༥༥༠ ཙམ་མི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག ཀྱ་གར་ལ་གསོད་ཀུན་ལ་དྭགས་སི་བྱང་དང་བྱང་ཤར་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག ལ་དྭགས་ལ་གསོད་དེ་གྲངས་ཀ་བསྡོམས་ ༢༥༠ ནས་༣༠༠ ཙམ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཀ་ར་ཀུ་རམ་རི་རྒྱུད་དེ་ཊེ་བི་ཨོ་དང་གླི་ཧུ་ཡོད་པའི་བྱང་ཆེན་མོའི་ལུང་པ་ཀུན་ཀྱ་གར་རི་ནང་ལ་འཛོམ་པའི་ལྷོངས་སོ་སོ་ཞིག་ནུབ་ཕྱོགས་ལ་ཀ་ར་ཀུ་རམ་རྒྱུད་ལ་ཡིན་ནོག ཀྱ་གར་རི་མཚམས་ནས་ཕི་ལོག་ག་ཡོད་པའི་གསོད་ཀུན་ལ་ལེ་ནའི་ཕིའ་བར་དོ་བསྡན་པ་ཡིན་ནོག ཅིའ་ཟེར་ན་ལེ་ནའི་ཤུལ་ཡང་ན་ཙ་ཟར་རིན་ཅན་ཀུན་འཐག་པ་ཡིན་ནོག དེ་ཀུན་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཚུག་པ་ལ་དྭགས་སི་བྱང་ཐང་ལྷོངས་ལ་ཡོད་མཁན་ནོག དག་ས་ཚར་ཧེ་ཡིན་བྱས་འདུག

གནས་ལུགས

གསོ་ནི་དབུས་ཨེ་ཤི་ཡ་གཅིག་པོར་གནས་པའི་སྐོངས་པའི་ཉེན་ཀ་ཅན་ནི་དུད་འགྲོ་ཞིག་ཡིན་ནོག འི་པོའི་གྲངས་ཀ་ནི་ལྷོངས་གང་པོའི་ནང་ང་ཉུང་ང་ཉུང་ང་ཆེན་ཡིན་ནོག ཀྱ་ནག་གི་ནང་ང་འི་པོ་བསད་དེ་གསོད་ཁུལ་བསགས་ཧེ་ཀྱ་གར་ཕྱོགས་ལ་རྐུན་ཚོང་ངའི་ཚུལ་ལ་བཏང་ང་ནོག དེ་པོ་ཁ་ཆུལ་ལ་གསོད་ཁུལ་ལི་ཙ་ཟར་འཐག་པ་ཡིན་ནོག

གསོད་པོ་འཛིག་རྗེན་ནི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་བི་ཁྲིམས་ནང་བཞིན་ཨང་དང་པོའི་གྲས་ལ་བོར་ཧེ་ཡིན་ནོག ཡང་དུད་འགྲོ་སྐོངས་པའི་ཉེན་ཀ་ཅན་ནི་ཐོ་དམར་པོ་ ཨའི་ཡུ་སི་ཨེན་ནང་བཞིན་སྐོངས་པ་སླ་མོའི་རིགས་ཡིན་ནོག འི་པོ་(སླགྲཙྪ)སི་ནང་ལ་བསྡན་པའི་ཐོའི་ནང་ལ་ཡིན་ནོག འདི་ཕྱོགས་སི་ལྷོངས་ལ་དུད་འགྲོའི་གྲངས་ཀ་སྡོང་ཕྲག་དོན་ལྔའི་ ༧༥༠༠༠ སང་ཉུང་ང་མ་གཏོགས་མེད་པ་ཡི་ནོག དེ་ནང་ནས་ཏ་ལམ་སྡོང་ཕྲག་ཉི་ཤུ་རེ་ ༢༠༠༠༠ ལོ་གཞུང་ ཁྲིམས་འགལ་ཐོག་ནས་འཁྱེར་ར་ནོག

Ladakh Urial

Common Name : Ladakh Urial
Scientific Name : *Ovis vignei*
Local Name : Shapo, Sha
Size : Body Length 110-150 cm, Shoulder Height 70-90 cm, Tail Length 20-25 cm
Weight : 35-90 kg

© Joanna Van Gruisen

Description: Ladakh Urial is smallest of all the wild sheep. It is also known as Red sheep. Urial has three subspecies viz., Afghan, Punjab and Ladakh Urial. Ladakh Urial is endemic to Ladakh. The horns are back curved, out-turned, well wrinkled and slender. The tips of the horns, in Ladakh Urial, point forward. The colour of the body in adult males is copper red. Under parts, lower legs, tail and chin are whitish along with a blackish lateral line. The adult male has a dark ruff from throat to breast. The winter coat is shed with the onset of summer. Males are heavier and larger while females are smaller with shorter horns. Males have a black and white saddle patch.

Habitat and Behavior: The Ladakh Urial is a very wary and agile animal and referred to as low country sheep. The animal lives in herds. Males and females mostly stay in separate herds. The animal normally inhabits steep, grassy mountain slopes between 3000 to 4000 m. In winter the Urial moves to lower slopes. They rest during mid day and graze in the morning and evening. The males in breeding season visit several herds.

ཤ་ཪོ།

སྤྱིར་བཏང་མིང་།	ཤ་ཪོ།
ཚན་རིག་གི་མིང་།	ཧོ་ལྷིས་ལྷིག་ཞེ
ས་གནས་སི་མིང་།	ཤ་ཪོ།

བོངས་ཚད།	དཔུང་པ་ཆུག་པ་སེན་ཊི་མི་ཊར་ ༧༠ ནས་ ༩༠ ཙམ་མི་མཐོན་ཡིན་ནོག

ལྗིད། ཀི་ལོ་༡༥ནས་༩༠ཆུག་པ་ཡོང་ང་ནོག

འགྲེལ་བཤད།	ལ་དྭགས་སི་ཤ་ཪོ་ནི་ནགས་ཚོགས་སི་ལུག་ཚང་མའི་ནང་ནས་ཆུང་ཤོས་ཡིན་ནོག འི་བོའ་ལུག་དམར་ཡང་ཐེར་འདུག ཤ་ཪོའ་རིགས་གསུམ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཨཕ་གན་དང་། པན་ཛབ་དང་ ལ་དྭགས་སི་ཤ་ཪོ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་སི་ཤ་ཪོ་ཀུན་ལ་དྭགས་ལ་འདུག་ག་ནོག ར་ཙོ་ཀུན་རྒྱབ་ལ་འཁྱིལ་ཏེ་ཕི་ལོག་ག་འཁོར་ཏེ་ཚོགས་ཙན་རིལ་བུ་རིང་པོ་ཡོང་ང་ནོག ལ་དྭགས་སི་ཤ་ཪོ་ཀུན་ལ་ར་ཙོའི་རྩེ་མོ་མདུན་ཕྱོགས་ལ་བསྟན་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག ཤ་ཪོ་ལུག་ཪོ་ཀུན་ནི་ཚོད་མདོག་ཟངས་མདོག་ཡིན་ནོག གྲོད་པ་དང་ སུག་གུའི་རྩ་ཀུན་དང་ ཇ་མ་དང་གོས་གོ་ཀུན་དཀར་ཤས་དང་ནག་པོའི་ཐུར་རིས་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ལོ་ཁ་ཅིག་ཆ་མཁན་ནི་ཪོ་ལུག་ཀུན་ནི་སྐྱེ་ནས་ཟླ་མ་རྒྱུག་པ་ནག་རིས་ཡོང་ང་ནོག དབྱར་དུས་སི་བལ་སྐྱི་བྱས་འགོ་ཐུག་པ་དང་དགུན་དུས་སི་སྤུ་ལུ་འཕང་བ་ཡིན་ནོག

ཪོ་ཀུན་ལྗིད་ཙན་དང་ཆེན་པོ་ཡོང་ང་ནོག མོ་ཀུན་ཆུང་ངུན་དང་ར་ཙོ་ཐུང་ངུན་ཡོང་ང་ནོག ཪོ་ཀུན་ལ་ནག་པོ་དང་དཀར་པོའི་ཐིག་རི་ཡོང་ང་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

ལ་དྭགས་སི་ཤ་ཪོ་ཀུན་སྤྲུང་བྱོས་ཏེ་འདུག་བྱས་དང་མགྱོགས་པ་ཤོར་མཁན་ནི་དུད་འགྲོ་ཡུལ་དམའ་མོའ་འདུག་མཁན་ཞིག་ཡིན་ནོག དེ་ཚང་མ་ཁྲུའི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག མང་ཆེ་བ་ཪོ་དང་མོ་ཀུན་ཁྲུ་སོ་སོའི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག དེ་ཀུན་མང་ཆེ་བ་གཡང་གཟར་པོའི་རི་ལྷེབས་རྩ་ཁ་ཙན་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་ ༡༠༠༠ ནས་ ༤༠༠༠ ཙམ་མ་འདུག་ག་ནོག འབྲུན་ལ་དམའ་སའི་རི་ལྷེབས་ཀུན་ལ་བབས་ས་ནོག ཉིན་གུང་ང་ངལ་འཚོ་སྟེ་སྔ་དྲོག་དང་ཕི་དྲོག་ཀུན་ལ་རྩ་བཟའ་དགྱལ་ལ་ནོག རྒྱུད་སྤེལ་ལི་དུས་ལ་ཤ་ཪོ་ཀུན་ཤ་བོ་མོའི་ཁྲུ་སྣ་ཚོགས་སི་གསེབ་བ་ཆའ་ནོག

Status and Distribution: Ladakh Urial has a very restricted distribution. This subspecies is endemic to Ladakh. Its distribution is along the major valleys of the rivers Indus and Shyok. As these valleys are heavily populated this brings this species into direct conflict with humans. The total estimated population of this species in Ladakh is about 1500 individuals. Its number is declining drastically due to disturbance and habitat loss. As per reports it has been exterminated from several areas and survives only in small isolated populations. The Urial is best sighted in areas surrounding Fotu La, Nindum and between Lamayuru, Rizong and Wanla. In Kargil district the animal is reported from Junkar range and between Chiktan and Jukshu.

The population is showing a declining trend. The animal is listed as Vulnerable in the IUCN Red List of Threatened Animals and comes under Appendix I in the CITES and Schedule I of the Jammu & Kashmir Wildlife (Protection) Act, 1978.

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་སི་ཤ་པོ་ཀུན་གནས་ས་ཁ་ཅིག་ག་མ་གཏོགས་འདུག་ག་མ་ནོག འདི་རིགས་པོ་ལ་དྭགས་གཅིག་པོའ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འདི་ཚང་མ་འདུག་ས་ནི་སིང་གེ་གཙང་པོའི་རྒྱུད་དི་ལུང་པ་ཀུན་དང་ཤ་གཡོག་གཙང་པོའི་རྒྱུད་ལ་ཡིན་ནོག འདི་ཡུལ་ཀུན་ལ་མི་གྲངས་མང་པོ་ཡོད་པས་སང་མི་ཀུན་དང་ཐུག་གིན་འདུག་ག་ནོག སེམས་ཅན་འདིའི་གྲངས་ཀ་བསྡོམས་ལ་དྭགས་ལ་ཏ་ལམ་ ༡༥༠༠ ཙམ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འདུག་ས་མང་པོ་མེད་མཁན་པོས་བྱས་ཏེ་འདིའི་གྲངས་ཀ་ཉུང་ང་ཉུང་ང་ཆེན་དང་ཡིན་ནོག གནས་ཚུལ་ནང་བཞིན་གནས་ས་མང་པོ་ནས་འི་པོ་སྟོངས་ཏེ་ཡིན་ནོག་ཟེར་འདུག གྲངས་ཀ་ཉུང་ངུན་ཞིག་གནས་ས་སོ་སོ་ཞིག་ག་ཡོད་མཁན་ནོག ཕུ་མཐོ་ལའི་ཉེ་འཁོར་དང་ ཉིན་འདུམ་དང་། གཡུ་རུ་དང་། རི་རྫོང་དང་། ལྷན་ལ་བཅས་པའི་ལྗོངས་ཀུན་ལ་ཤ་པོ་མཐོང་ང་ནོག དཀར་གྱིལ་རྫོང་ཁག་གི་ནང་ང་རྡུང་དཀར་རྒྱུད་ནས་གཅིག་བརྟན་དང་ཀུག་ཤོའི་བར་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་པོ་གྲངས་ཀ་ཉུང་ང་ཆེན་ཡིན་ནོག དེ་པོ་ཨའི་ཨུ་སི་ཨེན་ནང་ངི་སྡོན་ཁ་དང་པོའི་ནང་ང་ཡིན་ནོག   ནགས་ཚོགས་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་པི་གྲས་ལའང་ཡིན་ནོག

Tibetan Argali

Common Name : Tibetan Argali/ Great Tibetan Sheep
Scientific Name : *Ovis ammon hodgsoni*
Local Name : Nyan
Size : Body Length 130-190 cm, Shoulder Height 90-110 cm, Tail Length 10 cm
Weight : Up to 100 kg (Male)

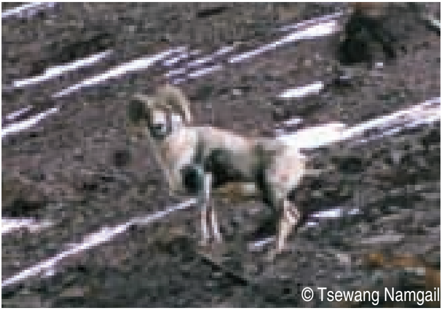
© Tsewang Namgail

Description: Tibetan Argali is the largest of all wild sheep. There are eight subspecies of the Argali of which two occur in India viz., the Nyan and Marco Polo sheep. The Nyan resembles an antelope in build with long legs and a massive body. The coat is light brown and darker on the shoulders whereas the rump, throat, chest, belly and inner sides of legs are white. Males have creamy ruffs on their necks. The horns in males are massive, wrinkled and never exceed a single circle. Females have characteristic horns. Winter coat in both the sexes is paler.

Habitat and Behavior: Argali live in groups which are sexually separated outside breeding season. They prefer high altitude open plains and hills between 3660-4575 m. They rarely descend below 4500 m. They feed on herbs, grasses, and sedges. The life span

སྤྱིར་བཏང་མིང་།	ཧི་མ་ལ་ཡ་སྒོ་ལི།
ཚན་རིག་གི་མིང་།	ཨོ་ཝི་སམ་མོན་ ཧོ་ཌ་སོ་ནི།
ས་གནས་སའི་མིང་།	གཉན།

བོངས་ཚད་	དཔུང་པ་ཚུག་པ་ཕུད་བཞིའི་མཐོན་ཡིན་ནོག

འགྲེལ་བཤད། རིའི་སེམས་ཅན་ཚང་མའི་ནང་ནས་བོད་དེ་གཉན་པོ་ལུག་ཆེ་ཤོས་ཡིན་ནོག གཉན་ཁོ་རང་ཅི་ནང་ངོས་ལ་རིགས་བརྒྱད་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག དེ་ནང་ནས་སྣ་གཉིས་རྒྱ་གར་པ་ཡིན་ནོག། དཔེར་ན་གཉན་དང་། མར་ཀོ་པོ་ལོ་ལུག གཉན་ནི་བཟོ་ལྟ་གཙོད་ཙོགས་ཡིན་ནོག རྐང་ལག་རིང་པོ་དང་གཟུགས་པོ་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོག སྤྱ་མདོག་ཅ་པིག་སྨུག་པོ་དང་ མཛིང་པ་འཁོར་ལ་ནག་པོ་རིག་ཡིན་ནོག དཔེ་དང་ཏུ་ཏུ་དང་ཐང་དང་གྲོད་པ་དང་སུག་གུའི་ནང་ངོས་ཀུན་དཀར་པོ་ཡོང་ང་ནོག ཕོ་ཀུན་ནི་མཛིང་པར་སེར་སྐྱ་རིས་ཡོང་འདུག ར་ཅོ་ཀུན་སྦོམ་པོ་སུལ་ཅན་ཆར་ཅིག་ནས་ཐེ་བ་མ་འཁྱིལ་བ་ཡོང་འདུག མོ་ཀུན་ལ་ར་ཅོ་ཁྱད་ཆོས་ཅན་ཞིག་ཡོང་འདུག དགུན་ལ་ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་མདོག་མེད་སྐྱ་པོ་འགྱུར་འདུག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

གཉན་ཀུན་ཁྱུའི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག ཡིན་ནའང་རྒྱུད་སྤྱེལ་ལི་དུས་མེད་ཅ་ན་སོ་སོ་ཆའ་ནོག དེ་ཀུན་ས་མཐོན་པོའི་ཐང་ག་དང་རི་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་ ༣༨༨༠ ནས་ ༤༥༧༥ ཅམ་མ་འདུག་ག་ནོག མི་ཏར་ ༤༥༠༠ ཅམ་མི་མཐོ་ལོད་ལ་བབས་ཏེ་ཡོད་པ་བར་རེའ་མ་ནེ་མཐོང་ང་མ་ནོག དེ་ཀུན་ནིས་ལྡོན་པ་ཚུང་ངུན་དང་སྤང་དང་འདམ་རྩ་ཀུན་བཟའ་ནོག དེ་ཀུན་ནི་ཆེ་ཚད་ལོ་བཅུ་ནས་བཅུ་གསུམ་རེ་ཡིན་ནོག སྔ་དོག་དང་ཕྱི་དོག་ཀུན་ལ་རྩ་བཟའ་འགྲུལ་ཏེ་ཉིན་གུང་ང་ངལ་འཚོ་སྡེ་འདུག་ག་ནོག དེ་ཀུན་གཡའ་ལྷེབས་སྐམ་པོ་ཀུན་ལ་འདུག་པ་འཐད་ད་ནོག ཁ་དངས་སྔོན་ཀུན་ལ་འདུག་ག་མ་ནོག ཉལ་ཏེ་འདུག་ཅ་ན་མགོ་ཁྲིང་ལངས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག གཉིད་ལོག་ཅ་ན་མཛིང་པ་ཐར་བརྐྱངས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག སྤྱི་ཟླ་ ༡༡ དང་ ༡༢ ཀུན་ནི་དུས་ལ་ཕོ་མོ་འཛོམ་པ་ཡིན་ནོག ལོ་གཉིས་སི་ལུ་གུ་ཀུན་ལ་རྒྱུད་སྤྱེལ་ཨི་ལས་ཅོ་ནའང་འགྲིག་ག་ནོག རྒྱུད་སྤྱེལ་ལི་དུས་ལ་ཕོ་ཀུན་གཅིག་དང་གཅིག་འཛིངས་མོ་བཏང་བ་ཡིན་ནོག

is reported to be about ten to thirteen years. They feed early in the morning and in evening and rest during the day. The animal prefers dry spots on the stony slopes and avoids damp snow. While sitting the head is kept erect and the neck is out stretched while sleeping. Mating begins in November-December. Females attain sexual maturity at 2 years of age. During rutting season males engage in intense fights.

Status and Distribution: Nyan has a very limited and patchy distribution in India. In Ladakh it is distributed mainly in the eastern part of Changthang region. Most of its habitat falls along the international border with China. Its population in Ladakh is estimated to be about 200 to 300 animals. The animal can be best sighted in Khemmer catchment near Gya and Miru, upper Rumbak valley, northern slopes towards Taklang-La and above Tsokar basin.

Nyan is listed as Vulnerable in the IUCN Red List of Threatened Animals, under Appendix I in CITES and Schedule I of the Jammu & Kashmir Wildlife (Protection) Act, 1978.

ཁྱབ་ཁོངས།

གཉན་ནི་རྒྱ་གར་རི་གནས་ས་ཆུང་ངུན་ཁ་ཅིག་ག་མ་ནེ་མེད་པ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལ་འི་ཀུན་ཤར་ཕྱོགས་སི་བྱང་ཐང་ཕྱོངས་ལ་འདུག་ག་ནོག དེ་ནང་ནས་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་ནག་གི་ས་མཚམས་རྒྱུད་ལ་འདུག་ག་ནོག ལ་དྭགས་ལ་འི་ཀུན་ནི་གྲངས་ཀ་༢༠༠ ནས་༣༠༠ ཙམ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག རྒྱ་མི་ཏུའི་ཉེ་འཁོར་དང་། ཏུམ་བག་གི་ལུང་པའི་ཕུ་ཀུན་དང་སྟག་ལང་ལའི་བྱང་ཕྱོགས་སི་ལྡེབས་ཀུན་དང་མཚོ་དཀར་རི་གྱེན་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་འི་ཀུན་མཐོང་ཐུབ་བྱས་ཡིན་ནོག

གཉན་ནི་ཨའི་ཡུ་སི་ཨེན་ནང་ངི་སྟོན་ཁ་དང་པོའི་ནང་ང་ཡིན་ནོག ནགས་ཚོགས་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་བི་གྲས་ལའང་ཡིན་ནོག

Asiatic Ibex

Common Name	:	Asiatic Ibex/ Himalayan Ibex/ Siberian Ibex
Scientific Name	:	*Capra ibex sibirica*
Local Name	:	Skin, Sakin (male), Danmo (female)
Size	:	Body Length 130-160 cm, Shoulder Height 70-100 cm, Tail Length 10-15 cm
Weight	:	40-90 kg

Description: The Ibex is closest in appearance to the wild goat. It is a sturdy animal with sweeping, scimitar–shaped horns curved backwards. The dense and short coat is brownish above with a bluish tinge under parts. Back of legs are whitish. The tip of the tail is also white. There is a dorsal stripe from neck to tail in both sexes. Females have thin parallel horns. Typical darker chin beard is present. In winter a dense under wool helps it to withstand the cold.

Habitat and Behavior: The animal lives in herds. Females and males stay in separate groups but come together in breeding season. They prefer high altitude pastures on rocky slopes and steep open hill sides. They do not migrate to lower heights in winter and prefer

སྤྱིར་བཏང་མིང་།	ཨེ་ཤེའ་ཊིག་ཨའི་ཐེགས།
ཚན་རིག་གི་མིང་།	ཀེབ་ར་ཨའི་ཐེགས།
ས་གནས་སི་མིང་།	སྐྱིན། ཕོ་ དད་ མོ་ མོ།

བོངས་ཚད། དཔུང་པ་ཚུག་པའི་མཐོན་ལ་སེན་ཊི་མི་ཊར་ ༡༠༠ ཡིན་ནོག མོ་ཀུན་ཆུང་བ་ཡིན་ནོག

འགྲེལ་བཤད།

སྐྱིན་ནི་བཟོ་ལྟ་རིའི་ར་མ་དང་ཚོགས་ཡིན་ནོག ཨི་བོ་གྲི་ཚོགས་སི་ར་ཙོ་རྒྱབ་ཕྱོགས་ལ་འཁྱིལ་ཏེ་ཡོད་མཁན་ནི་དུད་འགྲོ་ཤེད་ཅན་ཞིག་ཡིན་ནོག ཅག་ཅག་ག་སྐྱེས་མཁན་ནི་སྤུ་ཐུང་ངུན་ཁེ་ཏོག་ག་སྨུག་པོ་དང་གཡོག་ཀུན་ལ་སྔོ་ལོང་ཡིན་ནོག སུག་གུའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་ཀུན་དཀར་ཤས་ཅན་འདུག ཛ་མའི་མགོ་བོའང་དཀར་པོ་ཡོང་འདུག ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་ལ་མཛིང་པ་ནས་ཛ་མ་ཚུག་པའི་སྣལ་ཚོགས་རི་མོ་ཡོང་འདུག དད་མོ་ཀུན་ལ་ར་ཙོ་སྲབ་མོ་མཉམ་པོ་སྐྱེས་མཁན་ཡོང་འདུག ཀོས་ཀོའི་ཀ་རྒྱུ་ཡ་མཚན་རེ་ཡོང་འདུག རལ་ལི་ཟ་ཀུན་ལ་ལེ་ན་འཐུག་མོ་ཡོད་པས་དགུན་ལ་དྲོད་མོ་བོར་འདུག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

སྐྱིན་ཀུན་ཁྲུའི་ནང་ང་འདུག་འདུག ཕོ་དང་མོ་ཀུན་སོ་སོའ་འདུག་ག་ནོག ཡིན་ནའང་རྒྱུད་སྤེལ་ལི་དུས་ལ་མཉམ་པོ་ཡིན་ནོག དེ་ཚང་མ་བྲག་ལྷེབས་སི་རྩ་ཁ་མཐོ་ས་དང་གྲིན་ཅན་རི་ལྷེབས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག དགུན་ལ་གཡོག་ག་བབས་ཏེ་ཡོང་ང་མ་ནོག ཡིན་ནའང་ཁ་མི་ཆགས་མཁན་ནི་རི་ལྷེབས་གྲིན་ཅན་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག སྔ་དོག་ཕི་དོག་ཀུན་ལ་རྩྭ་བཟའ་བྱས་དང་ཉིན་གུང་ང་ངལ་ འཚོ་སྡེ་འདུག་ག་ནོག ཁྲིལ་དད་ཅན་དང་སྲུང་ཐོས་ཏེ་འདུག་མཁན་ཡིན་པས་སང་མི་ཀུན་མདུན་ལ་སླེབ་བྱས་དཀགས་པོ་ཡིན་ནོག་ འཛིགས་ སྣང་ཡོད་པ་ཤེས་ན་བྲག་གཟར་པོ་དང་རི་གུ་སྐྱེ་སའི་ས་ཁྲུད་དི་ཁེ་དོག་ཀུན་ལ་ཆའ་ནོག འཛིགས་མོ་འདུག་ག་ལྟ་མཁན་ལ་དད་མོ་ཀུན་འདུག་ག་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

དབུས་ཨེ་ཤེ་ཡའི་ཨལ་ཊེ་ནས་ཏི་སྣ་ལ་ཡའི་ནུབ་ཕྱོགས་དང་ཀཤྨིར་དང་ལ་དྭགས་དང་ བལ་ཏིས་ཏན་དང་ པ་ཀིས་ཏན་དང་ ཨཕ་ག་ནིས་ཏན་དང་ཞུ་ཏར་པྲ་དེཤ་སི་ཀུ་མ་འོན་ཚུག་པའི་རི་ཀུན་ལ་སྐྱིན་ཡོད་

steep slopes where snow does not gather. They graze in the morning and evening and rest during midday. The animal is very shy and alert and difficult to approach. When alarmed they take refuge in the precipitous cliffs and ridges above their breeding grounds. Sentries are usually females.

Status and Distribution: Asiatic Ibex is distributed throughout the mountains of Central Asia from Alti to western Himalaya, Kashmir, Ladakh, Baltistan, Pakistan, Afghanistan to Kumaon in Uttarakhand. In Ladakh it is a common resident throughout western and partly central and southern Ladakh between 3500 and 5200 m. It shares a similar habitat as Blue Sheep at few places where their distribution ranges overlap. They were heavily hunted in the past and their population at several places is close to extinction. Apart from hunting, they are also affected by grazing pressure by herders. The estimated population in Ladakh is around 6000 animals. The Ibex can be best sighted in western areas of Hemis National Park or Kanji near Lamayuru, Changla and Nubra Shyok valleys.

དེ་ཡིན་ནོག   ལ་དྭགས་སི་ནུབ་ཕྱོགས་ཚང་མ་དང་གཞུང་འཁོར་དང་ལྷོ་ཕྱོགས་ལ་མི་ཊར་ ༣༥༠༠ ནས་༥༣༠༠ ཙམ་མི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་སྐྱིན་མང་པོ་ཡོང་ང་ནོག   གནས་ས་ཁ་ཅིག་ག་འི་ཀུན་གནའ་པོ་ དང་མཉམ་པོ་འདུག་ག་ནོག སྔོན་མ་ན་ལིངས་པ་ཀུན་ནིས་མང་པོ་བསད་དད་ཀག གནས་ས་ཁ་ཅིག་ ག་སྟོངས་བྱས་ལ་ཐུག་ཀག   ལིངས་པས་བསད་བྱས་མ་ཚད་པ་ཡུལ་པའི་དུད་འགྲོ་འཚོ་བྱས་ནས་རྩ་ ཁའང་དཀོན་མོ་ཆའ་ནོག   ལ་དྭགས་ལ་འི་བོའི་གྲངས་ཀ་ཏ་ལམ་སྟོང་དྲུག་ཙམ་ཞིག་ཡོད་ཚོད་ཡིན་ནོག ཧེ་མིས་ ནེཤ་ནལ་པ་རག་གི་ནུབ་ཕྱོགས་དང་གཡུ་རུའི་ཉེ་འགྲམ་ཀྲན་བཞི་དང་བྱང་ལ་དང་ནུབ་རའི་ཤ་ གཡོག་གི་ལུང་པ་ཀུན་ལ་སྐྱིན་མང་པོ་མཐོང་ང་ནོག

Tibetan Gazelle

Common Name : Tibetan Gazelle
Scientific Name : *Procapra picticaudata*
Local Name : Goa
Size : Body Length 90-105 cm, Shoulder Height 65 cm, Tail Length 10 cm
Weight : 15 kg

Description: Very little is known about this antelope. The animal is stocky with a barrel-shaped body, grey in colour, legs are thin and the tip of the tail is black, under parts are whitish with a prominent white caudal disc. In males, short, slightly ringed horns rise up straight and then take a sudden sharp curve backwards. This animal is rarely seen drinking water. The sexes are alike.

Habitat and Behavior: They stay in sexually separated herds outside breeding season. They prefer high altitude dry grasslands and barren steppes between 3950 and 5500 m. Males may be found roaming singly or in smaller groups. They graze in the morning and afternoon. They are very shy and wary and run very fast upon slightest suspicion.

Status and Distribution: Tibetan gazelle is distributed in Tibet and Sikkim. Once fairly common in Changthang region of Ladakh, it has since been wiped out completely from most of its range. The estimated population in Ladakh region is between 70-80 animals. The animals were best recorded from Kalak-Tartar plains south of Hanle valley. It is recorded as Near Threatened under the IUCN Red List of Threatened Animals, under Schedule I of the Jammu & Kashmir Wildlife (Protection) Act, 1978 and under Appendix-I of CITES.

དགོ་ལྷ།

ཕྱིར་བཏང་མིང་།	ཊེ་བ་ཊེན་ག་ཟེལ།
ཚན་རིག་གི་མིང་	པྲོ་ཀེ་བ་ར་པིག་ཏི་ཀའོ་ཌ་ཊ
ས་གནས་སི་མིང་།	དགོ་ལྷ།

བོངས་ཚད། དཔུང་པ་ཆུག་པ་སེན་ཊི་མི་ཊར་ ༧༥ ཞིག་གི་མཐོན་ཡིག་ནོག

འགྲེལ་བཤད་ འི་བོ་དཀོན་མོ་ཞིག་མ་ནེ་རྒྱུས་ཚའ་མ་ནོག འི་བོའི་གཟུགས་པོ་སྨོམ་པོ་རིལ་རིལ་དང་མདོག་སྔོ་ལོང་དང་ རྐང་པ་ཀུན་ཕྲ་མོ་དང་ ཏ་མའི་མགོ་ནག་པོ་དང་ གྲོད་པའི་འཁོར་ཀུན་དཀར་པོ་ཡོང་འདུག ཕོ་ཀུན་ལ་ར྄་ཙེ་ཚོགས་ཅན་གྱེན་ལ་ལངས་ཏེ་ཡིན་པ་ལ་ཏ་ལམ་ཞིག་ནས་རྒྱབ་ཕྱོགས་ལ་ཀྲིག་འཁྱིལ་ཏེ་ཡོང་འདུག དགོ་བས་ཆུ་འཐུང་བ་མཐོང་བྱས་མའ་ཞུང་ངུན་ཡིན་ནོག ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་ཚོགས་ཡིན་ནོག་

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

རྒྱུད་སྤེལ་ ལི་གནམ་ཟླའི་དུས་ལ་མ་གཏོགས་ཕོ་མོ་ཀུན་ཁྱུ་སོ་སོའི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག འི་ཀུན་མི་ཊར་ ༣༨༥༠ ནས་ ༥༥༠༠ ཙམ་མི་མཐོ་སའི་སྤང་ཐང་དང་རྩ་ཐང་སྐམ་པོ་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག ཕོ་ཀུན་རེ་རེ་པ་ ཡང་ན་ཁ་ཅིག་རེ་མཉམ་པོ་འགྲུལ་ལིན་ཡོད་པ་མཐོང་ང་ནོག སྔ་ཇོག་དང་ཉིན་གུང་ཕྱི་ཨོལ་ལ་རྩ་ཟའིན་ཡོང་ང་ནོག ཁྲིལ་དད་ཅན་དང་ སྤྱུང་ཕྱོས་ཏེ་འདུག་བྱས་དང་འཛོགས་མོ་དང་བང་ཅན་ཡོང་ང་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

དགོ་བ་ནི་བོད་དང་འབྲས་ལྗོངས་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག དུས་ཤིག་ག་འི་བོ་ལ་དྭགས་སི་བྱང་ཐང་ལྗོངས་ལ་མང་པོ་ཡོང་ངད་པའིན་ ཡིན་ནའང་ལྗོངས་མང་པོ་ཞིག་ག་མེད་མཁན་སོང་སྟེ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལ་འི་བོའི་གྲངས་ཀ་བདུན་ཅུ་བརྒྱད་ཅུ་ཞིག་ཡོད་པའི་ཚོད་ཡིན་ནོག ཨན་ལེ་ནས་ལྷོ་ཕྱོགས་སི་ཐང་ག་ཀ་ལག་དར་དར་ལ་མཐོང་ངད་པའིན། འཛམ་གླིང་ངི་རིའི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་བི་སེམས་ཅན་སྟོངས་པའི་ཉེན་ཀའི་ཐོ་དམར་པོ་ ཨའི་ཡུ་སི་ཨེན་ནང་བཞིན་འི་བོ་སྟོངས་པའི་འཇིགས་ཡོད་པའི་གྲས་ལ་ཡིན་ནོ

Wild Yak

Common Name	:	Yak
Scientific Name	:	*Bos grunniens*
Local Name	:	Dong
Size	:	Body Length 300-380 cm, Shoulder Height 200 cm, Tail Length 60-90 cm
Weight	:	300-850 kg

© Jigmet Takpa

Description: The Yak is the largest wild animal of the Himalaya. It is a massive, powerful, short-legged, blackish-brown animal with a drooping head and high humped shoulders. Up-curved, widely separated pointed horns are present in both the sexes. Horns of females are about half the size that of males. The hairs hang down nearly to the ground from the shoulders and chest. The tail has a very large brush of black hair over a foot in thickness. Yaks have been domesticated across most of their range. Unlike the Wild Yak, the tamed Yak usually bears patches of white. Due to hybridization with domestic cows, Dzos, are smaller than the wild ones.

Habitat and Behavior: The Yak lives in groups, living mostly in sexually separated herds. Very little is known about this animal in India. It is

སྤྱིར་བཏང་མིང་། ལྷ་ཡི་ལ་ཊ་ གཡག
ཚན་རིག་གི་མིང་། བོས་ག་རན་ནི་ནས།
ས་གནས་ས་མིང་། འབྲོང་།

བོངས་ཚད་ དཔུང་པ་ཚུག་པའི་མཐོ་ཚད་སེན་ཊི་མི་ཊར་ ༢༠༠༠

འགྲེལ་བཤད། འབྲོང་ནི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ནང་ནས་རིའི་སེམས་ཅན་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན་ནོག འབྲོང་ནི་གཟུགས་པོ་ཆེན་པོ་ཤུགས་ཅན་དང་རྐང་ལག་ཐུང་ཐུང་མདོག་སྨུག་ནག་མགོ་བསྒྲུས་ཏེ་འདུག་མཁན། ནོག་མཐོན་པོ་ཅན་ནི་དུད་འགྲོ་ཞིག་ཡིན་ནོག འབྲོང་ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་ལ་ར་ཅོ་གྱེན་ལ་ལངས་ཏེ་མགོ་ཅོབ་ཅོབ་ཅན་གུག་གུག་རེ་ཡོང་ང་ནོག འབྲོང་མོ་ཀུན་ནི་ར་ཅོ་འབྲོང་ཕོའི་སང་ཆུང་ཡོང་ང་ནོག ཐྲང་དང་དཔུང་པོ་ཀུན་ནི་རྩིད་པ་ཀུན་ཏ་ལམ་སའ་ཐུག་གིས་སི་རིང་པོ་ཡོང་ང་ནོག རྐང་པའི་ཁེ་ཧོག་ག་སྤུ་ནག་པོའི་ཇ་མ་བོངས་བོངས་ཆེན་པོ་ཡོང་ང་ནོག གཡག་ཀུན་གནས་ས་མང་པའ་མིས་བསྲལ་ཏེ་བོར་མཁན་ཡིན་ནོག བསྲལ་ཏེ་བོར་མཁན་ནི་གཡག་ཀུན་འབྲོང་ཚོགས་མེད་པ་ཡིན་ནོག ཅིའ་ཟེར་ན་བསྲལ་ཏེ་བོར་བྱསས་དང་། པ་དང་འདྲེས་བྱས་ནས་དཀར་ཐིག་རེ་ཡོད་ང་ནོག མཇོ་ཀུན་ཆུང་ང་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འབྲོང་ཕོ་དང་འབྲོང་མོ་ཀུན་ཁྱུ་སོ་སོའི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག རྒྱ་གར་ལ་འདི་དུད་འགྲོའི་སྐོར་ལ་རྒྱུས་ལུང་ངུན་མ་ནི་མེད་པ་ཡིན་ནོག འབྲོང་ནི་འཇིག་རྟེན་ནང་ནས་ས་མཐོ་ཤོས་ལ་འདུག་མཁན་ནི་དུད་འགྲོ་ཞིག་ཡིན་ནོག འི་བོ་རྒྱ་གར་རི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ཐང་སྟོང་གྲང་ཤོས་ཁ་བས་བཀབ་སྟེ་ཡོད་མཁན་ནི་གནས་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག ཚ་དགོན་ཡོད་པས་སང་། འི་བོ་ག་ནས་ག་ཏུ་འགྲུལ་ཡིན་རྩྭའི་ཕིའ་འཚོར་རིན་འདུག་ག་ནོག སྤྱ་དོག་ཕི་དོག་ཀུན་ལ་རྩ་བཟའ་འཕིང་ང་ནོག ཆུ་མེད་ཙ་ན་ཁ་བབས་ཏེ་ཡོད་མཁན་ཀུན་ལྷག་གིན་འདུག་ག་ནོག དབྱར་འགོ་ཚུགས་པ་དང་ས་དམའ་མོ་ཀུན་ལ་ཡོང་སྟེ་རྩ་སོ་མ་ཀུན་བཟའ་ནོག དེ་ཀུན་གྲང་དྲོའི་ཚད་མཡིནས་བཞི་བཅུའིཚད་དི་གྲང་མོ་ཀུན་ནའང་བཟོད་པ་ཡིན་ནོག ཚ་གྲང་དྲོད་མོ་ཡོད་ཙ་ན་ཚད་པ་ཚོར་ར་ནོག དབྱར་རི་ཚད་པ་ནས་སྐྱོབ་བྱས་སི་ཕིའ་ཁ་བ་ཡོད་ས་ཀུན་ལ་ཆའ་ནོག ཡང་དགུན་འགོ་ཚུགས་པ་དང་བབས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག འི་བོ་ཁྲིལ་དད་ཅན་དང་སྤྱང་ཐོས་ཏེ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག དེ་ཕིའ་མི་ཀུན་མདུན་ལ་སླེབ་བྱས་དཀགས་པོ་ཡིན་ནོག

one of the highest dwelling animals of the world. It is found in the coldest, most desolate and rugged snow covered terrains of the Indian Himalaya. Due to scarce vegetation in its habitat the animals roam permanently to obtain food. They graze in the morning and evening. They have also been seen to consume snow when water is not available. During early summer they can be seen in lower areas feeding on fresh vegetation. They can endure temperatures below -40 ^{0}C and are sensitive to warm temperature. To escape the summer heat they move up to the snowline and descend with the onset of winter. The animal is very shy and wary and is difficult to approach.

Status and Distribution: Yak is distributed in Trans-Himalayan ranges with limits in the plateau of Tibet and part of Kansu province in China. In Ladakh it has been reported from Changchenmo valley at an altitude between 4320-6000 m. The estimated population in Ladakh is around 40 to 50 animals. The estimated population throughout its range is 15000 animals.

The Yak is listed as Vulnerable under IUCN Red List of Threatened Animals, under Appendix I in CITES and Schedule II in the Jammu & Kashmir Wildlife (Protection) Act, 1978.

ཁྱབ་ཁོངས།

འབྲོང་ནི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ཕར་ཕྱོགས་སི་ལྗོངས་བོད་དང་རྒྱ་ནག་གི་ཀན་ སུ་ལྗོངས་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལ་བྱང་ཆེན་མོའི་ལྗོངས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་༤༣༢༠ ནས་༦༠༠༠ ཙམ་མ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལ་འི་བོའི་གྲངས་ཀ་བཞི་བཅུ་ལྔ་བཅུ་ཙམ་ཞིག་ཡོད་ཚོད་ཡིན་ནོག འི་བོ་འདུག་སའི་ལྗོངས་ཚང་མ་བརྩི་ན་གྲངས་ཀ་༡༥༠༠༠ཙམ་ཞིག་ཡོད་ཚོད་ཡིན་ནོག ཧམ་ནུ་ཀ་ཤི་མིར་རི་རིའི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་ནང་བཞིན་ ཨའི་ཡུ་སི་ཨེན་ནི་ནང་ང་འི་བོ་སྐྱོངས་པའི་ཉེན་ཀ་ཡོད་པའི་ཐོའི་ནང་ང་ཡིན་ནོག

Tibetan Wild Ass

Common Name : Tibetan Wild Ass
Scientific Name : *Equus kiang kiang*
Local Name : Kiang
Size : Body Length 210-230 cm, Shoulder Height 140 cm, Tail Length 90-100 cm
Weight : 250-380 kg

Description: Tibetan Wild Ass was earlier regarded by some as a race of the Asiatic Wild Ass (Khur). Now it is recognized as a separate species. Found in Indian Trans-Himalaya there are two subspecies of Kiang viz, Western Kiang *(E.k.kiang)* in Ladakh and parts of Spiti (Himachal) and the Southern Kiang *(E.k.polydon)* in Sikkim. Kiang has a massive head with powerful body supporting a short black-brown erect mane. It has a narrow mid-dorsal strip without a whitish border. The longish tail ends in long black hair tuft. The hooves are large as in horses. It is reddish-brown on the back and white on the belly. The sexes are alike.

Habitat and Behavior: The Kiang occupies high biotopes in Trans-Himalayan cold desert often near marshes or wetlands between 4000 and 5200 m. It lives in groups of sexually separated herds. The Kiang grazes throughout the day. On sensing danger the herd will flee very fast. Often a male keeps watch of the herd from an elevated place and alarms the others by joining the herd.

Status and Distribution: Kiang is a common resident throughout eastern and northern Ladakh. The animal is best seen in Rupshu and Changthang region, including Tsomoriri, Hanle, Chumur, Chushul, Tsokar and upper Markha valley. The estimated number of Kiang in Ladakh is between 1500 and 2000. Increasing developmental activities has pushed this animal to a few remote valleys. They are considered as competitor to the livestock of locals. This has brought this animal in direct conflict with nomadic herders.

Kiang is listed under Appendix II of CITES, under Schedule I of the Jammu & Kashmir Wildlife (Protection) Act, 1978 and as Vulnerable under IUCN Red List of Threatened Animals.

རྐྱང་།

སྤྱིར་བཏང་མིང་།	ཊི་བི་ཊན་ཝའིལ་ཌ་ཨས།
ཚན་རིག་གི་མིང་།	ཨི་ཀུའས་ཀིའང་ཀིའང་།
ས་གནས་སི་མིང་།	རྐྱང་།

བོངས་ཚད།　　　　　　　　དཔུང་པ་ཚུག་པ་སེན་ཊི་མི་ཊར།　༡༩༠

འགྲེལ་བཤད།　　　　　　　སྔོན་མ་ན་བོད་པའི་རྐྱང་པོ་ཨེ་ཤི་ཡ་ཊིག་རྐྱང་ངི་རིགས་ཡིན་ནོག་ཟེར་རད་པའིན་ དགས་འི་བོ་ཁོ་རང་ངི་རིགས་སོ་སོ་ཞིག་ཡིན་ནོག་ཟེར་ར་ནོག རྒྱ་གར་རི་ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་ཕར་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པའི་རྐྱང་ཀུན་ལ་རིགས་གཉིས་འདུག་ཟེར་ར་ནོག ལ་དྭགས་དང་སྤྱི་ཏིའི་ཁག་ཅིག་ལ་ཡོད་པའི་ནུབ་ཕྱོགས་ཀི་རྐྱང་དང་འབྲས་ལྗོངས་ལ་ཡོད་པའི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀི་རྐྱང་། རྐྱང་ངི་གཟུགས་པོ་ཤེད་ཅན་དང་མགོ་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག སྤུ་ཐུང་དྲུན་ཅན་ནི་ཟེ་བ་སྨུག་ནག་ལངས་ཏེ་ཡོང་འདུག འི་བོའི་དཀར་པོའ་ས་མཚམས་མེད་པར་སྐལ་ཚིགས་སི་རི་མོ་ཕྲ་མོ་ཡོང་འདུག ཇ་མ་རིང་པོ་སྤྱུ་ནག་པོའི་བོན་བོན་ཞིག་དང་མཉམ་པོ་ཚར་འདུག ར་འགོ་ཀུན་ཏའི་ཙོགས་ལ་ཞང་ཅན་ཡོང་འདུག འི་བོའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་པོ་དམར་སྨུག་དང་གྲོད་པ་དཀར་པོ་ཡོང་འདུག པོ་མོ་གཉིས་ཀ་ཙོགས་ཡོང་འདུག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

རྐྱང་ཀུན་ནི་ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་ཕར་ཕྱོགས་གྲང་ཡུལ་ལི་ས་སྐམ་དང་འདམ་ས་ཡོད་ས་ཀུན་ལ་མི་ཊར་ ༤༠༠༠ ནས་ ༥༣༠༠ ཙམ་མི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་ཀུན་པོ་མོ་སོ་སོའི་ཁྲུའི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག རྐྱང་ཀུན་ནི་ཉི་མ་གང་པོ་རྩ་ཟ་ཡིན་འདུག་ག་ནོག འཇིགས་སྣང་ཡོད་པ་ཚོར་ན་མགྱོགས་པ་ཤོར་ར་ནོག རྐྱང་པོ་ཞིག་གནས་ས་མཐོན་པོ་ཞིག་གི་ཀ་འདུག་སྟེ་འཇིགས་སྣང་ཡོད་མེད་བལྟ་བ་ཡིན་ནོག མཐོང་ན་ཚང་མའི་འཁྲོའ་ཡོང་སྣ་ཤོར་ར་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་སི་བྱང་ཕྱོགས་དང་ཤར་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་རྐྱང་ཀུན་འདུག་ག་ནོག བྱང་ཐང་ལྗོངས་སི་རྡུབ་ཤོ་དང་མཚོ་མོ་རི་རི་དང་ཨན་ལེ་དང་ཆུ་ཤུར་དང་ཆུ་ཤུལ་དང་མཚོ་དཀར་དང་མར་ཁའི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་རྐྱང་ཡོང་ང་ནོག ལ་དྭགས་ལ་རྐྱང་ངི་གྲངས་ཀ་ ༡༥༠༠ ནས་༢༠༠༠ ཙམ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཡར་རྒྱས་སི་ལས་ཀུན་ནེས་བྱས་ཏེ་རྐྱང་ཀུན་ཐག་རིང་ཐག་རིང་ང་ཤོར་བཙུག་ག་ནོག དེ་ཚང་མ་ས་གནས་སི་བསྲུལ་སྐྱོང་བྱེད་པའི་དུད་འགྲོ་ཀུན་ནི་རྩ་ཚར་བཙུག་མཁན་བསམ་པ་ཡིན་ནོག དེ་ཕིའ་བྱང་པ་ཀུན་ནེས་རྐྱང་ཀུན་ལ་འཐད་པོ་རང་བྱོའ་མ་ནོག

རིའི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་པའི་ཐོག་ནས་རྐྱང་ཀུན་སྟོངས་པའི་འཇིགས་ཚོར་ཏེ་ཡིན་ནོག

Snow Leopard

Common Name : Snow Leopard
Scientific Name : *Uncia uncia*
Local Name : Shan
Size : Body Length 100-110 cm, Shoulder Height 63 cm, Tail Length 80-100 cm
Weight : 35-50 kg

© Martin Harvey

Description: Smaller in size than a common leopard, the Snow Leopard is one of the most beautiful cats of the world. Its fur is very luxuriant, soft and pearl grey. It is the king of snow capped mountains and is adapted to survive in some of the harshest and most difficult environmental conditions. The head, nape and lower parts of limbs have dark-grey spots. Body and tail is covered with pale rosettes. Under parts are white and unmarked. The thick, furry tail is almost 1/3 of the body length and is wrapped around the body to keep it warm. The sexes are alike.

Habitat and Behavior: The Snow Leopard is nocturnal and very elusive. They are found singly, inhabiting the most inaccessible terrain of rugged mountains, preferably steep terrain broken by

གཅན།

སྤྱིར་བཏང་མིང་།	སྣོ་ལི་པར་ཊ།
ཚན་རིག་གི་མིང་།	ཨན་སིའ་ཨན་སིའ་
ས་གནས་སི་མིང་།	གཅན །

བོངས་ཚད།	དཔུང་པ་ཙུག་པ་སེན་ཏི་མི་ཏར་ ༨༣ ཙམ་ཡིན་ནོག
ལྗིད་ནི།	ཀི་ལོ་ ༣༥ ནས་ ༥༠་ཙམ་ཡིན་ནོག

འགྲེལ་བཤད། གཅན་ནི་འཛིག་རྟེན་ནི་པི་ལ་ཚང་མའི་སང་བདེ་མོ་ཡིན་ནོག དེ་བོ་གཟིག་གི་སང་ཆུང་ང་རིག་ཡིན་ནོག འི་བོའི་པགས་པ་སྨུ་རིན་ཙན་ཡིན་ནོག འཇམ་པོ་དང་སྨུ་ཏིག་མདོག་ཡིན་ནོག འི་བོ་ཁ་ཆགས་ཏེ་ཡོད་པའི་རིའི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ནོག འི་བོ་གནམ་གཤིས་གྲང་མོའི་ནང་ང་འདུག་བྱས་རྣོགས་ཆ་མཁན་ཡིན་ནོག མགོ་དང་མཇིང་པ་དང་ཡན་ལག་གི་གཡོག་ཀུན་ལ་ནག་སྐྱའི་ཐིག་ཡོང་ང་ནོག གཟུགས་པོ་དང་རྔ་མ་ཀུན་ལ་སེ་བའི་མེ་ཏོག་ཚོགས་སྐྱ་བོ་རེ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག གྲོད་པའི་འཁོར་ཀུན་དཀར་པོ་དང་རིས་མེད་མཁན་ཡིན་ནོག སྤྱུ་ཙན་ནི་རྔ་མ་བོ་ཏ་ལམ་གཟུགས་པོའི་སུམ་ཆའི་ནང་ནས་གཅིག་གི་ཚོད་ཡིན་ནོག དེ་བོ་གཟུགས་པོ་རྟོད་མོའ་ལུས་པའི་ཕེའ་གཟུགས་པོའ་བསྲིས་ཏེ་བོར་ར་ནོག ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་ཚོགས་ཡིན་ནོག འི་བོའི་ལྗིད་ཏ་ལམ་ཀི་ལོ་ ༣༥་༥༠ ཙམ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

གཅན་ནི་མཚན་ལ་འགྲུལ་བྱས་དང་མགོ་སྐོར་མཁས་པ་ཡིན་ནོག གཅན་ཀུན་བྲག་ཟངས་དབེན་པའི་ནང་ང་གཅིག་པོ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་མི་ཤེས་བྱས་དང་མི་མཐོང་སའ་འདུག་པས་སང་མི་ཀུན་ལ་མཐོང་བ་དཀགས་པོ་ཡིན་ནོག མི་ཀུན་ལ་མཐོང་ས་ནས་མགྱོགས་པ་མི་མཐོང་སའ་ཆའ་ཉན་མཁན་ཡིན་པས་སང་ ས་གནས་སི་མི་ཀུན་ནིས་འི་བོའ་ལྷ་འདྲེ་སྐྱ་བོ་ཟེར་འདུག མཇུག་མའི་ཡན་ལག་ཀུན་དང་བྲང་ཀུན་ཤུགས་ཙན་ཡོད་ཏེ་ཡིན་ནོག ཕོ་ཀུན་གནས་ས་གཅིག་ག་མང་ཆེའ་འདུག་པས་སང་ གཅིན་དང་གཅན་སྐྱག་ཀུན་ནིས་རང་ངེ་ས་མཚམས་ཤེས་བཙུག་ག་ནོག འི་བོའ་ཁོ་རང་ངེས་སང་ལྗིད་སུམ་ལྷབ་མང་ང་ཡོད་པའི་སེམས་ཙན་ཆེན་པོ་ཀུན་གསད་ཉན་པ་ཡིན་ནོག གཅན་ནིས་གསད་མཁན་ནི་གྲས་ནས་མང་ཤོས་པོ་གནའ་པོ་དང་སྐྱིན་ཡིན་ནོག འི་བོས་གསད་མཁན་ནི་སེམས་ཙན་ཆུང་ངུན་ནི་གྲས་ལ་ཕེའ་དང་ཛྫབ་ར་དང་རི་བོང་དང་གཞན་སྲོག་ཆགས་ཆུང་ངུན་དང་བྱ་བྱིའུ་ཀུན་ནའང་གསད་ད་ནོག རིའི་སེམས་ཙན་མང་པོ་ཞིག་མེད་པས་སང་སྐབས་རེ་མིས་

cliffs, ridges and gullies. Due to its camouflage and secretive habits it is very difficult to spot. Due to its ability to disappear in front of the eyes of the observer it is also called ‘grey ghost’ by locals. Due to well developed hind limbs and chest muscles it can jump up to 6 meters. The male are territorial and mark their territories with urine, feces and scraps. It is able to kill prey three times its weight. The two most common preys are Blue Sheep and Asiatic Ibex. Small prey includes marmot, pika, hares, other small rodents and game birds. Due to scarcity of natural prey they also kill livestock. It feeds on the carcass over a period of three to four days. In February and March, during its breeding season, it is also reported to feed on a shrub, *Myricaria germanica*.

Status and Distribution: The Snow Leopard is found in the mountainous region of Central Asia and has been recorded from parts of Russia, Mongolia, China, Nepal, Tibet, Bhutan, Pakistan, India, Afghanistan and north-east range over the Pamir, Tienshan and Altai mountains. In India, it is found throughout the alpine zone of the main Himalayan range. It is reported from Jammu & Kashmir, Himachal Pradesh, Uttarakhand, Sikkim and Arunachal Pradesh. It is encountered throughout Ladakh, mostly in the south and central regions between 3000 and 5000 m. In Ladakh it can be best sighted within Hemis National Park and Zanskar valley. Its estimated population throughout Ladakh region is around 250-350 animals. Throughout its entire range the estimated population of Snow Leopard is 7000 individuals.

It is listed as Endangered in the IUCN Red List of Threatened Animals, under Appendix I in CITES and under Schedule I in the Jammu & Kashmir Wildlife (Protection) Act, 1978.

བསྲལ་བའི་དུད་འགྲོའང་གསད་ད་ནོག   ཞག་གསུམ་བཞི་རེ་ཤེ་མཁན་ནི་རོ་ཐོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག
སྔི་ཟླ་གཉིས་པ་གསུམ་པ་ཀུན་ནི་དུས་ལ་འི་བོས་ཕྲུ་གུ་སྐྱིད་འཕེལ་ལི་དུས་ཡིན་པས་སང་།   རྩ་དང་འོམ་
བུའི་བུ་རྩིག་ཐོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག།

ཁྲབས་ཁོངས།

གཙན་ནི་ཨེ་ཤེ་ཡའི་དབུས་དང་ཉུས་དང་སོག་ཡུལ་དང་རྒྱ་ནག་དང་བལ་བོ་དང་བོད་
དང་འབྲུག་ཡུལ་དང་པ་ཀིས་ཏན་དང་རྒྱ་གར་དང་ཨཕ་ག་ནིས་ཏན་དང་པ་མིར་རི་
བྱང་ཤར་མཚམས་ ཊེན་ཤན་དང་ ཨལ་ཊ་ཡི་རི་རྒྱུད་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག
རྒྱ་གར་ལ་འི་བོ་ཧི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་དེ་ཨལ་པིན་སྤོངས་ཀུན་ལ་ཡོང་ང་ནོག   ཇམ་མུ་ཀཤ་མིར་དང་   ཧི་
མ་ཅལ་དང་ ཨུཏ་ཏ་རན་ཅལ་དང་ འབྲས་ལྗོངས་དང་ ཨ་རུ་ན་ཅལ་པྲ་དེཤའི་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ཡོད་
དེ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་སི་གཞུང་འཁོར་དང་ལྷོ་ཕྱོགས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་ ༣༠༠༠ ནས་ ༥༠༠༠
མཐོ་ས་ཀུན་ལ་མང་པོ་ཡོང་ང་ནོག

ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་མང་ཆེ་བ་ཧེ་མིས་ནེཤ་ནལ་པ་རག་དང་   ཟངས་དཀར་ཀུན་ལ་མཐོང་ང་ནོག
ལ་དྭགས་ལ་འི་བོའི་གྲངས་ཀ་ཧ་ལམ་ ༢༥༠ ནས་ ༣༥༠ ཙམ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་གྲངས་ཀ་ཕྱོགས་
ཚང་མ་ལ་བརྩི་ན་ཧ་ལམ་སྟོང་བདུན་ ༧༠༠༠ ཙམ་ཞིག་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

ཨི་ཡུ་སི་ཨེནནི་ཐོ་ནང་བཞིན་ཟྡོ་ན་གཙན་ཀུན་སྟོངས་པའི་ཉེན་ཀའི་ནང་ང་ཡིན་ནོག

Lynx

Common Name : Lynx, Eurasian Lynx, Himalayan Lynx
Scientific Name : *Lynx isabellina/ Felis lynx/ Lynx lynx*
Local Name : Eeh
Size : Body Length 85-90 cm, Shoulder Height 60 cm, Tail Length 18-23 cm
Weight : 20-26 kg

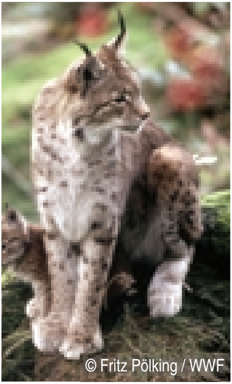
© Fritz Pölking / WWF

Description: Lynx has a stocky body and strong limbs. The body colour is reddish-grey with spots over the upper limbs. Hind legs are longer than the fore legs. The most distinctive character is long tufts of hairs on the tips of the erect and triangular-shaped ears. It has a short and black-tipped tail. The beard-like ruff around the face is prominent.

It is considered as one of the rare cat species in Ladakh.

Habitat and Behavior: Lynx inhabits areas at an altitude of 4250 and 4575 m in the Himalaya and descends up to 1525 m in winter. Dense vegetation of *Caragana, Hippophae* and willow are its preferred habitat. It is an excellent climber. Though known as a loner, groups of up to four can be seen occasionally. The Lynx is very secretive and elusive. It is diurnal in habit but more active during dusk and dawn. It hunts marmots, hare, young ones of Bharal and even domestic sheep and goat.

Status and Distribution: The Lynx is distributed from Europe, to the east of Asia including China, North America, with an exceptional concentration along a strip across Russia from Ural mountains to the Pacific. It is also recorded from Tibet, Gilgit, Himachal Pradesh and Ladakh. In Ladakh it is reported from Hunder and Panamik area. It has also been observed near Gya-Miru area of Leh. The Lynx population has declined due to habitat loss and hunting for its fur which is still in demand in the fashion market. In western and Central Europe it has become extinct. The Lynx is listed under Appendix II of CITES, and Schedule I of Jammu & Kashmir Wildlife (Protection) Act, 1978. According to a report, there may be 50 to 70 individuals of Lynx in Ladakh region.

གཡི།

སྤྱིར་བཏང་མིང་།	ཡུ་རེ་ཤིའན་ལེང་ས།
ཚན་རིག་གི་མིང་།	ལེང་ས་ཨི་ས་བེ་ལ་ལིན
ས་གནས་སི་མིང་།	གཡི།

བོངས་ཚད། དཔུང་པ་ཚུག་པ་སེན་ཊི་མི་ཊར་ ༨༠ ཇ་མ་ལ་སེན་ཊི་མི་ཊར་ ༡༤.༢༣ མགོ་དང་གཟུགས་པོའི་རིང་ལ་སེན་ཊི་མི་ཊར་ ༡༥.༩ ཙམ་ཞིག་ཡིན་ནོག

འགྲེལ་བཤད། གཡི་ལ་གཟུགས་པོ་མཐུག་མོ་དང་ཡན་ལག་ཀུན་ཤུགས་ཅན་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོའི་མདོག་ནི་དམར་སྐྱ་དང་ཡན་ལག་ལྷག་མ་ཀུན་ལ་ཁྲ་ཐིག་རེ་ཡོང་ང་ནོག མདུན་ནི་སུག་གུའི་སང་རྒྱབ་བི་སུག་གུ་ཀུན་རིང་པོ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ངོ་ཤེས་བྱ་སི་རྟགས་གསལ་པོ་ནི། རྣ་མཆོག་གི་མགོའི་ཀ་སྤྱུ་ལངས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག འི་བོའི་ཇ་མ་ཐུང་ངུན་ནག་པོ་ཞིག་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག གདོང་ངི་ཀ་རྒྱ་ཙུ་ཙོགས་སི་སྤྱུ་གསལ་པོ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་ལ་དགས་ལ་བི་ལའི་རིགས་སི་སེམས་ཅན་དཀོན་མོ་ཞིག་བརྩིའ་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

གཡི་ནི་ཧི་མ཯་ལ་ཡའི་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་ ༦༣༥༠ ནས་ ༦༥༧༥ ཙམ་ལ་འདུག་ག་ནོག དགུན་ལ་མི་ཊར་ ༡༥༣༥ ཙམ་མི་དམའ་ས་ཀུན་ལ་ཡོང་ང་ནོག ཀ་ར་ག་ན་དང་ཚོར་དཀར་དང་ལྷུང་མ་མང་པོ་ཡོད་ས་ཀུན་འི་བོའི་འདུག་ས་བདེ་མོ་ཡིནནོག འི་བོ་གྲྀན་ལ་འཛོགས་བྱས་ལ་ལ་དྲག་པོ་ཡོང་ང་ནོག གཅིག་པོ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནའང་བཞི་རེ་མཉམ་པོ་ཡོད་པ་མཐོང་ང་ནོག གཡི་ནི་གནས་ས་དབེན་པ་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ཉི་མའི་དུས་ལ་ཡོང་ང་ནོག ཡིན་ནའང་མང་ཆེ་བ་ས་རུབ་དང་གནམ་ལངས་ལ་འགྲུལ་ལ་ནོག འི་བོས་ཕེའ་དང་ རི་བོང་དང་ སྣ་རལ་ཆུང་ངུན་དང་གྲོང་པས་བསྲུལ་བའི་ར་ལུག་འང་གསད་ད་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས། གཡི་ནི་ཡུ་རོབ་ནས་ཨེ་ཤི་ཡའི་ཤར་ཕྱོགས་དང་བྱང་ཕྱོགས་ཨ་མེ་རི་ཀ་དང་རྒྱ་ནག་དང་དེ་ནང་ནའང་རུས་སི་ཡུ་རལ་རི་རྒྱུད་ནས་པེ་སི་ཕིག་རྒྱ་མཚོའི་མཚམས་ཚུག་པ་མང་ང་ཡོང་ང་ནོག འི་བོ་བོད་ནས་གིལ་གིད་ཚུག་པ་ཧི་མ཯་ཅལ་དང་ལ་དྭགས་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་ཧྲུན་དར་དང་པ་ན་མིག་ཀུན་ལ་ཡོད་ཀག རྒྱ་མི་ཏུ་ཀུན་ལའང་ཡོང་འདུག་གནས་ས་མང་པོ་མེད་མཁན་དང་པགས་པའི་ཕེའ་གསད་མཁན་པོས་བྱས་ཏེ་འི་བོའི་གྲངས་ཀ་ཉུང་ང་ཆ་འདུག་ཟེར་འདུག ཆས་ལུགས་སོ་མའི་ཁྲིམ་ས་ཀུན་ལ་འི་བོའི་པགས་པ་དགོས་སྟོམ་ཡོད་ཏེ་ཡིན་ནོག ནུབ་ཕྱོགས་དང་ཨེ་ཤི་ཡའི་དབུས་ཀུན་ལ་འི་བོ་མེད་མཁན་སོང་སྟེ་ཡིན་ནོག གཡི་ནི་སི་ཨའི་ཊི་ཨི་ཨེས་སི་ ཐོ་གཉིས་པའི་ནང་ལ་ཡིན་ནོག རེའི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་བི་གྲས་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལ་གཡིའི་གྲངས་ཀ་ ༥༠ ནས་ ༧༠ ཙམ་ཞིག་འདུག་ཟེར་འདུག

Pallas's Cat

Common Name : Pallas's Cat
Scientific Name : *Otocolobus manul/ Felis manul*
Local Name : Trakshan
Size : Body Length 50-60 cm, Shoulder Height 30 cm, Tail Length 20-30 cm
Weight : 2-5 kg

© BNHS

Description: The Pallas's Cat resembles a small domestic cat in size. It has a broad head, low forehead, low-set widely parted ears and long thick tail with black tip. Its coat gives frosted appearance due to white tips of its hair. The body is compact with low limbs. The colour of the body is silver grey. The limbs and lower back have black bands. The fur on its under parts and tail is comparatively longer than that on the rest of the body. The cat feeds on small mammals like pika and rodents. It also feeds occasionally on birds. The male is slightly heavier than female. The cat attains sexual maturity after one year.

Habitat and Behavior: Its habitat is mainly located in the vicinity of pika habitat in arid flat grasslands. The cat is seen solitarily. Very little is know about its ecology. The cat prefers jagged and rocky terrain at high altitude. The cat is generally active from dusk to dawn with rare

སྤྱིར་བཏང་མིང་། པ་ལས་ཀེ་ཏ།
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཨོ་ཏེ་ཀོ་ལོ་བས། མེནུའལ།
ས་གནས་སི་མིང་། བྲག་གཅན།

བོངས་ཚད། སེན་ཏི་མི་ཏར་ ༤༠ ནས་ ༥༠

ལྗིད། ཀི་ལོ་ ༣ ནས་༥

འགྲེལ་བཤད། རི་བི་ལ་ནི་གྲོང་པས་བསྲལ་བའི་བི་ལ་ཆུང་ངུན་ཚོགས་ཤིག་ཡིན་ནོག འི་བོའི་མགོ་ཆེན་པོ་དང་དཔྲལ་བ་དམའ་མོ་དང་རྣ་མཆོག་ཁྱར་ཁྱར་ཛ་མ་མཐུག་མོ་རིང་པོ་རྩེ་མོ་ནག་པོ་ཡོང་ང་ནོག

འི་བོའི་སྤུའི་མགོ་ཀུན་དཀར་པོ་ཡོད་པས་སང་གངས་ཆགས་མཁན་ཚོགས་མཐོང་ང་ནོག སུག་ལག་ཐུང་ངུན་ཡོད་པས་སང་གཟུགས་པོ་རིལ་རིལ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོའི་མདོག་པོ་དངུལ་མདོག་སྐྱ་བོ་ཡིན་ནོག ཡན་ལག་ཀུན་དང་སྣད་ཕྱོགས་པོ་ནག་པོ་ཡིན་ནམ གྲོད་པ་དང་ཛ་མའི་སྤུ་ཀུན་རིང་པོ་རིག་ཡོང་ང་ནོག རི་བི་ལ་ནི་རྫབ་ར་དང་ས་བི་ལིག་ལ་སོགས་པ་ཟ་མཁན་ཡིན་ནོག བོ་ཀུན་མོའི་སང་ཙ་པིག་ལྷིན་ཏེ ཡིན་ནོག བི་ཕྲུག་ཀུན་ལ་ལོ་གཅིག་ལོན་པ་དང་ཕོ་མོའི་འབྲེལ་བྱོ་ཐུབ་པ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་བོའི་འདུག་ས་མང་ཆེ་བ་རྫབ་ར་ཡོད་ས་དང་ཐག་ཉེ་མོའི་ཐང་སྟོང་ངི་རྩ་ཐང་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག བི་ལ་བོ་གཅིག་པོ་འདུག་སྙེ་ཡོད་པ་མཐོང་ང་ནོག ཁོའི་མཐའ་འཁོར་ཀུན་རྒྱུས་ཆ་བྱས་དཀགས་པོ་ཡིན་ནོག བི་ལ་བོ་ས་གནས་མཐོན་པོ་ཀུན་ལ་བྲག་ཁྲིས་ཅན་དང་ཁོབ་སྙེ་ཡོད་ས་ཀུན་ལ་འཐད་ད་ནོག བི་ལ་པོ་ཉི་མའི་དུས་ལ་མང་སྙེ་མཐོང་ང་མ་ནོག ཕི་དགོགས་ས་རུབ་ནས་གནམ་ལངས་རྒྱུག་པ་འགྲུལ་ལ་ནོག ཡིབ་བྱས་དང་ངལ་གསོ་བྱས་སི་ཕིའ་འི་བོ་བྲག་བར་དང་བྲག་ཕུག་ཆུང་ངུན་དང་ཕ་ཚེ་དང་ཕིའ་ཚངས་ཀུན་ནི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག ཐང་ཀུན་ནི་ཀ་གུ་ལི་གུ་ལིའ་འགྲུལ་བྱས་དང་། མི་མེད་སའ་འདུག་རྟོགས་ཡོད་པས་སང་འི་བོ་མཐོང་བྱས་དཀགས་པོ་ཡིན་ནོག སྦྲུ་གུ་ཨ་མའི་ཁོག་པའི་ནང་ལ་ཞག་པོ་ ༦༦ ནས་ ༧༩ རེ་ལུས་ས་ནོག ལོ་འཁོར་ལ་སྦྲུ་གུ་ཚར་གཅིག་འཕིང་ང་ནོག སྤྱི་ཟླ་བཞི་པ་དང་ལྔ་པའི་ནང་ལ་ཚར་གཅིག་སྦྲུ་གུ་གསུམ་ནས་དྲུག་རེ་སྐྱེའ་ནོག བི་ལ་བོ་གཉིད་ནས་ལངས་ཙ་ན་ཧིས་སིང་ངི་སྐད་འཕིང་ང་ནོག

sightings during day. For hiding and resting it uses rock crevices, small caves and burrows of fox and marmots. Due to its habit of moving low on the ground and its elusive nature, its sighting is very difficult. The gestation period is 66 to 74 days. The cat breeds once in a year delivering 3 to 6 kittens during April-May. It makes a hissing snarl when aroused.

Status and Distribution: Pallas's Cat, in India, is found only in eastern Ladakh at an elevation between 3000 to 4800 m. The Pallas's Cat is represented by three races and is distributed throughout Tibet, France, and Pakistan. This cat was hunted extensively for its fur. This cat has been placed under Schedule I of the Indian Wildlife (Protection) Act, 1972 and Appendex II of CITES.

The Pallas's Cat in Ladakh is best seen in Rupshu/ Changthang area. The subspecies found in Ladakh is *Otocolobus manul nigripectus.*

ཁྱབ་ཁོངས།

རྒྱ་གར་ལ་རི་བི་ལ་ཉི་ལ་དྭགས་ཤར་ཕྱོགས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་ ༣༠༠༠ ནས་ ༤༥༠༠ ཙམ་མི་གནས་ཀུན་ལ་མ་གཏོགས་མེད་པ་ཡིན་ནོག རི་བི་ལའི་རིགས་རྒྱུད་སྣ་གསུམ་ཡིན་ནག དེ་ཀུན་བོད་དང་ཕ་རནས་དང་ པ་ཀིས་ཏན་ཀུན་ལ་ཡོང་ང་ནོག འི་བི་ལ་བོ་པགས་པའི་ཕིའ་གསད་ད་ནོག འི་བི་ལ་བོ་འཛམ་བུ་གླིང་ངི་སེམས་ཙན་སྲུང་སྐྱོབ་དགོས་པའི་ཁྲས་སུ་བོར་ཏེ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལ་འི་བི་ལ་བོ་བྱུང་ཐང་རུབ་ཤོའ་མཐོང་ང་ནོག ལ་དྭགས་ལ་འདིའི་རིགས་ཨོ་ཏོ་ཀོ་ལོ་བས་མེནུའལ་ཉིགི་རི་པིག་ཏས་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

Tibetan Wolf

Common Name : Wolf, Tibetan Wolf, Himalayan Wolf
Scientific Name : *Canis lupus chanku*
Local Name : Changu
Size : Body Length 95-140 cm, Shoulder Height 80 cm, Tail Length 35-40 cm
Weight : 18-27 kg

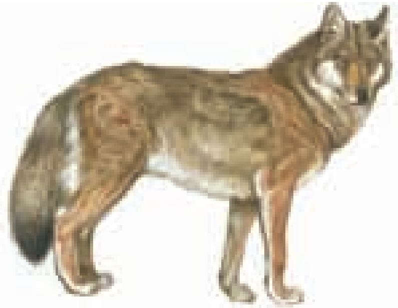

© Maya Ramaswamy

Description: There are two sub species of wolf in India. The one found in Ladakh or Trans-Himalaya is Tibetan Wolf *(Canis lupus chanku)*. Its fur colour varies from sandy-brown to grey-brown, dark grey or black. Under parts are buff in colour. The black-tipped tail is less than half the body length. The winter coat is extremely thick and shaggy. The wolf has strong body, thin legs and V-shaped head.

Habitat and Behavior: The wolf prefers bare and open areas. Caves, crevices in rocks, and burrows in sand are used as shelter. They descend down to valleys in winter and ascend to the snowline in summer, migrating with the game. The animal is usually seen singly but some time encountered in packs. The wolf is nocturnal but also active during day. The animal preys on pika, hare, rodents and birds.

སྤྱིར་བཏང་མིང་། ཊེ་བེ་ཏན་ཝོ་ལུཕ།
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཀེ་ནིས་ལུ་པས་ཅང་ཀུ།
ས་གནས་སི་མིང་། སྤྱང་ཀུ།

བོང་ཚད། དཔུང་པོ་ཆུག་པ་སེན་ཊི་མི་ཊར་ ༨༠ གཟུགས་པོའི་རིང་ཚད་སེན་ཊི་མི་ཊར་ ༨༩ ནས་༡༩༠།

ལྗིད་ ཀི་ལོ་ ༡༨ ༣༧

འགྲེལ་བཤད་

རྒྱ་གར་ལ་སྤྱང་ཀུའི་རིགས་གཉིས་ཡོད་ཀག གཅིག་པོ་དེ་སྣ་ལ་ཡའི་ཕར་ཕྱོགས་ལ་དགས་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག་དེ་བོ་བོད་དེ་སྤྱང་ཀུ་ཀེ་ནིས་ལུ་པས་སྤྱང་ཀུ་ནིན་ནོག་སྤུ་མདོག་སྣ་ཚོགས་སྐྱ་ལོག་ནས་ནག་ཆིག་ཆིག་ཡིན་ནོག གྲོད་པ་ཕྱོགས་ནག་པོ་དང་ཇ་མའི་རྫེ་སོ་ནག་པོ་ཅན་གཟུགས་པོའི་ཕེད་ཙམ་མི་རིང་ཡིན་ནོག དགུན་དུས་ལ་སྤུ་འཐུག་པོ་དང་རྩིང་སྟེ་ལུག་ལུག་ཡོང་ང་ནོག་སྤྱང་ཀུའི་གཟུགས་པོ་ཤུགས་ཅན་ རྐང་པ་ཕྲ་སོ་མགོ་དབྱིན་ཡིག ཆ ཡི་བཟོ་ལྟ་ཡོདདང་ང་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

སྤྱང་ཀུན་ཐང་སྟོང་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག བྲག་ཕུག་གད་ཕུག་དང་བྲག་བར་དང་བེ་ཐང་ཐེ་བར་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག དགུན་ལ་ཡུལ་ཀུན་ལ་བབས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག དབྱར་ལ་རི་མཐོན་པོ་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག དུད་འགྲོ་རེ་པ་ཡོད་སའ་ཆའ་ནོག་ཡིན་ནའང་སྐབས་རེ་མང་པོའི་གསེབ་ལའང་ཆ་ནོག་སྤྱང་ཀུ་མཚན་ལ་ཡོང་ང་ནོག ཡིན་ནའང་ཉི་མའང་འགྲུལ་ལ་ནོག རྫབ་ར་དང་རི་བོང་དང་ས་བི་ལིག་དང་བྱི་པ་ཀུན་ནའང་གསད་ད་ནོག སྤྱང་ཀུའ་རེའི་སེམས་ཅན་མ་ཐོག་ཙ་ན་གྲོང་པའི་དུད་འགྲོ་ཀུན་གསད་ད་ནོག སྤྱང་ཀུན་ས་རྒྱ་ཆེན་པོས་ སླེབ་པ་ཡིན་ནོག སྤྱང་ཀུ་ཚང་མ་ཤ་ཟོས་ཏེ་འཚོའ་ནོག་མི་མཏོང་ན་ཤོར་ར་ནོག ཁོ་རང་ཕག་རིས་འདུག་ག་ནོག།

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་སྤྱང་ཀུ་ཀུན་ཤར་ཕྱོགས་དང་བྱང་ཕྱོགས་སི་ས་ཁྱད་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་ ༣༠༠༠ ནས་ ༥༠༠༠ ཙམ་མི་མཐོན་པོ་ཀུན་ལ་ར་ལུག་ག་ནོག ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་ཕར་ཕྱོགས་ལ་ར་ལུག་ལ་སོགས་པ་གསད་མཁན་

They also prey on cattle when sufficient wild prey is not available or when they are near human settlements. The hierarchy is maintained by the pack. The animals move over a large territory and the territory is marked by the pack by urine and feces at prominent spots. The whole pack feeds together on the prey. The animal is very shy and secretive and runs away in human presence.

Status and Distribution: The wolf in Ladakh is mainly distributed in eastern and northern region between 3000 and 5000 m. In Trans-Himalayan region wolf is considered to make maximum killing of livestock amongst all predators. This has led to human-wolf conflict and is considered as a big menace. Killing and trapping of wolf takes place by locals in retaliation. The estimated population in Ladakh region is 300-350 animals. It is best encountered in Rupshu and Changthang plains, to some extent in Markha, Upper Suru and Zanskar. The wolf is listed under Appendix I in CITES and under Schedule I in Indian Wildlife (Protection) Act, 1972.

ཚང་མའི་སང་མང་ཤོས་སྐྱུང་ཀུ་ཡིན་ནོག་དེ་ཕིའ་མི་དང་སྐྱུང་ཀུའི་འབྲེལ་བཟང་པོ་ལུས་བྱས་མ་ནོག ས་གནས་སི་མི་ཀུན་ནིས་སྐྱུང་ཀུ་གཟུམ་སྟེ་གསད་ད་ནོག ལ་དྭགས་ལ་སྐྱུང་ཀུའི་གྲངས་ཀ་ ༣༠༠ ནས་ ༣༥༠ ཙམ་ཞིག་ཡོད་ཚོད་ཡིན་ནོག བྱང་ཐང་ངི་རུབ་ཤོའི་ཐང་ག་ཀུན་དང་མར་ཁ་དང་སུ་རུའི་གྱེན་ཕྱོགས་དང་ཟངས་དཀར་ཀུན་ལ་སྐྱུང་ཀུ་མང་ང་ཡོང་འདུག འི་པོ་འཛིག་རྟེན་ནི་སེམས་ཅན་སྐྱུང་སྐྱོབ་པི་གྲས་ལ་པོར་ཏེ་ཡིན་ནོ

Tibetan Wild Dog

Common Name : Wild dog, Dhole
Scientific Name : *Cuon alpinus*
Local Name : Phara
Size : Body Length 90-100 cm, Shoulder Height 55 cm, Tail Length 40-43 cm
Weight : 15-20 kg

© Joanna Van Gruisen

Description: The Wild dog appears in shape like a domestic dog. The tail is long and bushy, muzzle is shorter and the head is round. The ears are more rounded at the tips. It differs from domestic dogs, wolves and jackals in having six molar teeth in the lower jaw whereas the others have seven. It also has 12 to 14 teats as compared to 10 in *canis*. The sides of the neck and throat are covered by a distinct mane. The colour of the coat is sandy-brown with buff under wool. The under parts are paler. The sexes look alike.

Habitat and Behavior: The Dhole is rare and very little is known about this animal. They are social animals and live in family packs which consist of 2 to 4 individuals. They prefer to stay away from human

སྤྱིར་བཏང་ཤིང་ ལྷིའལཊ་རྟོག།
ཚན་རིག་གི་ཤིང་ ཀུཪོན་ཨལ་ཕི་ནས་
ས་གནས་སི་ཤིང་ འཕའ་ར་

བོངས་ དཔུང་པ་ཚུག་པ་སེན་ཏི་མི་ཏར་༥༥ཙམ་མི་

མཐོན་དང་ གཟུགས་པོའི་རིང་ང་སེན་ཏི་མི་ཏར་༦༠ནས་༡༠༠ཙམ་ཨ་

ལྗིད་ལ་ཀི་ལོ་༡༥ནས་༣༠རེ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

འགྲེལ་བཤད། འཕར་བ་ནི་ཁྱི་ནང་ཚོགས་ཡིན་ནོག ཟ་མ་རིང་པོ་སྤུ་ཅན་ནི་ཁ་ཐུང་ངུན་དང་ མགོ་རྡོབ་རྡོབ་ཡིན་ནོག རྣ་མཆོག་གི་མགོ་ཕྱོགས་པོ་གོར་གོར་ཡིན་ནོག ཁྱི་དང་། སྤྱང་ཀུ་དང་། ཁྱི་སྤྱང་དང་བཅས་པ་ལ་རྐང་སོ་གཡོག་མ་བདུན་ཡིན་ནོག ཡིན་ནའང་འི་བོའ་དྲུག་མ་ནི་མེད་ཀག འི་བོའ་སོ་བཅུ་གཉིས་ནས་བཅུ་བཞི་ཚུག་པ་ཡོང་ང་ནོག ཀེ་ནི་དང་བསྟུན་ན་བཅུ་ཡིན་ནོག མཛིང་པ་དང་སྐེ་ཀུན་ལ་ཟེ་བ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ལེ་ན་མང་ཉུང་དང་བཅས་པའི་སྤུ་མདོག་ནི་ཕྱེ་མ་སྣུག་པོའི་མདོག་ཡིན་ནོག གྲོད་པའི་ཕྱོགས་པོ་སྐྱ་ལོག་ཡིན་ནོག ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་ཚོགས་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ་

འི་སེམས་ཅན་པའི་སྐོར་ལ་རྟོ་ལེ་དཀོན་མོ་དང་རྒྱུས་ལཱ་ཉུང་ངུན་ཞིག་ཡིན་ནོག དེ་ཀུན་འཛོམ་སྡེ་འདུག་མཁན་ནི་དུད་འགྲོ་ཡིན་ནོག གཉིས་པ་བཞི་པ་རེ་ཕྱོས་ཏེ་མཉམ་པོ་འདུག་ག་ནོག དེ་ཀུན་མི་ཡོད་ས་ནས་ཐག་རིང་ང་འདུག་པ་འཐད་ད་ནོག རྟོ་ལེ་ནགས་ཚོགས་སི་སེམས་ཅན་ཡིན་ནོག ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་ཕར་ཕྱོགས་སི་རི་ལྟེབས་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལ་དེ་ཀུན་ཐང་ག་ཅན་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག ཁ་ཅིག་མཉམ་པོ་ཡོད་པས་སང་དུད་འགྲོ་ཆེན་པོ་ཀུན་གསད་ཐུབ་པ་ཡིན་ནོག དེ་ཀུན་ཉི་མའི་དུས་ལ་འགྲུལ་ལ་ནོག དེ་ཀུན་འདུག་བྱུས་སི་ཕེའ་ས་དོང་འབྲུའ་མ་ནོག བྲག་བར་དང་ལུང་པ་ཕྲ་མོ་ཀུན་ནི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག དུད་འགྲོ་གསད་པ་དང་ ཚང་མ་རུབ་སྟེ་མགྱོགས་པ་བཟའ་ནོག རྟོ་ལེ་གཅིག་གིས་ཤ་ཀི་ལོ་བཞི་རྒྱ་ཚོད་གཅིག་གི་ནང་ང་བཟའ་ཐུབ་པ་ཡིན་ནོག འི་ཚང་གོས་རང་ངི་ས་མཚམས་ཀུན་སྲུ་ཡིན་སྲུ་སྲུ་ཡིན་ཕྱོའ་ནོག འཕར་བས་མར་ཁོར་དང་ ཤ་ལུ་གུ་དང་ རྡབ་ར་དང་ ས་བི་ལིག་དང་ རི་བོང་ཀུན་གསད་ད་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་སི་ཤར་ཕྱོགས་དང་བྱང་ཕྱོགས་སི་ལྗོངས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་༤༠༠༠ཡང་ན་དེ་སང་མཐོན་པོ་ཀུན་ལ་གསད་བྱས་འཐོབ་ན་འཕར་བ་ཡོང་ང་ནོག ཨེ་ཤེ་ཡའི་དབུས་དང་ ཤར་

habitations. It is mainly a forest animal, found in Himalaya/ Trans-Himalaya preferring mountain habitat with gentle slopes. In Ladakh region they inhabit open country. The habit of living in pack helps them to hunt larger animals. The animal is diurnal i.e. active during the day time. It does not burrow in dens but lives in crevices, among rocks or ravines. After knocking down the prey the whole pack feeds together quickly. An individual Dhole can consume up to 4 kg of meat in one hour. The pack marks territory with feces. The Dhole preys on Markhor, wild sheep, pika, rodents and hare.

Status and Distribution: In Ladakh, the Dhole is found throughout eastern and northern region upto 4000 m or higher, determined by the presence of prey. The Dhole is distributed from Central and East Asia to South and Southeast Asia. It is represented by about 10 races throughout its range. The animal is on a decline due to its persecution and depletion of prey. In Ladakh the animal is best seen in Rupshu,Changthang area, eastern part of Hemis National Park and eastern Zanskar.

The animal is listed as Vulnerable in IUCN Red List of Threatened Animals, under Appendix-I of CITES and Schedule II in Indian Wildlife (Protection) Act, 1972.

ཕྱོགས་དང་ ལྷོ་ཕྱོགས་དང་ ཤར་ལྷོའི་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་འཕར་བ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་འདུག་
སའི་ལྗོངས་ཚང་མའི་ནང་ང་རྒྱུད་པ་བཙུ་ཙམ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་ཞུང་ང་ཞུང་ང་ཆའ་ནོག
ཅིའ་ཟེར་ན་འི་བོའ་གནོད་པ་སྐྱེལ་མཁན་དང་ གསད་བྱས་སི་དུད་འགྲོ་ཀུན་མེད་མཁན་སོང་པས་
སང་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་བྱང་ཐང་རུབ་ཤོ་དང་ ཏེ་མིས་ནེཤ་ནལ་པ་རག་གི་ཤར་ཕྱོགས་དང་
ཟངས་དཀར་རི་ཤར་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་སྟོངས་ཆ་བྱས་སི་འཛིགས་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག
འཛམ་གླིང་ངི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་པི་གྲས་ལ་བོར་ཏེ་ཡིན་ནོག་

Red Fox

Common Name : Red Fox or Hill Fox, Tibetan Fox
Scientific Name : *Vulpes vulpes*
Local Name : Whatse
Size : Body Length 50-70 cm, Shoulder Height 35 cm, Tail Length 40-50 cm
Weight : up to 5 kg

© Mohd. Abbas

Description: The name Red Fox is after its coat which is reddish in colour. The under parts are white. The body is covered with long and silky fur with dense under wool. The tip of the tail is white. Below each eye there is a dark spot. The limbs are slender. The pointed ears on their upper parts are black. The sexes look alike.

Habitat and Behavior: The Red Fox is not a social animal. It is found singly or seen in monogamous pairs. It inhabits sandy wastes, riverbeds and sand dunes in semi-arid regions. The animal is active by night. However, it can also be seen during dusk and dawn. It rests in crevices and burrows during the day time. Often considered as cunning, the fox is a very shy and wary animal. The animal feeds on birds, rodents, marmots and mouse-hares. The diet also includes berries.

Status and Distribution: Considered as most widespread, the Red Fox is a common animal throughout Ladakh. It is reported from valley bottoms up to 5000 m. It is distributed throughout Europe, Asia and Northern Africa. The animal was introduced into North America and Australia. Within Indian limits the Red Fox is found in Ladakh, Kashmir, and up to Sikkim in the Himalaya. The animal throughout its range is hunted for its luxurious coat. Its population is declining. In Ladakh the Red Fox is best encountered in Suru, Markha, Nubra, Zanskar Indus valley, and high altitude slopes of Changthang and Rupshu region. The subspecies found in Ladakh is *V.v. montana.*

ཨ་ཅེ།

སྤྱིར་བཏང་མིང་།	རེ་ཏ་ཕོགས།
ཚན་རིག་གི་མིང་	ཨལ་པས་ཨལ་པས་
ས་གནས་སི་མིང་	ཨ་ཅེ་

ཚོངས་ དཔུང་པ་ཚུག་པ་སེན་ཊི་མི་ཊར་༡༥ གཟུགས་པོའི་རིང་སེན་ཊི་མི་ཊར་༥༠ནས་༧༠ཞྦིད་ལ་ཀི་ལོ་ལྔ་ཚུག་པ་ཡིན་ནོག་

འགྲེལ་བཤད་

ཨ་ཅེའི་གཟུགས་པོའི་མདོག་དམར་ཤས་ཡོད་པས་སང་ཨ་ཅེ་དམར་པོ་ཟེར་དེ་ཡིན་ནོག གྲོད་པ་ཀུན་དཀར་པོ་ཡོང་ང་ནོག བལ་ཐླག་ཐླག་རིང་པོས་གཟུགས་པོ་བཀབ་སྐྱེ་ཡོང་ང་ནོག ཇ་མའི་རྩེ་མོ་དཀར་པོ་ཡིན་ནོག མིག་ཚང་མའི་གཡོག་ག་ནག་ཐིག་ཡོང་ང་ནོག རྐང་ལག་ཀུན་རིལ་རིལ་ཡིན་ནོག རྣ་མཆོག་ཅེབ་ཅེབ་བི་གྱེན་ཕྱོགས་པོ་ནག་པོ་ཡིན་ནོག ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་ཅོགས་ཡོང་ང་ནོག་

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

ཨ་ཅེ་ཁ་ཅིག་རེ་མཉམ་པོ་འགྲུལ་མཁན་མ་ནོག འི་བོ་གཅིག་ཅིག་རང་ཡོང་ང་ནོག འི་བོ་བྱེ་ས་ཅན་དང་ གྲོག་པོའི་ཐ་མ་ཀུན་དང་ རྩ་ཁ་ཐར་ཐོར་ཡོད་པའི་བྱེ་མའི་རི་ཆུང་ངུན་ཡོད་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག ཨ་ཅེ་མཚན་ལ་འགྲུལ་ལ་ནོག ཡིན་ནའང་ས་རུབ་དང་ ནམ་ལངས་སི་དུས་ལའང་མཐོང་ང་ནོག འི་བོ་ཉི་མའི་དུས་ལ་བྲག་བར་དང་ས་ཁུང་ཀུན་ལ་ངལ་གསོ་སྐྱེ་འདུག་ག་ནོག ཨ་ཅེ་སྐྱོན་ཅན་ཐེའ་ནོག ཡིན་ནའང་འི་བོ་ཚབས་མཁན་དང་ འཛིགས་སྣང་ཚུབ་བེ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག འི་བོས་བྱ་བྱིའུ་དང་ ས་བི་ལིག་གི་རིགས་དང་ ཕེའ་དང་རི་བོང་ཀུན་གསད་དེ་བཟའ་ནོག ཤིང་ཏོག་རིགས་སི་འབྲས་བུ་ཆུང་ངུན་ཀུན་བཟའ་ནོག་

ཁྱབ་ཁོངས

ཨ་ཅེ་དམར་པོ་ལ་དྭགས་སི་ཕྱོགས་ཚང་མ་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་ལུང་པའི་མཐིལ་ནས་ས་ཁྱད་མཐོན་པོ་མི་ཊར་༥༠༠༠ཚུག་པ་ཡོང་ང་ནོག འི་བོ་ཡུ་རོབ་དང་ཨེ་ཤི་ཡ་དང་ ཨཕ་རི་ཀའི་བྱང་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ཡོང་ང་ནོག འི་བོ་བྱང་ཕྱོགས་ཨམ་རི་ཀ་དང་ ཨས་ཊེ་རེ་ལི་ཡ་ཀུན་ལ་སྤེལ་མཁན་ནོག རྒྱ་གར་ལ་འི་བོ་ལ་དྭགས་དང་ ཀ་ཤི་མིར་དང་ འབྲས་ལྗོངས་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་ལྗོངས་ཚང་མ་ལ་པགས་པའི་ཕེའ་ཨ་ཅེ་གསད་འདུག འི་བོའི་གྲངས་ཀ་ཉུང་ང་ཆ་རུག ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་སུ་རུ་དང་ མར་ཁ་དང་ ནུབ་ར་དང་ ཟངས་དཀར་དང་ སེང་གེ་གཙང་པོའི་གཡས་གཡོན་དང་ བྱང་ཐང་དང་ རུབ་ཤོ་ལྗོངས་སི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་ཡོང་ང་ནོག ལ་དྭགས་ལ་འི་བོའི་རིགས་སི་ཡན་ལག ཤི་ཤི་མོན་ཏ་ན་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་འཛམ་གླིང་ངི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་དགོས་པི་གྲས་ལ་བོར་ཏེ་ཡིན་ནོག་

Himalayan Brown Bear

Common Name : Himalayan Brown Bear
Scientific Name : *Ursus arctos isabellinus*
Local Name : Denmo
Size : Body Length 180-245 cm, Shoulder Height 100 cm, Tail Length 10 cm
Weight : Over 200 kg (Male)

© Mohd. Abbas

Description: There are eight species of bears in the world represented by about 58 subspecies. Four species of bears have been reported from India. The Himalayan Brown Bear *(U.a. isabellinus)* is a subspecies of Brown Bear *(U.arctos)*. The Himalayan Brown Bear has reddish brown coat. The colour of the coat varies from individual to individual and place to place. It is considered as one of biggest carnivore. The animal has a large head with small eyes, chest makings are mostly absent. The animal is less arboreal. It has heavy body and stocky limbs and strong non-retractable flat claws.

Habitat and Behavior: The animal lives singly or in small groups consisting mainly of female and cubs. The animal prefers bare open areas above tree line. The animal is active both during night and

དྲེད་སྐོ།

སྤྱིར་བཏང་མིང་། ཧི་མ་ལ་ཡའི་བོ་རོན་བིའར།
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཨར་སས་ ཨར་ཀ་ཊོས་ ཨི་ས་བེ་ལི་ནས།
ས་གནས་སི་མིང་ དྲེད་སྐོ།

བོངས་ཚད། དཔུང་པ་ཚུག་པ་སེན་ཏེ་མི་ཏར་༡༠༠ཡིན་

ནོག གཟུགས་པོའི་རིང་ང་སེན་ཏེ་མི་ཏར་༡༨༠ནས་༢༩༥ཡིན་ནོག

འགྲེལ་བཤད།

འཛམ་བུ་གླིང་ནང་ལ་དྲེད་མོའི་རིགས་བརྒྱད་ཡིན་ནོག དེ་ཡི་ཡན་ལག་༥༨ཙམ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག དྲེད་མོའི་རིགས་བཞི་རྒྱ་གར་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཧི་མ་ལ་ཡའི་དྲེད་མོ་སྨུག་པོ་ ཡུ་ཨེ་ཨི་ས་བེ་ལི་ནས་ པོ་ཡུ་ཨར་ཀ་ཊོས་སི་ཡན་ལག་གི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ནོག ཧི་མ་ལ་ཡའི་དྲེད་མོ་སྨུག་པོའི་སྤུ་མདོག་དམར་སྨུག་ཡིན་ནོག དྲེད་མོ་སོ་སོའ་མདོག་སོ་སོ་ཡིན་ནོག དེན་ན་ཚོགས་ལ་གནས་ས་སོ་སོའ་མདོག་སོ་སོ་ཡིན་ནོག འི་བོ་ཤ་མང་ཤོས་ཟ་མཁན་ནི་གྲས་ནས་གཅིག་ཡིན་ནོག འི་བོའི་མགོ་ཆེན་པོ་མིག་ཆུང་ངུན་བྲང་ཕྲོ་བྲུས་ཏ་ལམ་མེད་མཁན་ཡིན་ནོག འི་བོའི་གཟུགས་པོ་ཆེན་པོ་ཡན་ལག་མཐྲུགས་པོ་དང་ ལོག་སྐེ་འཁྱིར་མི་ཉན་མཁན་ནི་སྐྱེར་མོ་ལེབ་ལེབ་ཤུགས་ཅན་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ་

འི་བོ་གཅིག་པོ་འདུག་ག་ནོག ཡང་ན་མོ་དང་ སྤུ་གུ་ཀུན་ཡོད་པའི་ཁྱུ་ཆུང་ངུན་ཞིག་གི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ལྷུང་མ་ཡོད་ས་ནས་གྱེན་ཕྱོགས་སི་ཤིང་ནགས་མེད་པའི་ལྗོངས་སྟོང་པ་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་མཚན་དང་ ཉི་མའི་དུས་གཉིས་ཀ་ལ་འགྲུལ་ཡིན་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་རང་ངེ་ས་ཁྱུད་དེ་འཁོར་ཞིག་གི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག དེ་བོ་བཟའ་བྱས་ཡོད་མེད་དང་བསྟུན་ཏེ་སྣ་ཚོགས་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཕོ་ཀུན་འདུག་སའི་འཁོར་བོ་ཀི་ལོ་མི་ཏར་ཁ་གང་མ་བརྒྱ་ཞིག་ཡོང་ང་ནོག ཡིན་ནའང་མོ་ཀུན་འདུག་སའི་ཁོར་བོ་ཆུང་ང་ཡིན་ནོག འི་བོ་གད་ཕུག་བྲག་ཕུག་ཀུན་ནི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག འདུག་སའི་ཚངས་འབྲུས་ཏེ་དགུན་ལ་སྤྱི་ཟླ་༡༡པ་ནས་༥པ་ཚུག་པ་གཉིད་ལོགས་ཏེའང་གདུག་ག་ནོག གཉིད་ལོག་པ་ཡང་ན་མསུན་པས་སང་སྟོན་ལ་ཆོལ་འཁྱུར་བྱས་སི་ཕིའ་མང་པོ་བཟའ་ནོག འི་བོ་ཤ་ཟ་མཁན་ཡིན་ནོག ཡིན་ནའང་གནམ་ལྷ་དང་བསྟུན་ཏེ་ཅི་ཚང་མའང་བཟའ་ནོག དབྱར་ལ་རྩ་སོ་མ་དང་ བ་ཐག་དང་ སེམས་ཅན་ཆུང་ངུན་ ཟེབ་ར་དང་ དུད་འགྲོ་ཤི་རོ་དང་མིས་བསྲུལ་བའི་དུད་འགྲོའང་གསད་དེ་བཟའ་ནོག སྟོན་ལ་ཡུལ་ཀུན་ལ་བབས་ཏེ་ཡོངས་ཏེ་བྲ་བོ་དང་ཤིང་ཏོག་དང་ འབྲས་བུ་ལ་སོགས་པ་བཟའ་ནོག སྤྱི་ཟླ་༦པ་དང་ དྲུག་པ་ཀུན་ནི་དུས་ལ་ཕོ་མོ་ཐུག་

day but prefers to rest during midday hours. It is territorial and its territory varies depending upon the availability of food. The territory of male may extend up to 100 sq.Km. However, the territory of female is smaller. It lives in caves and digs up dens and goes in for hibernation during winter (November to May). Before going in for hibernation the animal stores large amount of fat by eating voraciously. The animal has been classified as a carnivore but its feeding habits are omnivorous which vary with season. In summer it feeds on fresh sprouting grass, roots, bulbs, insects, rodents like pikas and also scavenges on carcasses and may also hunt livestock. In autumn or late summer the animal descends to valleys and feeds on buckwheat, fruits and berries. Mating takes place in early summer (May-June).

Status and Distribution: The Himalayan Brown Bear has been reported from south and western Ladakh. In summer the animal ascends to 5500 m up to snow line and descends down to lower areas in autumn. The animal is distributed in northern temperate zone of North America, Europe and Asia where its southern limit is the Himalaya. The animal is on a decline due to its persecution for medicinal value. The estimated population of the Himalayan Brown Bear in Ladakh is around 100 animals. In Ladakh the animal is best sighted in upper Suru, Zanskar and Changchu valley. Reports of its presence to some extent have also been received from lower Markha valley.

The animal is listed under Appendex I by CITES and under Schedule I of the Indian Wildlife (Protection) Act, 1972.

ག་ནོག་

ཁྱབ་ཁོངས།

ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་དྲིད་མོ་སྨུག་པོ་ ལ་དྭགས་སི་ལྕོ་དང་ ནུབ་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་འདུག་ཟེར་འདུག དབྱར་ལ་འི་ཀུན་ཁ་བ་ཡོད་སའི་མཐོ་ས་མི་ཏར་༥༥༠༠ཙམ་ལ་འཛོགས་འདུག སྟོན་ལ་ དམའ་ས་ཀུན་ལ་བབས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག འི་ཀུན་བྱུང་ཕྱོགས་ཨ་མེ་རི་ཀ་དང་ ཡུ་རོབ་ དང་ ཨེ་ཤེ་ཡའི་ནང་ནས་ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཚུག་པ་ཁྱབ་སྟེ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་སེམས་ ཅན་པོ་སྨན་ལ་བཀོལ་ཉན་བྱུས་ཡོད་པས་སང་ཁོའི་གྲངས་ཀ་འབྲིས་ཏེ་ཆ་ནུག་ཟེར་འདུག ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་དྲིད་མོ་སྨུག་པོའི་གྲངས་ཀ་ལ་དྭགས་ལ་༡༠༠ཞིག་ཡོད་པའི་ཚོད་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ ལ་འི་པོ་སུ་ནུའི་ཁྱེན་ཕྱོགས་དང་ ཟངས་དཀར་དང་ གཞན་ཡུལ་རེའ་མཐོང་སྟེ་ཡིན་ནོག མར་ཁའི་གཡོག་ཀུན་དང་ དཀར་ཁྱིལ་ལའང་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་འདུག འི་སེམས་ཅན་པོ་ འཛམ་གླིང་ངི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་བི་ཐོའི་ནང་ང་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག་

Stoat

Common Name : Stoat/ Himalayan Stoat
Scientific Name : *Mustela erminea*
Local Name : Lakimo
Size : Body Length 17-33 cm, Shoulder Height 7 cm, Tail Length 4-12 cm
Weight : 250-300 g

© BNHS

Description: Stoat is a very agile animal. The head is flattened and triangular in shape. The body is lean and muscular with slender limbs. The tail is slim, small and black tipped. Whiskers are long. In summer the colour of the coat is reddish-brown. The under parts, inner legs and paws are whiter. The colour of the coat, except for the black tail tip, turns white in winter. The animal hunts vole and mice killing them by neck bite. It also feeds on pika, young hare, birds, eggs and insects. The male is double the size of female. The life span of the stoat is 2 to 7 years. Male attain sexual maturity at one year while female at 3 to 4 months.

Habitat and Behavior: The stoat prefers boulder-strewn soft slope, semi-desert areas and river banks, rock-strewn plains near lakes in high altitudes. The animal is a good swimmer and good climber also. It also stands erect on its hind limbs. It marks its territory with scent, to keep the intruders away. It is nocturnal but is also seen during day.

ལྷ་བྲི་མོ།

སྤྱིར་བཏང་མིང་། ཏི་སླ་ལ་ཡན་སྟོད།
ཚན་རིག་གི་མིང་། སྨུས་ཏེ་ལཨིར་མའི་ནའ།
ས་གནས་སི་མིང་། ལྷ་བྲི་མོ།

བོངས་ཚད། གཟུགས་པོའི་རིང་ང་སེན་ཊི་མི་ཊར་༡༧ནས་༡༡དཔུང་པ་ཚུག་པ་སེན་ཊི་མི་ཊར་༧ ལྗིད་ལ་ག་རམ་༣༥༠ནས་༡༠༠ཡིན་ནོག

འགྲེལ་འཤད། ལྷ་བྲི་མོ་འཁྱུག་ཅིག་ག་འགྲུལ་མཁན་ཞིག་ཡིན་ནོག མགོ་གྲུ་གསུམ་ལེབ་ལེབ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོ་ཕྲ་མོ་དང་ ཡན་ལག་ཀུན་ཤ་ཅན་རིལ་རིལ་ཡིན་ནོག རྔ་མ་པོ་ཕྲ་མོ་ཆུང་ངུན་མགོ་ནག་པོ་ཅན་ཡིན་ནོག སྐྲ་ར་ཀུན་རིང་པོ་ཡིན་ནོག དབྱར་དུས་ལ་མདོག་དམར་སྨུག་ཆའ་ནོག གྲོད་པ་དང་ སུག་གུའི་ནང་ངོས་ཀུན་དང་སེར་མོ་ཀུན་དཀར་པོ་ཡིན་ནོག དགུན་དུས་ལ་རྔ་མའི་མགོ་ནག་པོ་མ་ནེ་གཟུགས་པོའི་མདོག་དཀར་པོ་འགྱུར་ར་ནོག འི་བོས་ས་བི་ལིག་གི་མཛིང་པའ་འཐམས་ཏེ་གསད་ད་ནོག དེནན་ཅོགས་ལ་རྫབ་ར་དང་ རི་བོང་ཆུང་ངུན་དང་ བྱི་པ་དང་ སྦྲུལ་དང་ འབྲུ་ཅིག་ཀུན་ནའང་གསད་དེ་བཟའ་ནོག ཕོ་བོ་མོའི་སང་ཉིས་ལྷབ་ཆེན་པོ་ཡོང་ང་ནོག་ལྷ་བྲི་མོའི་ཚེ་ཚད་པོ་ལོ་གཉིས་ནས་བདུན་ཚུག་པ་འཚོའ་ནོག ཕོ་ཀུན་ལོ་གཅིག་ཚུག་པ་འདོད་པ་སྤྱད་ཆོག་པ་འགྱུར་ར་ནོག མོ་ཀུན་ཟླ་གསུམ་བཞི་མ་ནེ་འགོར་ར་མ་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

ལྷ་བྲི་མོ་ཕོང་གསེབ་ཅན་ནེ་ལྡེབས་དང་ རྩ་སྤོན་ཐར་ཐོར་སྐྱེས་ཏེ་ཡོད་པའི་གནས་དང་ གྲོག་པོའི་ཐ་མ་དང་ རྡོ་བ་ཐར་ཐོར་ཡོད་པའི་ཐང་ག་ཆུང་ངུན་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་པ་འཐད་ད་ནོག འི་བོ་རྒྱལ་གཏང་བ་མཁས་པ་དང་ གྱེན་ལ་འཛེགས་པའང་དྲག་པོ་ཡིན་ནོག འི་བོ་རྒྱབ་བི་སུ་གུ་གཉིས་ཀའི་ཀ་ཀག་ལངས་ཏེ་འདུག་ཤན་ན་ནོག འི་བོས་ཁོ་རང་ངི་ས་མཚམས་ཀུན་ལ་དྲི་མ་ཞིག་བཏང་སྟེ་གཞན་མ་ཀུན་ཤོར་བཅུག་ག་ནོག འི་བོ་མཚན་ལ་འགྲུལ་མཁན་ཡིན་ནོག ཡིན་ནའང་ཉི་མའང་མཐོང་ང་ནོག འཇིགས་སྣང་ཡོད་པ་ཤེས་ན་འི་བོས་རྔ་མའི་མགོ་ནས་དྲི་མ་བཙོག་པོ་ཞིག་འཕིངས་བཏང་སྟེ་གཞན་མ་ཀུན་ཤོར་བཅུག་ག་ནོ

ཁྱབ་ཁོངས།

འི་སེམས་ཅན་པོའི་རྒྱུད་པ་༡༨ཞིག་ཡོང་ང་ནོག འི་བོ་ལ་དགས་སི་ལུང་པ་ཀུན་ནས་ས་ཁྱད་མཐོན་པོ་མི་ཊར་༤༨༠༠ཙམ་མ་ཡོང་ང་ནོག

འི་བོ་སུ་རུ་དང་ ཟངས་དཀར་དང་ མར་ཁ་ཀུན་ལ་མཐོང་ང་ནོག ལ་དགས་ནས་ཕི་ལོག་ག་འི་བོའི་

When sensing danger it secretes an awful smelling secretion from glands located at the base of the tail.

Status and Distribution: The animal is represented by about 36 races. It is found in Ladakh from valley bottoms up to 4600 m. The animal is best sighted in Suru and Zanskar valleys and Markha valley in Hemis National Park. Outside Ladakh the species is distributed throughout North Africa, excluding Mediterranean region, and Europe eastwards to the Himalayan region. It is also found in North America and was introduced in New Zealand.

The animal is hunted for its fur and is listed under Schedule I of the Indian Wildlife (Protection) Act, 1972. The subspecies found in Ladakh is *M.e.whiteheadi.*

རིགས་ཀུན་ཨཔ་རི་ཀའི་བྱང་ཕྱོགས་དང་ མེ་ཊི་ཏེ་རིའ་ནན་སློངས་མན་པ་ཡུ་རོབ་བའི་ཤར་ཕྱོགས་ནས་ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་སློངས་ཆུག་པ་ཁྲབ་སྟེ་ཡོད་ཀག འི་བོ་བྱང་ཕྱོགས་སི་ཨ་མེ་རི་ཀ་དང་ ནི་ཝུ་ཟེ་ལེན་ཀུན་ལའང་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

ལྷ་ཁྲི་མོ་པགས་པའི་ཕིའ་གསད་ད་ནོག དེ་ཕིའ་འི་བོ་འཛམ་གླིང་ངེ་སེམས་ཙན་སྲུང་སྐྱོབ་བི་གྲས་ལ་བོར་ཏེ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་རིགས་སོ་སོ་ཞིག་ལ་ཏྭགས་ལ་ཡོད་མཁན་པོ་མགོ་དཀར་པོ་ཞིག་ཡོད་ཀག

Mountain Weasel

Common Name : Mountain weasel
Scientific Name : *Mustela altaica*
Local Name : Lakimo
Size : Body Length 22-29 cm, Shoulder Height 8 cm, Tail Length 9-15 cm
Weight : 220-350 g

© BNHS

Description: The body of this weasel is slender and long. The limbs are slender and short. The tail is about half of body length. Head is triangular in shape and the whiskers are long. The colour of the coat is chocolate-brown, the under parts and inner legs are whitish. Its tail is without black tip. The colour of fur in the winter turns paler. It feeds on mice, vole, young hare, pikas and birds. The male is heavier than female. Life span is about 7 years.

Habitat and Behavior: The animal is seen solitarily or in family parties near the den. Its habitat is valley floors, meadows, fields, river banks and boulder-strewn soft slopes. It is a good climber and stands erect on hind limbs. The intruders are kept away by marking the territory with scent markings. It has good eye sight and well developed smell and hearing capacities. It is usually active during dusk and dawn though sometime also seen active during day. It discharges a secretion of awful smell when alarmed.

Status and Distribution: In Ladakh the animal is found from valley bottoms up to 5100 m or sometimes even higher. In Ladakh the animal is encountered in Hemis National Park, Shey, Thikse, Zanskar valley, Tsokar basin and Hanle.

The species is represented by four races from Central to East Asia and South to the upper Himalayan slopes. The subspecies described here is *M. a. temon.* The animal is hunted for fur.

Not much is known about its status.

རི་ཡི་ལྷ་བྲི་མོ་

སྤྱིར་བཏང་མིང་། མཚུན་ཏེན་ལྷི་སལ་ ཕེལ་ལྷི་སལ་
ཚན་རིག་གི་མིང་། མས་ཏེ་ལ་ ཨལ་ཏེ་ཡི་ཀ
ས་གནས་སི་མིང་། ལྷ་བྲི་མོ།

བོངས་ཚད། ལྗིད་ལ་ག་རམ་༢༢༠ནས་༣༥༠

འགྲེལ་བཤད། འི་ལྷ་བྲི་མོའི་གཟུགས་པོ་རིལ་རིལ་རིང་པོ་ཡིན་ནོག ཡན་ལག་ཀུན་རིལ་རིལ་དང་ཐུང་ངུན་ཡིན་ནོག རྔ་མ་བོ་གཟུགས་པོའི་ཕེད་ཙམ་མི་རིང་པོ་ཡོང་འདུག མགོ་ཀྲུ་གསུམ་མི་བཟོ་ལྟ་དང་སྨར་ཀུན་རིང་པོ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོའི་སྤུ་མདོག་པོ་ཅག་ལེཏ་ཅོགས་ཡིན་ནོག གྲོད་པ་དང་ རྐང་པའི་ནང་ལོགས་ཀུན་དཀར་པོ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་ཧྲ་མའི་མགོ་ནག་པོ་ཡོང་ངམ་ནོག གཟུགས་པོའི་སྤུ་མདོག་པོ་དཀྱུན་ལ་སྐྱ་ལོག་འགྱུར་ར་ནོག འི་བོས་ས་བི་ལིག་དང་ རི་བོང་ཆུང་ངུན་དང་ ཛབ་ར་དང་བྱི་པ་ཀུན་ཟོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག མོའི་སང་པོ་ལྗིད་མང་ང་ཡིན་ནོག ཆེཚད་ལོ་བདུན་ཙམ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་སེམས་ཅན་པོ་ཚངས་སི་མདུན་ལ་གཅིག་པོ་ཡང་ན་ནང་ཚངས་དང་མཉམ་པོ་མཐོང་ང་ནོག འི་བོ་འདུག་ས་ལུང་པ་ཀུན་དང་སྤང་ཐང་དང་ ཞིང་ཀུན་དང་ གྲོག་པོའི་ཐམ་ཀུན་དང་ ཕོང་གསེབ་ཅན་ནི་ཕྲེད་ཀུན་ཡིན་ནོག འི་བོ་གྱེན་ལ་འཛོགས་པ་དྲག་པོ་དང་ རྒྱབ་བི་རྐང་པའི་ཀ་ལངས་ཏེ་དུག་ཉན་མཁན་ཡིན་ནོག ས་མཚམས་ཀུན་ལ་དྲི་མ་ཅན་ནི་རྟགས་ཤིག་བཏང་སྟེ་ཕི་ལོག་ན་ཡོང་མཁན་ཀུན་བསྙག་པ་ཡིན་ནོག འི་བོའ་མཐོང་བྱས་སི་མིག་རྒྱལ་བ་དང་ དྲི་མ་ཚོར་བྱས་སྐད་ཚོར་བྱས་དྲག་པོ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་མང་ཆེ་བ་ས་དུབ་དང་ནམ་ལངས་ལ་འགྲུལ་ལ་ནོག ཡིན་ནའང་སྐབས་རེ་ཉི་མའང་མཐོང་ང་ནོག འཇིགས་སྣང་ཚོར་ཙན་དྲི་མ་བཙོག་པོ་ཞིག་ཕུད་གཏང་ང་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

འི་སེམས་ཅན་པོ་ལ་དགས་ལ་ལུང་པའི་མཐིལ་ནས་ས་ཁྱད་མཐོན་པོ་མི་ཊར་༥༡༠༠ཙམ་རེ་དང་ དེ་སང་མཐོན་པོ་ཀུན་ལ་ཡོང་ང་ནོག འི་སེམས་ཅན་པོ་ལ་དགས་ལ་ཧེ་མིས་ནེཤ་ནལ་པ་རག་དང་ ཤེ་དང་ ཁྲིག་སེ་དང་ ཟངས་དཀར་དང་ མཚོ་དཀར་རི་ལྷེབས་ཀུན་དང་ ཨན་ལེ་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་རིགས་རྒྱུད་སྣ་བཞི་ཡིན་ནོག དེ་ཀུན་ཨེ་ཤི་ཡའི་གཞུང་ནས་ཤར་ཕྱོགས་དང་ ལྷོ་ཕྱོགས་སི་ཧེ་སྟྭ་ལ་ཡའི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་མཐོང་ང་ནོག འི་བོའི་རིགས་རྒྱུད་ཡན་ལག་ནི་ཨེམ་ཨོ་ཏེ་མོན་ཡིན་ནོག འི་བོ་པགས་པའི་ཕེའ་གསད་ད་ནོག འི་བོའི་སྐོར་ལ་མང་པོ་ཞིག་རྒྱུས་ཆའ་མི་འདུག

Stone Marten

Common Name : Stone Marten/ Beech Marten/ House Marten
Scientific Name : *Martes foina/ Mustela foina*
Local Name : Kogar
Size : Body Length 30-50 cm, Shoulder Height 15 cm, Tail Length 18-25 cm
Weight : 2 kg (Male)

© BNHS

Description: Stone Marten is very agile. It is slightly bigger than a large squirrel. The body is graceful and slender. The limbs are moderately long. The tail is about half the size of body. Claws are semi-retractile, tail is long and bushy. It is lighter in colour than other martens. The body colour varies from chocolate to tawny brown. Throat is white to pale yellow. The legs and tail are darker than the body. It generally feeds on rodents, reptiles and birds. It is also reported to consume eggs, fruits, honey, nuts and carrion. Male is heavier than female and is double the size of female.

Habitat and Behavior: The animal is seen singly. However, during mating season they can be seen in pairs. It is seen on boulder-strewn hill sides, rocky mountain slopes and near human settlement and orchards. It is active by day as well as night time. It leaps among boulders or moves with great speed in trees. The prey is attacked and killed with a neck bite. Those living around mountain villages raid poultry yards and do much damage. The animal is very shy and

ཀོ་གར།

སྤྱིར་བཏང་མིང་། སྔོན་མར་ཏེན།
ཚན་རིག་གི་མིང་། མར་ཏེས་ཕོ་འི།
ས་གནས་སི་མིང་། ཀོ་གར།

བོངས་ཚད། དཔུང་པ་ཚུག་པ་སེན་ཏི་མི་ཏར་༡༠ནས་༥༠ མཇོན་ལ་སེན་ཏི་མི་ཏར་༧༥
ལྗིད་ལ་ཀི་ལོ་གཉིས།

འགྲེལ་བཤད།

ཀོ་གར་མགྱོགས་པ་འགྲུལ་མཁན་ཡིན་ནོག འི་པོ་གི་ལེ་རི་སང་ཙ་པིག་ཆེའ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོ་བདེ་མོ་རིལ་རིལ་ཡིན་ནོག ཡན་ལག་ཀུན་ཙ་པིག་རིང་པོ་ཡིན་ནོག ཇ་མ་པོ་ཏ་ལམ་གཟུགས་པོའི་པེད་ཙམ་ཞིག་ཡིན་ནོག སྔེར་མོ་ཀུན་མང་ཞུང་ནང་ངོས་ལ་བསྟུམས་ཏེ་འཁྱིར་བྱས་སི་ཇ་མ་རིང་པོ་དང་སྤུ་ཅན་ཡིན་ནོག འི་པོ་ལྷ་ཁྲི་མོ་གཞན་མ་ཀུན་ནིས་སང་སྐྱ་པོ་རིག་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོའི་མདོག་པོ་ཁམ་པ་ནས་སེར་སྐྱག་ཚུག་པ་སྣ་ཚོགས་ཡིན་ནོག སྐེ་ཁོར་ལ་དཀར་པོ་ནས་སེར་སྐྱའི་མདོག་ཡོང་ང་ནོག གཟུགས་པོའི་སང་ཀང་པ་དང་ ཇ་མ་ཀུན་ནག་པོ་ཡིན་ནོག འི་པོས་མང་ཆེ་བ་ས་བི་ལིག་དང་ རྩངས་པ་སྦྲུལ་སོགས་དང་ བྱི་པ་ཀུན་གསད་དེ་འཚོ་བ་ཡིན་ནོག འི་པོས་ཁྲུལ་དང་ ཤིང་ཏོག་དང་ སྦྲང་རྩི་དང་ ཀང་རྩི་གུ་དང་ ཤ་ཏུལ་པ་ཀུན་ནའང་བཟའ་ནོག མོའི་སང་པོ་ཀུན་ཉིས་ལྷབ་ཆེན་པོ་དང་ ལྷིན་ཏེའང་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་པོ་ཁོ་རང་གཅིག་པོ་མཐོང་ང་ནོག ཡིན་ནའང་པོ་མོ་འཇོམ་པའི་དུས་ལ་གཉིས་རེ་མཐོང་ང་ནོག འི་པོ་ཕོང་གསེབ་ཅན་ནི་ཕྱོགས་ཀུན་དང་ བྲག་ཅན་ནི་རི་ལྷེབས་ཀུན་དང་ མི་ཡོད་སའི་ཡུལ་ཀུན་དང་ ཤིང་ཏོག་ཅན་ནི་ལྷུང་སྟོང་ཡོད་ས་ཀུན་ལ་མཐོང་ང་ནོག འི་པོ་ཉི་མའི་དུས་དང་ མཚན་ལའང་འགྲུལ་ལ་ནོག འི་པོ་ཕོང་གསེབ་ཀུན་ནི་ནང་ང་མཆོངས་ས་ནོག ཡང་ན་ལྷུང་གསེབ་ཀུན་ལ་མགྱོགས་པ་འགྲུལ་ལ་ནོག གསད་བྱས་འཐོབ་ན་མཛེང་པའ་སོ་བཏབ་སྐེ་གསད་ད་ནོག རི་ལ་འདུག་མཁན་ཀུན་ནིས་བསྲལ་བའི་བྱ་པོ་བྱ་མོ་ཀུན་ལ་ཧུན་མེད་ལ་ཡོང་སྐེ་གནོད་བསྐྱལ་མང་པོ་གཏང་ང་ནོག འི་པོ་ཚབས་མཁན་དང་སྤྲང་བྱོས་ཏེ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག འི་པོས་ཁོ་རང་ངི་ས་མཚམས་པོ་པེན་དྲི་དང་གཅིན་ནིས་རྟགས་བཏང་སྐེ་བོར་ར་ནོག

wary. It marks its territory with scent from anal glands or urine. The male territories overlap with those of various females. Mating time is September-October or February-March. Four to five young are produced. Only one litter is produced in a year. The gestation period is about 60-63 days. The female alone takes care of the offsprings. The offsprings start hunting at about 4 months.

Status and Distribution: In Ladakh it is an occasional resident. It is generally found throughout Ladakh, except for high altitude plains of eastern Ladakh, from valley bottoms to 4000 m. It is best encountered in Kargil region, lower Indus, Nubra valleys and lower region of Hemis National Park. The species is represented by 14 races throughout the temperate and alpine zone.

The animal is hunted for fur or trapped for causing damage to poultry. Not much is known about its status.

ཕོ་ཀུན་ནི་ས་མཚམས་པོ་མོ་ཀུན་ནི་ས་མཚམས་ནས་ནང་ངོས་ལ་སླེབ་སྡེ་ཡོང་ང་ནོག   ཕོ་མོ་འཛོམ་པའི་དུས་པོ་སེབ་ཊེམ་བར་ཨོག་ཊུ་བར་དང་ ཕར་ཕུ་རི་མར་ཅ་ཀུན་ཡིན་ནོག   ལོ་འཁོར་ལ་ཕྲུ་གུ་ཚར་གཅིག་འཕེང་ང་ནོག   ཕྲུ་གུ་བཞི་ལྔ་རེ་འཕེང་ང་ནོག   ཁོག་པའི་ནང་ང་ཕྲུ་གུ་ཞག་མ་ཊྲུག་ཅུ་ཡང་ན་ཊྲུག་ཅུ་རེ་གསུམ་རེ་ལུས་ས་ནོག   ཕྲུ་གུ་ཀུན་ལ་ཨ་མ་གཅིག་པོས་བལྟ་སྐྱོང་བྱོའ་ནོག ཟླ་བཞིའི་རྗེང་ན་ཕྲུ་གུ་ཀུན་ནི་ས་ལིངས་གཏང་ཐུབ་པ་ཡིན་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་སྐབས་སྐབས་ལ་འདུག་ག་ནོག   ལ་དྭགས་སི་ཤར་ཕྱོགས་སི་མཐོ་ས་ཀུན་མ་གཏོགས་པ་ལུང་པའི་མཐིལ་ནས་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་༤༠༠༠ཚུག་པ་འི་བོ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག   འི་བོ་དཀར་གྱིལ་ལྗོངས་དང་ སེང་གེ་གཙང་པོའི་དམའ་ས་ཀུན་དང་ ནུབ་ར་དང་ ཧེ་མིས་ནེ་ཤ་ནལ་པ་རག་གི་ལྗོངས་ཀུན་ལ་མཐོང་ང་ནོག འི་བོའི་རིགས་རྒྱུད་ནི་ཚ་གྲང་སྙོམས་པོའི་ལྗོངས་ནས་གྲང་ཡུལ་ལི་ལྗོངས་ཚུག་པ་སྣ་བཅུ་བཞི་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག   འི་བོ་པགས་པའི་ཕིའ་དང་ བྱ་ཕོ་བྱ་མོའ་གནོད་བསྐྱལ་ཡོད་པས་སང་གསད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་གནས་སྟངས་སི་སྐོར་ལ་རྒྱུས་མང་པོ་ཞིག་མེད་པ་ཡིན་ནོག

Eurasian Otter

Common name	:	Eurasian Otter
Scientific Name	:	*Lutra lutra*
Local Name	:	Chusham
Size	:	Body Length 60-80 cm, Shoulder Height 20-25 cm, Tail Length 35-40 cm
Weight	:	5 kg

Description: Otters are adapted to aquatic life. The Eurasian Otter has a rough water proof coat. Tail is thick and muscular. Muzzle is short with sensitive whiskers. The limbs are short and strong. The feet are five-toed, webbed and provided with retractile claws. The hind legs are longer than fore legs. The colour of the coat on dorsal surface is brown while the under parts are lighter. The hairs of the muzzle terminate above the naked nose in an angular or zigzag line. On the land the animal appears arch-backed.

ཆུ་སྲམ།

སྤྱིར་བཏང་མིང་། ཡུ་རེ་ཤིའན་ཨོ་ཏར་
ཚན་རིག་གི་མིང་ ལུ་ཏ་ར་ལུ་ཏ་ར་
ས་གནས་སི་མིང་། ཆུ་སྲམ།

བོངས་ཚད། སེན་ཏི་མི་ཏར་༦༠ནས་༩༠

སྡིད། ཀི་ལོ་ལྔ་ཡིན་ནོག

འགྲེལ་བཤད།

སྲམ་ཀུན་ལ་ཆུའི་ནང་ང་མི་ཚེ་ཕུད་རྙོགས་སོང་སྐེ་ཡིན་ནོག ཡུ་རེ་ཤིའན་ནི་སྲམ་ཀུན་ལ་ཆུ་མི་ཞེན་བྱས་རྫིང་ཀེ་ཞིག་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཛ་མ་བོ་འཐུག་མོ་དང་ཤ་ཅན་ཡོང་ང་ནོག ཁ་མཆུལ་ཐུང་དུན་དང་མགྲོགས་པ་ཚོར་མཁན་ནི་སྣ་ར་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཡན་ལག་ཐུང་དུན་དང་ཤུགས་ཅན་ཡིན་ནོག ཡན་ལག་ཐུང་དུན་དང་ཤུགས་ཅན་ཡིན་ནོག རྐང་པ་ལ་མཛུག་གུ་ལྔ་ཤ་དང་སྦྲེལ་ཏེ་ཡོད་མཁན་དང་སྙེར་མོ་སྤུམ་ཉན་བྱས་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག མདུན་ནི་སུག་གུ་ཀུན་ནིས་སང་རྒྱབ་པི་སུག་གུ་ཀུན་རིང་ང་རིག་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག སྒལ་པའི་ཕྱོགས་ཀུན་ནི་མདོག་སྨུག་པོ་ཡིན་ནོག གྲོད་པ་ཕྱོགས་པོ་སྐྱ་བོ་ཡིན་ནོག ཁ་མཆུལ་ལི་སྤུ་ཀུན་སྣ་ཁུང་སྤུ་མེད་པའི་ཕྱོགས་ལ་ཀྱོག་བཅད་དེ་ཚར་ཏེ་ཆའ་ནོག ས་སྐམ་མི་ཀ་འི་བོ་སྒྲུར་སྒྲུར་ཞིག་མཐོང་ང་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་བོས་རང་ངི་ས་མཚམས་རི་རྒྱུད་དི་གྲོག་པོ་དང་ ཆུ་གཙང་མ་ཡོད་པའི་མཚོ་ཆུང་དུན་ཡོད་སའ་ཕྱོའ་ནོག འི་བོ་མཆན་ལ་འགྲུལ་བྱས་དང་ཚབས་མཁན་ཞིག་ཡོང་ང་ནོག འི་བོས་གཡས་གཡོན་ལ་བལྟ་བྱས་སི་ཕིའ་རྒྱབ་པི་ཡན་ལག་ཀུན་ནི་ཀ་ལངས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ཁོ་རང་འགྲུལ་སའི་ལམ་དང་སྲམ་སྐྱུག་དང་ ཉའི་རུས་པ་དང་ ཚངས་སི་མདུན་ལ་པགས་ཤུན་ཡོད་པས་རྒྱུས་ཆའ་ནོག

འི་བོས་རང་ངི་གཟུགས་པོའི་ནང་ནས་སྣུམ་ཞིག་འཕིང་སྐེ་པགས་པ་ཀུན་ལ་བསྐུས་གཏང་ང་ནོག དེ་བོས་བྱས་ཏེ་གཟུགས་པོའ་ཆུ་གོས་ས་མ་ནོག གྲོག་པོའི་ཆུ་གྲང་མོ་ནས་སྐྱོབས་ཏེའང་བོར་ར་ནོག འི་བོ་དགུན་དུས་ལ་དམའ་ས་ཀུན་ལ་བབས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག ཟ་མོ་གཉིས་ཀ་བཟོ་ལྟ་ཙོགས་ཡིན་ནོག ཚེ་ཚད་པོ་ལོ་༡༣ནས་༡༥རེ་ཚུག་པ་འདུག་ག་ནོག ལོ་རེ་ལ་ཕྲུ་གུ་རེ་འཁྱེར་ར་ནོག ཕྲུ་གུ་འཁྱེར་པ་ནས་ཞག་༦༠ནས་༦༥ཙམ་ལ་འཁྱེར་ར་ནོག བྲག་དང་ཕོང་གསེབ་པི་ནང་ང་ས་བཀོས་ཏེ་ཡོད་པའི་ཚངས་

Habitat and Behavior: The animal establishes its territory in mountain streams or fresh water lakes. The animal is nocturnal and is very shy. It often stands on hind limbs for observation. Its presence can be recorded from its tracks, feces, fish bones and scales found near its den.

The animal secretes oil from its sebaceous glands and applies it on its skin to keep it water proof and for protection against the cold water of the streams. The animal migrates to lower valleys during winter. The sexes are alike. The recorded longevity is 12-15 years. Only one litter is produced per year. The gestation period is 60 to 65 days. The litter consists of 1 to 3 cubs born in dens dug out amidst rocks and boulders. The mating takes place in water. The female cares for offspring till they attain the age of one year.

Status and Distribution: In Ladakh this animal may best be found up to 3700 m along the Indus River and its tributaries including Rumtse and lower Zanskar. It is also reported from Kargil area, Suru and Dras valleys. The animal is represented by 10 races and is the most widely distributed otter species in the world. It is found from North Africa and Europe throughout Palearctic region to East Asia.

The animal is hunted for its fur and medicinal value.

སི་ནང་ང་ཕྲུ་གུ་གཅིག་ནས་གསུམ་རེ་ཚུག་པ་འགྲོར་ར་ནོག ཕོ་མོ་འཇོམ་བྱས་པོ་དགུན་ལ་ཆའ་ནོག ཕྲུ་གུ་ལོ་གཅིག་ཚུག་པ་ཨ་མས་བལྟ་སྐྱོང་བྱེའ་ནོག་

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་འི་སེམས་ཅན་པོ་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་༡༧༠༠ཙམ་མི་སེང་གེ་གཙང་པོའི་རྒྱུད་ཀུན་དང་ ཆུ་བབས་སའི་ལུང་པ་ཀུན་དང་ཀྲུམ་རྩེ་དང་ཟངས་དཀར་ཀུན་ལ་ཡོང་འདུག དཀར་གྱིལ་ དང་ སུ་རུ་དང་ ད་རས་ཀུན་ལའང་ཡོང་འདུག འི་པོའི་རིགས་རྒྱུད་སྣ་བཙུ་ཞིག་ཡོད་དེ་ཡིནནོག འཇིག་རྟེན་ནེ་ཕྱོགས་ཚང་མའ་ཡོང་འདུག འི་པོ་ཨཕ་རི་ཀའི་བྱང་ཕྱོགས་དང་ཡུ་རོབ་དང་ཨ་རེག་ཊེག་གི་ལྷོངས་ནས་ཨེ་ཤི་ཡའི་ཤར་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

འི་པོ་པགས་པ་དང་ སྨན་ལ་བཀོལ་བའི་ཕྱིའ་གསད་ད་ནོག འི་པོ་འཛམ་གླིང་ངི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་བེ་ཐོའི་ནང་ང་ཆུད་དེ་ཡིན་ནོག

Himalayan Marmot

Common Name	:	Himalayan Marmot
Scientific Name	:	*Marmota himalayana*
Local Name	:	Phia
Size	:	Body Length 58-60 cm, Tail Length 13-15 cm
Weight	:	4-5 kg (spring), 8 kg (autumn)

© Anupam Anand

Description: Two species of marmots are found in India. Both the species of marmot viz., Himalayan and Long-tailed Marmot are present in Ladakh. The Himalayan Marmot is well adapted to burrow life. The body is squat, limbs are short and the tail is very short. The head is triangular in shape with small neck, eyes have black rings. The whiskers are long. The colour of the body and limbs is pale tawny, much mixed with black on the upper parts. The face and the terminal portion of the tail are dark brown. There are six pairs of mammae extending from the axial to the groin.

Habitat and Behavior: The animal lives in colonies in the higher biotopes in lush meadows and open grassy stone-strewn slopes. The animal lives in excavated burrows which are also used for hibernation. The territory is marked by a secretion which is secreted

ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་ཕའ།

སྤྱིར་བཏང་མིང་། ཧི་མཱ་ལ་ཡན་མར་མོ་ཏ།
ཚན་རིག་གི་མིང་། མར་མོ་ཏ་པོ་བག་ཧི་མཱ་ལ་ཡ་
ས་གནས་སི་མིང་། ཕའ་ སི་གྲོད་

བོངས་ཚད། བི་ཨེ་༥༨ནས་༧༠

འགྲེལ་བཤད།

རྒྱ་གར་ལ་ཕའ་རིགས་གཉིས་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཕའ་རིགས་གཉིས་ཀ་དཔེར་ན་ ཧི་མཱ་ལ་ཡན་དང་ ཇ་མ་རིང་པོ་ཡོད་པའི་ཕའ་གཉིས་ཀ་ལ་དགས་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཧི་མཱ་ལ་ཡན་ནི་ཕའ་པོ་ས་དོང་ངི་ནང་ང་འདུག་རྙོགས་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོ་ཅོང་ཅོང་ང་ལངས་ཏེ་འདུག་བྱུས་དང་ ཡན་ལག་ཀུན་ཁྱུང་ངུན་དང་ ཇ་མ་པོ་མཱ་ཁྱུང་ངུན་ཡིན་ནོག མཛིང་པ་རྒྱུང་ངུན་ཅན་ནི་མགོ་པོ་གྲུ་གསུམ་དང་ མིག་ག་སུལ་ནག་པོ་རེ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག སྨང་ར་རིང་པོ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོ་དང་ ཡན་ལག་ཀུན་ནི་མདོག་པོ་སེར་སྐྱ་དང་ ཁ་དོག་ངོས་པོའ་ནག་པོ་འདྲེས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག གདོང་དང་ཇ་མའི་མདུག་ཕྱོགས་པོ་སྨུག་ནག་ཡིན་ནོག གྲོད་པའི་ཁོར་ལ་ནུ་མ་ཆ་དྲུག་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

ཕའ་ནི་མཐོ་སའི་སྤང་རྩི་ཅན་དང་ སྤང་དང་རྫོ་བ་ཐར་ཐོར་ཡོད་པའི་གནས་ས་ཀུན་ལ་མང་པོ་མཉམ་པོ་འདུག་ག་ནོག འི་པོ་ས་དོང་རིང་པོ་འབྲུས་ཏེ་དེ་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག དེན་ན་པོ་མུན་ཏེ་འདུག་བྱུས་ལའང་བཀོལ་ལ་ནོག ས་མཚམས་པོ་ཀོས་ཀོ་ནས་འཕིང་མཁན་ནི་ཁྲུ་བ་ཞིག་གིས་རྟགས་བཏང་སྟེ་པོར་ར་ནོག འི་པོ་ཉི་མའི་དུས་ལ་འཕིང་ང་ནོག དབྱར་ལ་སྤྲ་དོག་ཕི་དོག་ག་རྩ་བཟའ་ནོག མཚན་ལ་ཚངས་སི་ནང་ང་ཞུགས་ས་ནོག ཕའ་ཚངས་ལ་སེན་ཏི་མི་ཏར་༣༠ནས་༡༠༠ཚུག་པ་འབྲུས་ཏེ་ནང་ངོས་ལ་རྒྱ་ཅན་བྱོས་ཏེ་ཨང་ངོས་དེ་ངོས་ལ་བལྟ་ནོག འཛིགས་མོ་ཚོར་ན་ཀུ་ཅོ་གཏང་ང་ནོག ཀུ་ཅོ་ཚོར་བ་དང་ ཚང་མ་ཚངས་སི་ནང་ང་ཞུགས་ས་ནོག སྟམ་འཛག་གི་རྒྱུལ་ལ་མདྲུག་ནས་དྲི་མ་བསྟོག་པོ་ཞིག་འཕིངས་གཏང་ང་ནོག དགུན་ལ་ཚངས་སི་ནང་ང་མུན་ཏེ་ཟླ་དྲུག་བདུན་རེ་འདུག་ག་ནོག ཚངས་སི་སྒོ་ལ་རྫོ་བ་དང་སྤང་དང་ ས་བཏང་སྟེ་བཀག་པ་ཡིན་ནོག མུན་ཏེ་ཡོད་པའི་དུས་ལ་ཁོའི་མི་ཏ་པོ་ལིས་ཟམ་ཟེར་བའི་ཇྲས་པོ་ཉུང་ངུན་ཆའ་ནོག དཔྱིད་སླེབ་པ་དང་ འི་པོ་ཚངས་སི་ནང་ནས་འཕིང་ང་ནོག འི་པོས་རྩ་དང་བ་ཐག་དང་ ལོ་མ་དང་སྔོན་པ་མང་པོའི་འབྲས་བུ་ཀུན་བཟའ་ནོག

from chin glands. The animal is active by day and feeds in the morning and afternoon in summer. They go into dens during night. The burrows have 2 to 3 entrances and are 20 to 100 cm long, ending in large chambers. The animal often stands on its hind limbs for observation. On sensing danger the animal gives a screaming call. All family members rush to their burrows on listening to this call. A foul stinky substance is ejected from the anal gland on being threatened. The animal goes in for hibernation for about 6 to 7 months in its burrow during winter. The entrances of the burrows are plugged with stones, grass and soil. During the hibernation the metabolism of the animal slows down. With the coming of spring it emerges from the burrow. The animal feeds on grasses, roots, leaves and seeds of various plants. They usually sit outside their burrows to bask in the sun. The female is receptive for one day only and mating takes place with several males. The gestation period is 33 to 34 days. The litter size is 2 to 7 offsprings. The offsprings are born naked and blind and open their eyes after three weeks.

Status and Distribution: In Ladakh the Himalayan Marmot is a common resident living between 4000 to 5000 m. It is mainly found in central-south, eastern and northern Ladakh. Upper Markha valley in Hemis National Park, Changthang plains including Tsokar and Rupshu, Puga, Tsomoriri are the best locations for its sighting. The sub species is distributed through Himalayan range to South-Western East Asia. Natural predators include Snow Leopard, wolf, fox, wild-dog, bear and Golden Eagle.

It is a threatened species and is killed for meat and fur. The construction of road through its habitat has disturbed this species. The labourers engaged for construction of road also kill this animal for meat.

དེ་ཀུན་ཚངས་སི་ཕི་ལོག་ག་ཉེ་མའ་བསྐོར་ཧེ་འདུག་ག་ནོག སོ་ཀུན་ཕོ་ཁ་ཅིག་རེ་དང་ མཉམ་པོ་འཛོམ་མ་ནོག ཡིན་ནའང་དེ་པོ་ཞག་གཅིག་མ་ནེ་འཛོམ་བྱས་མེད་པ་ཡིན་ནོག ཕྲུ་གུ་འཁྱུར་པ་ནས་སྐྱེ་སྐྱེ་ཚུག་པ་ཞག་༡༡ནས་༡༩ཙམ་འགོར་ར་ནོག ཕྲུ་གུའི་པོངས་ཚད་པོ་༣ནས་༧ཚུག་པའི་ཕྲུ་གུ་ཡོང་ང་ནོག ཕྲུ་གུ་ཀུན་གཅེར་ཉལ་དང་ཞར་བ་སྐྱེའ་ནོག བདུན་ཞག་གསུམ་མི་རྟིང་ན་མིག་བེའ་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་ཧེ་མཱ་ལ་ཡན་ཕེའ་ནེ་ག་ཏུང་སའ་ཡོང་ང་ནོག དེ་ཀུན་ས་ཁྱད་མཐོན་པོ་མི་ཊར་༩༠༠༠ནས་༥༠༠༠ཙམ་མི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་པོ་མང་ཆེ་བ་ལྷོ་ཕྱོགས་སི་གཞུང་དང་ ཤར་ཕྱོགས་དང་ བྱང་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ཡོང་འདུག ཧེ་མིས་ནེཤ་ནལ་པ་རག་གི་མར་ཁའི་སྟོད་ཕྱོགས་དང་བྱང་ཐང་ཅི་མཚོ་དཀར་དང་ རུབ་ཤོ་དང་པུ་ག་དང་ མཚོ་མོ་རི་རི་ཀུན་ལ་འི་པོ་མང་པོ་མཐོང་ང་ནོག འདི་ཡི་རིགས་རྒྱུད་ནས་ཡིན་མཁན་ཀུན་ཧེ་མཱ་ལ་ཡའི་ལྗོངས་ནས་ལྷོ་ནུབ་དང་ ཨེ་ཤེ་ཡའི་ཤར་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ཡོད་ཀག གཙན་དང་སྤྱང་ཀུ་དང་ ཞ་ཅེ་དང་ རི་བྱི་དང་ དྲེད་མོ་དང་ རྒྱབ་སྣག་ཀུན་ནེས་ཕེའ་གསད་ད་ནོག

འི་པོའི་རིགས་རྒྱུད་སྟོངས་པའི་འཇིགས་ཡིན་ནོག ཅིའ་ཟེར་ན་ཤ་དང་པགས་པའི་ཕེའ་གསད་ད་ནོག འི་ཀུན་ཡོད་ས་ནས་ལམ་བྱོས་པས་སང་འི་ཀུན་ལ་གནོད་པ་སླེབས་ཧེ་ཡིན་ནོག ལམ་བྱོ་མཁན་ཀུན་ནེས་སང་འི་པོ་གསད་དེ་བཟའ་ནོག

Long-tailed Marmot

Common Name	:	Long-tailed Marmot/ Red Marmot/ Kashmir Marmot
Scientific Name	:	*Marmota caudata*
Local Name	:	Phia
Size	:	Body Length 56-58 cm, Tail Length 30-35 cm
Weight	:	4-7 kg

Description: This is a more richly coloured marmot, well adapted to burrow life. The body is large, squat with short limbs. The length of the tail is about half the length of the body. The hair is black at the tips and tawny at the base. Coloration varies from yellowish-tawny to orange. Head is flat and triangular in shape. Eyes are black. The whiskers are sensitive and long.

Habitat and Behavior: The animal is found in family groups. It is encountered in high biotopes between 2400-5500 m on rock strewn slopes and dry meadows. It is territorial and the territory is marked by a secretion from its chin glands. They dig out burrows in the ground which are 20 to 100 cm long and 4 to 6 m deep. These burrows end in large chambers and have 2 to 3 entrances. On sensing danger the animal gives out alarm call which makes all family members to rush into their burrows for shelter. A foul stinky substance is ejected from anal glands on being threatened.

ཤེའ་རྫ་མ་རིང་པོ།

སྤྱིར་བཏང་མིང་། སོང་ཏའིལཏ་མར་སོཏ།
ཚན་རིག་གི་མིང་། མར་སོ་ཏ་ ཀཱཙུ་ཏ་
ས་གནས་སི་མིང་། ཤེའ།

ལྗིད་ ཀི་ལོ་༩ནས་༧

འགྲེལ་བཤད། འི་བོ་མདོག་ཅན་ནི་ཤེའ་ས་དོང་ངི་ཚངས་སི་ནང་ང་འདུག་རྙོགས་ཆ་མཁན་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོ་ཆེན་པོ་ ཡན་ལག་ཐུང་ངུན་ནི་ཀ་ཁྲི་ཙོང་མའ་ལངས་ཏེ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག རྫ་མའི་རིང་པོའ་ གཟུགས་པོའི་ཤེད་ཙམ་ཞིག་ཡིན་ནོག སྤྱུའི་མགོ་ཀུན་ནག་པོ་དང་ རྩ་བ་ཀུན་སེར་སྨུག་ཡིན་ནོག སྤྱུ་མདོག་པོ་སེར་སྨུག་ནས་ལི་དབང་མདོག་ཚུག་པ་སོ་སོ་རེ་ཡོང་འདུག མགོ་གྲུ་གསུམ་ལེབ་ལེབ་ཡིན་ནོག མིག་པོ་ནག་པོ་ཡིན་ནོག སྣང་ར་ཀུན་ཅི་མཐོང་མཁྱོགས་པ་ཚོར་མཁན་དང་རིང་པོ་ཡིནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་སེམས་ཅན་ཀུན་ནང་ཚངས་སི་རྩལ་ལ་ཁ་ཅིག་རེ་ཡོད་པ་མཐོང་ང་ནོག འི་ཀུན་ས་ཁྲད་མཐོན་པོ་མི་ཏར་༢༩༠༠ནས་༥༥༠༠ཚུག་པའི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག ཐང་གསེབ་དང་སྤང་སྐམ་ཡོད་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་རང་ངི་ས་མཚམས་བྱས་ཏེ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག ས་མཚམས་པོ་གོས་གོ་ནས་ཁུ་བ་ཞིག་འཕེང་སྟེ་རང་ངི་ས་མཚམས་ལ་རྟགས་བཏང་སྟེ་བོར་ར་ནོག དེ་ཀུན་ནིས་ས་འབྲུས་ཏེ་ཚངས་བྱོའ་ནོག ཚངས་ཀུན་སེན་ཏེ་མི་ཏར་༢༠ནས་༡༠༠ཚུག་པའི་རིང་པོ་དང་ མཐིལ་ལ་མི་ཏར་༩ནས་༨ཚུག་པ་ཡོང་ང་ནོག ཞུགས་སའི་སྒོ་༢ནས་༣རེ་ཡོང་ང་ནོག འཛིགས་སོ་ཚོར་ན་འི་བོས་ཀུ་ཅོ་གཏང་ང་ནོག ཡང་ཚང་མ་ཚངས་སིའང་མཁྱོགས་པ་ཞུགས་ཆའ་ནོག མཇུག་མ་ནས་དྲི་མ་བཙོག་པོ་ཞིག་འཕེང་སྟེ་སྟམ་འཛགས་གཏང་ང་ནོག

འི་བོ་ཉི་མའ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག དབྱར་གང་པོ་སྔ་དོག་དང་ཕྱི་དོག་ག་རྩྭ་བཟའ་འབིང་ང་ནོག དགུན་ལ་རང་ངི་ཚངས་སི་ནང་ང་ཉུན་ཏེ་ཟླ་དྲུག་བདུན་རེ་འདུག་ག་ནོག ཉུན་ཏེ་འདུག་པའི་དུས་ལ་མི་ཏ་བོ་ལིས་ཟམ་མི་ཟས་ཀུན་གུ་ལེ་འགྱུར་ར་ནོག འི་ཀུན་ཉིན་དགུང་ང་ཚངས་སི་ཕི་ལོག་ག་ཉི་མའ་བསྲོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག ལོ་གཅིག་གི་ནང་ང་ཕྲུ་གུ་ཚར་གཅིག་འཕེང་ང་ནོག མོ་ཀུན་ཕོ་དང་མཉམ་པོ་ཞག་གཅིག་མ་ནེ་འདུག་ག་མ་ནོག འཛོམ་བྱས་པོ་ཚངས་སི་ནང་དོས་ལ་བྱོའ་ནོག ཁོག་པའི་ནང་ང་ཕྲུ་གུ་ཟླ་གཅིག་ལུས་ས་ནོག ཕྲུ་གུ་གཉིས་ནས་བདུན་ཚུག་པ་འཕེང་ང་ནོག སྐྱེ་ཅན་གཅེར་ཉལ་དང་ཞར་བ་ཡོང་ང་ནོག བདུན་ཞག་དྲུག་གི་རྗེང་ན་ཕི་ལོག་ག་འབིང་ང་ནོག

The animal is diurnal and feeds in morning and afternoon throughout the summer. It hibernates for 6 to 7 months during winter in its burrow. The metabolism of the animal during hibernation slows down. During midday the animal sits outside the burrow for basking. Only one litter is produced per year. The female is receptive for one day only. Mating takes place while inside the burrow. Gestation period is one month. The litter consists of 2 to7 naked, blind offsprings. The young ones open their eyes at 3 weeks and come out when 6 weeks old.

Status and Distribution: The animal is a common resident in central and western Ladakh between 3500 and 5000 m. It is also found occasionally in the lower valley slopes. The best sighting places in Ladakh are upper Rumbak valley westwards through the Zanskar and upper Suru region, less common along the Ladakh range eastwards to Khardungla. The subspecies *M.c. caudata* is found in Ladakh and northern parts of Kashmir. It is killed for meat and fur. In Ladakh there are reports of its killing by labourers engaged in road construction.

ཁྱབ་ཁོངས།

ཝི་བོ་ལ་དྭགས་སི་གཞུང་འཁོར་དང་ནུབ་ཕྱོགས་ལ་ས་ཁྱད་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་༣༥༠༠ནས་༥༠༠༠ཙམ་མི་ཀ་འདུག་ག་ནོག ཝི་ཀུན་དམའ་སའི་ལུང་པ་ཀུན་ལའང་མཐོང་ཐུབ་ཡོད་ཀག ལ་དྭགས་ལ་མང་ཤོས་ནི་རུམ་བག་གི་སྟོད་ཕྱོགས་དང་ཟངས་དཀར་རི་ནུབ་ཕྱོགས་དང་སུ་རུའི་ཕྱེན་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ཡོད་ཀག ལ་དྭགས་སི་ཤར་ཕྱོགས་དང་མཁར་གདོང་ལ་ཀུན་ལ་ཡོང་ང་ནོག འདིའི་རིགས་རྒྱུད་གཞན་མ་རེ་ལ་དྭགས་དང་ཀ་ཤི་མིར་རི་བྱང་ཕྱོགས་ལ་ཡོང་ང་ནོག ཝི་བོ་ཤ་དང་པགས་པའི་ཕྱིའ་གསད་ད་ནོག ལ་དྭགས་ལ་ལམ་ཕྱོ་མཁན་ཀུན་ནིས་གསད་འདུག་ཟེར་འདུག ཝི་སེམས་ཅན་པོ་འཛམ་གླིང་ངི་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་པི་ཐོའི་ནང་ང་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

Silver Mountain Vole

Common Name : Silver Mountain Vole
Scientific Name : *Alticola argentatus*
Local Name : Zabra
Size : 10-12 cm
Weight : 21-54 g

© Maya Ramaswamy

Description: This vole was earlier thought to be a subspecies of *Alticola roylei.* The body is small. It has a longer tail and larger ears than most other voles. It has a more rounded head. Its colour varies from rust to dark brown and light grey-brown. The tail is bicoloured with dark animals and white with pale ones. This vole in Ladakh has its pelt greyish brownish above and paler silver grey below and the tail is whitish.

Habitat and Behavior: The animal lives in tunnels dug out in high altitude boulder-covered dry slopes. It collects leaves, stems of plants and shrubs and stores them for winter. It piles its food into heaps after drying it in the sun.

Status and Distribution: This vole in Ladakh is reported from eastern portion only at a height up to 4700 m. The best sites for encountering in eastern Ladakh are the southern slopes of the Tsokar plains. The species has its distribution through the mountainous region of Central Asia southwards to north western South Asia.

སིལ་ལྷ་རི་མཙུན་ཊེན་ཕྲོལ

སྤྱིར་བཏང་མིང་། སིལ་ལྷ་རི་མཙུན་ཊེན་ཕྲོལ།
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཨལ་ཏི་ཀོ་ལ་ཨར་ཛན་ཏེ་ཏས་
ས་གནས་སི་མིང་། རྫབ་ར།

བོངས་ཚད། སེན་ཏི་མི་ཏར་༡༠ནས་༡༣རེ་

ལྗིད། ག་རམ་༣༡ནས་༥༩ཙམ་

འགྲེལ་བཤད།

འི་རྫབ་ར་བོ་སྔོན་མ་ན་ཨལ་ཏི་ཀོ་ལ་རོའི་ལའི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ན་བསམ་མད་པའིན་ གཟུགས་པོ་ཆུང་ངུན་ཡིན་ནོག འི་རྫབ་ར་བོ་གཞན་མ་ཀུན་ཞིས་སང་རྫམ་རིང་པོ་དང་ རྣ་མཆོག་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་མགོ་རིལ་རིལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་མདོག་པོ་ཁམ་པ་ནས་སྨུག་ཐིབ་ཐིབ་དང་ དཀར་ཆས་ཙན་ཡང་ཡིན་ནོག འི་རྫབ་ར་བོ་ལ་དྲགས་ལ་ཁེ་ཧོག་ག་སྔོ་སྐྱ་དང་ གཡོག་ག་དཀར་ཤས་དང་ རྫམ་བོའང་དཀར་པོ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་བོ་ས་ཁྱད་མཐོན་པོའི་ཕོང་གསེབ་ཙན་རྩ་སྔོན་ཞུང་ངུན་ཙན་ནི་ལྗེབས་ཀུན་ལ་སའི་ནང་ང་ཚངས་འབྲུས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོས་དགུན་ནི་ཕིའ་ལོ་མ་དང་ལྗོན་པའི་ཀང་དང་རྩ་ལྗོན་ཀུན་བསགས་ཏེ་བོར་ར་ནོག དེ་ཀུན་ཉི་མའ་བཏང་སྐེ་བསྐམས་བཙུག་སྐེ་སྤྲུངས་ཏེ་བོར་ར་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

འི་བོ་ལ་དྲགས་ལ་ཤར་ཕྱོགས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་༩༧༠༠རེའི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ཟེར་འདུག ལ་དྲགས་སི་ཤར་ཕྱོགས་ལ་མཚོ་དཀར་རི་སྐོ་ངོས་སི་ཐང་ག་ཀུན་ལ་མཐོང་ང་ནོག འི་བོའི་རིགས་རྒྱུད་ཀུན་ཨེ་ཤི་ཡའི་གཞུང་ངི་ལྷོ་ཕྱོགས་ནས་ནུབ་བྱང་ངི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ཁྱབ་སྐེ་ཡོད་ཀག

Royle's Mountain Vole

Common Name : Royle's Mountain Vole
Scientific Name : *Alticola roylei*
Local Name : Zabra
Size : 10-12 cm
Weight : 21-54 g

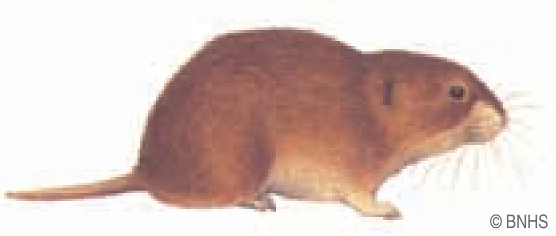

© BNHS

Description: The head is rounded with short muzzle and small ears. The body is more or less cylindrical. It is very dark in colour, rusty-tinged, dark, slate grey-brown upper parts and greyish under parts. The teeth are rootless and grow throughout life.

Habitat and Behavior: The animal lives in pairs or family groups in open rocky plains in relatively lower uplands. It collects leaves, stems of plants and shrubs and stores them for winter. The stored food is piled into heaps after drying it in the sun.

Status and Distribution: In Ladakh it is a common resident of western and southern portion at around 3000 to 3300 m and above. This animal is best seen in and around Panikar upto Suru Valley, the Zanskar and Changchu valley.

རོ་ཡེ་ལེས་མཚོན་ཊེན་ཤོལ་

སྤྱིར་བཏང་མིང་། རོ་ཡེ་ལེས་མཚོན་ཊེན་ཤོལ་
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཨལ་ཊེ་ཀོ་ལ་རོ་ཡེ་ལེ་
ས་གནས་སི་མིང་། རྫབ་ར།

བོངས་ཚད། སེན་ཊི་མི་ཊར་༡༠ནས་༡༢

ལྗིད། ག་རམ་༡༢ནས་༥༩

འགྲེལ་བཤད།

མགོ་རིལ་རིལ་དང་ཁ་མཇུག་ཐུང་ངུན་དང་རྣ་མཆོག་ཆུང་ངུན་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོ་ཧྲ་ལམ་རིལ་ཐིང་ཐིང་ཡིན་ནོག འི་བོའི་མདོག་པོ་ནག་ཐིབ་ཐིབ་དང་ཁམ་སྐྱ་ནག་པོ་སྦོག་ལོང་དང་ གཡོག་ཁོར་ཀུན་སྐྱ་ལོག་ཡིན་ནོག སོ་ཀུན་ལ་བ་ཐག་མེད་པ་སྐྱི་ཡིན་འདུག་ག་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་བོ་དམའ་ས་ནས་ཅ་པིག་མཐོན་པོ་ཡིན་པའི་བྲག་ཅན་ནི་ཐང་ཆུང་ངུན་ཀུན་ལ་གཉིས་གཉིས་མཉམ་པོ་ཡང་ན་ནང་ཚངས་མཉམ་པོ་འདུག་ག་ནོག འི་བོས་དགུན་དུས་སེ་ཕིའ་ལོ་མ་དང་ སྔོན་པའི་རྐང་དང་སྔོན་པ་རིང་པོ་ཀུན་བཏུས་ཏེ་བསགས་ཏེ་བོར་ར་ནོག དེ་ཀུན་ཉེ་མའ་བསྐམས་བཙུག་སྟེ་རྫིང་ན་སྤུངས་ཏེ་བོར་ར་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་ནུབ་ཕྱོགས་དང་ ལྷོ་ཕྱོགས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་༣༠༠༠ནས་༣༣༠༠ཙམ་དང་དེ་སང་མཐོས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་སུ་རུའི་པ་ནི་མཁར་དང་ཟངས་དཀར་དང་ བྱང་ཆུ་ལུང་པ་ཀུན་ལ་མཐོང་ང་ནོག

Stoliczka's Mountain Vole

Common Name : Stoliczka's Mountain Vole
Scientific Name : *Alticola stoliczkanus*
Local Name : Zabra
Size : 10-12 cm
Weight : 27-34 g

© Maya Ramaswamy

Description: This vole is similar in appearance to the Silver Mountain Vole. It is a small to medium sized vole, bright rufous brown with white or slaty-grey under parts. The Karakoram Vole is a subspecies that has a shorter tail and paler coloration.

Habitat and Behavior: The animal lives in pairs or groups and forms colonies in high alpine meadows, rocky scree and soft sandy slopes. Its burrows have many entrances and are 8-12 m long.

Status and Distribution: This vole is reported from northern and eastern portion of Ladakh between 4000 to 5500 m. The animal is most commonly seen in Rupshu and Changthang regions like Tsokar, Puga, Chumur, Hanle and Chushul plains.

The species, outside Ladakh, is distributed from the Karakoram/ south-eastern Central Asia, through the Tibetan plateau south to northern South Asia. Two subspecies are believed to be found in Ladakh region viz., *A.s. slolizkanus* from Nubra valley northwards and *A.s. stracheyi* in Rupshu and adjoining Changthang region.

སྟོ་ལིགས་ཀས་མཚོན་ཏེན་ཕྱོལ

སྤྱིར་བཏང་མིང་། སྟོ་ལིགས་ཀས་མཚོན་ཏེན་ཕྱོལ
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཨལ་ཏེ་ཀོ་ལ་ སྟོ་ལིགས་ཀ་ནས་
ས་གནས་སི་མིང་། རྫབ་ར།

བོངས་ཚད། སེན་ཏི་མི་ཏར་༡༠ནས་༡༣

ལྗིད། ག་རམ་༣༧ནས་༣༩

འགྲེལ་བཤད།

འི་རྫབ་ར་བོ་ རེའི་དངུལ་མདོག་རྫབ་ར་དང་ ཅོགས་ཡིན་ནོག འི་བོ་ཆུང་ངུན་ནས་བར་ཚོད་དི་ཆེ་ཆུང་དང་མདོག་དམར་སྨུག་ཡིན་ནོག གྲོད་པའི་ཁོར་པོ་དཀར་པོ་ཡང་ན་སྐྱ་བོ་ཡིན་ནོག ཀ་ར་ཀུ་རམ་མི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པའི་རྫབ་ར་བོ་འི་བོའི་རིགས་རྒྱུད་ཡིན་ནོག ཚོན་མདོག་སྐྱ་བོ་དང་ཇ་མ་ཐུང་ངུན་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་བོ་རི་མཐོན་པོའི་སྤང་ཐང་དང་ བྲག་ཅན་ནི་ཤལ་མ་རི་དང་བེ་ས་ཅན་ནི་ལྷེབས་ཀུན་ལ་གཉིས་གཉིས་ཡང་ན་སྡེ་ཁག་བྱོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོའི་ཚངས་ལ་ཞུགས་སའི་སྒོམ་ང་པོ་ཡོང་ང་ནོག མཐིལ་ལ་མི་ཏར་བརྒྱད་ནས་བཅུ་གཉིས་རེ་ཚུག་པ་འབྲུས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

འི་རྫབ་ར་བོ་ལ་དགས་སི་བྱང་ཕྱོགས་དང་ ཤར་ཕྱོགས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་༩༠༠༠ནས་༥༥༠༠ཙམ་མི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ཟེར་འདུག འི་བོ་རུབ་ཤོ་དང་བྱང་ཐང་ལྷོངས་སི་མཚོ་དཀར་དང་ པུ་ག་དང་ ཆུ་སུར་དང་ ཨན་ལེ་དང་ ཆུ་ཤུལ་ཀུན་ལ་ཡོང་འདུག འི་བོའི་རིགས་ཀུན་ལ་དགས་མན་པ་ཀ་ར་ཀུ་རམ་ནས་ཨེ་ཤི་ཡའི་གཞུང་ངི་ལྷོ་ཕྱོགས་སི་ཤར་ངོས་ལ་བོད་དང་ དེ་ནས་ཨེ་ཤི་ཡའི་བྱང་ཕྱོགས་སི་ལྷོ་ངོས་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག རིགས་རྒྱུད་དི་ཡན་ལག་གཉིས་ལ་དགས་ལ་ཡོད་པའི་ཚོད་ཡིན་ནོག དཔེར་ན་ ནུབ་རའི་བྱང་ཕྱོགས་དང་ རུབ་ཤོ་དང་ བྱང་ཐང་ལྷོངས་ལ་ཡིན་ནོག

Cape Hare

Common Name : Cape Hare/ Brown Hare
Scientific Name : *Lepus capensis*
Local Name : Ribong
Size : Body Length 45-55 cm, Shoulder Height 18-22 cm, Tail Length 7-9 cm
Weight : 1-3.5 kg

© Maya Ramaswamy

Description: Cape Hare is the most common hare in the world. Its body is slender and head is oval shaped. Tail is short and bushy. Ears are mobile. The colour of the coat varies from sandy buff to rust brown. The inner sides of legs, belly and under tail are white. Sexes look alike. The female is larger.

Habitat and Behavior: Found singly amongst bush strewn plains, *Hippophae*-set sand dunes, near marshes and along edges of cultivation. It is active by dusk and dawn and spends the day lying in shallow depressions under cover known as “forms”. In winter it sometimes rests under snow. It is very agile, shy and watchful. When threatened it remains still and later dashes away swiftly. It jumps and leaps while running. It can also swim.

There is no sufficient study or record on the breeding pattern of this species in Ladakh. Mating takes place in spring. The gestation period is about 42 days. The litter size is 1 to 4 young which are fully furred at birth and born with their eyes open and become independent after one month.

ཀིབ་ཧེའར།

སྒྲིར་བཏང་མིང་། ཀིབ་ཧེའར།
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཡིཔས་ཀེ་པེན་སིས་
ས་གནས་སི་མིང་། རི་བོང་།

བོངས་ཚད། སེན་ཊི་མི་ཊར་༤༥ནས་༥༥

ལྗིད། ཀི་ལོ་༡ནས་༣དང་༥

འགྲེལ་བཤད།

ཀིབ་རི་བོང་ནི་འཛམ་གླིང་ངི་ནང་ང་ཚང་མ་ལ་རྒྱས་ཡོད་པའི་རི་བོང་ཡིན་ནོག ཨི་བོའི་གཟུགས་པོ་རིལ་རིལ་དང་ མགོའི་བཟོ་ལྷ་ཁྲུལ་ཙོགས་ཡིན་ནོག ཛ་མ་ཐུང་ངུན་སྤུ་ཙན་ཡིན་ནོག ན་མཆོག་ཀུན་སྒྲུལ་ཡིན་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོའི་མདོག་པོ་སེར་སྐྱ་དང་ ཁམ་པ་ཡིན་ནོག རྐང་པའི་ནང་ངོས་དང་ གྲོད་པ་དང་ཇ་མའི་ནང་ངོས་ཀུན་དཀར་པོ་ཡིན་ནོག ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་ཙོགས་ཡིན་ནོག མོ་ཀུན་ཙ་ཕིག་ཆེའ་རིག་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

ལྷང་མ་ཆུང་ངུན་མང་པོ་ཡོད་པའི་ནགས་ཚོགས་ཀུན་ལ་གཅིག་པོ་ཡོད་པ་མཐོང་ང་ནོག ཚེར་མང་ངི་གསེབ་དང་ བེ་མའི་རི་འབུར་ཡོད་ས་དང་ འདམ་སའི་ཉེ་ཁོར་དང་ ཞིང་ངི་ཐ་མ་ཀུན་ལ་ཡོད་པ་མཐོང་ང་ནོག ཨི་བོ་ཕི་དོག་དང་ སྔ་དོག་ཀུན་ལ་འགྲུལ་ལ་ནོག ཉི་མའ་ཁོམ་རེའི་ནང་ལ་ཉལ་ཏེ་འདུག་ག་ནོག དགུན་ལ་སྐབས་རེ་ཁའི་གཡོག་ག་འདུག་ག་ནོག ཨི་བོ་མགྱོགས་པ་འགྲུལ་མཁན་དང་ ཚབས་མཁན་དང་ སྒྲུང་བྱོས་ཏེ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག འཛིགས་སྣང་སློབ་ཙན་བྱབ་བེ་འདུག་སྟེ་ཙ་ཕིག་བསྲིངས་ཏེ་ནས་བང་རྒྱུགས་ཏེ་ཆའ་ནོག བང་རྒྱུགས་གཏང་ཙ་ན་མཆོངས་ཡིན་འགྲུལ་ལ་ནོག ཨི་བོ་རྐྱལ་གཏང་བའང་ཤེས་ས་ནོག

ལ་དྭགས་ལ་ཨི་བོའི་རྒྱུད་སྤེལ་ལི་སྐོར་ལ་ཞིབ་དཔྱོད་བྱོས་ཏེ་ཐོ་བོར་ཏེ་མེད་པ་ཡིན་ནོག ཕོ་མོ་འཛོམ་བྱས་པོ་དཔྱིད་ལ་ཡོང་ང་ནོག ཕྲུ་གུ་འཁུར་པ་ནས་སྐྱེ་སྐྱེ་ཚུག་པ་ཞག་༤༣འགོར་ར་ནོག ཕྲུ་གུའི་བོངས་ཚད་པོ་༡ནས་༤ཆུང་ངུན་ཡིན་ནོག དེ་ཀུན་སྐྱེ་ཙན་སྤུ་སྐྱེས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག སྐྱེ་ཙན་མིག་ཕེས་ཏེ་ཡོང་ང་ནོག ཟླ་གཅིག་གི་རྗེང་ན་རང་ནང་རང་འགོ་འཛོན་པ་ཆའ་ནོག

Status and Distribution: In Ladakh the animal is a common resident in north-western and north-central region at a height of about 3500 m. The species is represented by about 80 races through most of Africa, Middle East, Arabia, Central and East Asia and south to north-western South Asia. In Ladakh it is best seen in Nubra and Shyok valleys.The subspecies found in Ladakh is *L.c. tibetanus* which is also reported from Tibet and Kashmir to south-western Central Asia.

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལའི་པོ་ནུབ་བྱང་དང་ བྱང་དང་གཞུང་ཀུན་ནི་ཕྱོགས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་༣༥༠༠ཙམ་མི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་པོའི་རིགས་རྒྱུད་སོ་སོ་ཧ་ལམ་བརྒྱད་རུ་ཙམ་ཞིག་གི་མང་ཤོས་ཨཕ་རི་ཀ་དང་ མི་ཏེལ་ཨིསཏ་ ཨ་རབ་དང་ ཨེ་ཤི་ཡའི་གཞུང་དང་ ཤར་ཕྱོགས་དང་ ལྷོ་ནས་ནུབ་བྱང་ངི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ལ་དྭགས་ལའི་པོ་ནུབ་ར་དང་ ཤ་གཡོག་ལུང་པ་ཀུན་ལ་མང་པོ་ཡོང་ང་ནོག འི་པོའི་རིགས་རྒྱུད་ཡན་ལག་ཀུན་ཨེལ་སི་ཏེ་པེ་ཏན་ཨས་ཡིན་ནོག དེ་པོ་བོད་དང་ ཁ་ཆུལ་དང་ ཨེ་ཤི་ཡའི་གཞུང་ནས་ལྷོ་ནུབ་མཚམས་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

Woolly Hare

Common Name : Woolly Hare/ Tibetan Hare/ Highland Hare
Scientific Name : *Lepus oiostolus*
Local Name : Ribong
Size : Body Length 40-50 cm, Shoulder Height 20-25 cm, Tail Length 6-8 cm
Weight : 2.5-3 kg

© Maya Ramaswamy

Description: The fur of this animal is thick and curly. Tail is short and bushy. Hind legs are long. The ears are black tipped. Eyes have a pale eye ring. The colour of the coat is brownish-grey. Inner sides of the legs, belly and tail are white. The sexes look alike, female is larger than male.

Habitat and Behavior: This hare is an animal of mountain slopes and meadows. Its habitat constitutes open, bush-strewn sandy plains. The animal is encountered singly. It is active during dusk and dawn. It spends the day lying in shallow dug out depressions. It also uses burrows of marmots. The eye sight and hearing capacity are excellent. The animal feeds on herbs, plants, roots and grasses. The predator of this animal includes wolf, Lynx, Snow Leopard, Wild Dog, fox and Golden Eagle. The animal is not too shy of humans.

Status and Distribution: In Ladakh the Woolly Hare is a common resident of north, east and southern regions found between 4000 and 5400 m. It can be encountered best in Rupshu and Changthang plains, Tsokar, Hanle, Chushul and to lesser extent in Markha and Rumbak valley of Hemis National Park. This animal is represented by 5-7 races in the Tibetan plateau. Not much is known about this animal. Its taxonomic status is still ambiguous. The subspecies described here is *L.o. oiostolus*.

སྤྱིར་བཏང་མིང་། དབུལ་ལི་ཧྲེའར་
ཚན་རིག་གི་མིང་། ལི་པས་ ཨོའིས་ཏོ་ལས་
ས་གནས་སི་མིང་། རི་བོང་།

བོངས་ཚད། སེན་ཏི་མི་ཏར་༤༠ནས་༥༠

ལྗིད། ཀི་ལོ་༢དང་༥ནས་༣

འགྲེལ་བཤད།

འི་སེམས་ཅན་ནི་སྤུ་ཀུན་འཐུག་མོ་དང་འཁྱིལ་མཁན་ཡོང་ང་ནོག ཇ་མ་ཐུང་ངུན་དང་ སྤུ་ཅན་དང་ རྒྱབ་བི་རྐང་པ་ཀུན་རིང་པོ་ཡོང་ང་ནོག རྣ་མཆོག་གི་མགོ་ཀུན་ནག་པོ་ཡིན་ནོག མིག་ཀུན་ལ་སུལ་སྐྱ་བོ་རེ་ཡོང་ང་ནོག གཟུགས་པོའི་མདོག་སྨུག་སྐྱ་ཡིན་ནོག སུག་གུ་དང་ ཇ་མའི་ནང་ངོས་ཀུན་དཀར་པོ་ཡིན་ནོག ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་ཙོགས་ཡིན་ནོག ཡིན་ནའང་མོ་ཀུན་ཆེའ་རིག་ཡོང་ང་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་རི་བོང་པོ་རི་ལྟེབས་དང་ སྤང་ཡོད་སའ་འདུག་ག་ནོག འི་བོའི་འདུག་ས་ལྗོང་ཤིང་ཆུང་ངུན་ཡོད་ས་དང་ བྱེ་ས་ཅན་ནི་ཐང་ཀུན་ཡིན་ནོག འི་བོ་གཅིག་པོ་ཐུག་ག་ནོག འི་བོ་སྔ་དྲོག་དང་ ཕི་དྲོག་ག་འགྲུལ་ལ་ནོག ཉི་མའི་དུས་ལ་འི་བོ་ས་འབྲུས་ཏེ་གོར་གོར་བྱོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ཕེའས་འབྲུས་མཁན་ནི་ཚངས་སི་ནང་ངའང་འདུག་ག་ནོག མིག་ནས་མཐོང་བྱུས་དང་རྣ་མཆོག་ནས་ཆོར་བྱུས་ལྷ་དྲག་པོ་ཡོང་ང་ནོག འི་བོས་སྤང་དང་ ལྗོན་པ་དང་ བ་ཐག་དང་ རྩ་ཟོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་གསད་མཁན་ སྤྱང་ཀུ་དང་ གཡི་དང་ གཅན་དང་ རི་ཁྱི་དང་ ཕ་ཅེ་དང་ རྒྱབ་གླག་ཀུན་ཡིན་ནོག འི་བོ་མིའ་དེ་ཙམ་ཞིག་ཚབས་ས་མ་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་འདི་རི་བོང་བོ་བྱང་དང་ ཤར་དང་ ལྷོ་ཕྱོགས་སི་ལྗོངས་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་༤༠༠༠ནས་༥༤༠༠ཙུག་པའི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་རུབ་ཤོ་དང་ བྱང་ཐང་དང་ མཚོ་དཀར་དང་ ཨན་ལེ་དང་ ཆུ་ཤུལ་དང་ མར་ཁ་དང་ རུམ་བག་གི་ཏེ་མིས་ནེཤ་ནལ་པ་རག་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་བོད་དི་ནང་ང་རིགས་རྒྱུད་༥ནས་༧ཙམ་ཞིག་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་སྐོར་ལ་རྒྱུས་མང་པོ་ཞིག་མེད་པ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་དབྱེ་བ་སོ་སོའི་སྐོར་ལ་ད་རུང་ངའང་ཏམ་གོའ་ཡིན་ནོག འི་བོའི་ཡན་ལག་རིགས་རྒྱུད་འདི་རུ་ ཨེལ་ཨོ་ཨོའིས་ཏོ་ལས་ཟེར་ཏེ་ཡིན་ནོག

Plateau Pika

Common Name : Plateau Pika/ Black-lipped Pika
Scientific Name : *Ochotona curzoniae*
Local Name : Zabra
Size : Body Length 19-22 cm, Tail Length 1-2 cm
Weight : 170 g

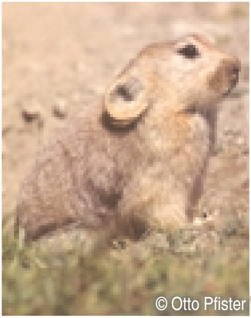

Description: It is a small pika with a distinct rust patch behind each ear. Inner sides of legs and belly are yellowish-white. The colour of the coat is sandy brown while the fur is soft and fine. Ears are small and round. There is a blackish area over nose tip up to lips.

Habitat and Behavior: Plateau Pika is a very social animal and lives in a family unit. It lives in burrows. It is encountered in open meadows, steppes and semi-desert plains. Family groups form territories adjoining each other. The animal is active during the day time throughout the year. It is most active during the morning and afternoon and basks in the sun during midday. It collects plant material and stocks it in front as well as inside burrows for consumption in winter.

The gestation period is of about 21 days. The litter consists of 2-8 young delivered in a burrow. 3 to 5 litters may be produced during a year.

Status and Distribution: In Ladakh this animal is an occasional resident found in steppes of east and northern Ladakh between 4100 and 4700 m. The animal is best encountered in Changthang and Rupshu including Tsokar and Chushul plains. The species is distributed, outside Ladakh, through most of the Tibetan plateau and Trans-Himalayan regions of South Asia.

The animal is poisoned in Tibet. Its burrows serve as shelter and breeding places for a variety of birds.

སྤྱིར་བཏང་མིང་། པེ་ལེ་ཏེ་འོ་པི་ཀ

ཚན་རིག་གི་མིང་། ཨོ་ཁོ་ཊོ་ན་ཀར་ཟོ་ནི་ཨ་འི

ས་གནས་སི་མིང་། རྫབ་ར།

བོངས་ཚད། སེན་ཊི་མི་ཊར་༡༨ནས་༢༢

ལྗིད། ག་རམ་༡༧༠

འགྲེལ་བཤད།

འི་བོ་ཟླ་མཚོག་གཉིས་ཀའི་རྒྱབ་བ་ཁམ་མདོག་གི་ཐིག་ལེ་གསལཔོ་ཡོད་པའི་རྫབ་ར་ཞིག་ཡིན་ནོག སུག་གུ་དང་ གྲོད་པའི་ནང་ལོགས་ཀུན་སེར་སྐྱ་ཡིན་ནོག མདོག་སྨུག་པོའི་སྤུ་འཇམ་པོ་ཡིན་ནོག ཟླ་མཚོག་ཆུང་ངུན་དཀྱིར་དཀྱིར་ཡིན་ནོག སྣ་ཁུང་ངི་མགོ་ནས་ཁ་ལྷགས་ཚུག་པ་ནག་ཚིག་ཚིག་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

པེ་ལེ་ཏེའོ་རྫབ་ར་ཁ་ཅིག་རེ་མཉམ་པོ་འདུག་མཁན་ཡིན་པས་སང་ནང་ཚངས་ནང་ཚངས་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ས་འབྲུས་ཏེ་ཚངས་སི་ནང་ང་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་སྤང་ལྗོངས་དང་ སྤང་ཐང་དང་ ས་སྐམ་ཡོད་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག ནང་ཚངས་སི་སྟེ་ཁག་སྟེ་ཁག་གི་ས་མཚམས་བྱོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ལོ་གང་པོ་ཉི་མའི་དུས་ལ་འགྱུལ་ལ་ནོག སྤ་དོག་ཕི་དོག་གམང་ང་འགྱུལ་ལ་ནོག ཉི་མའི་དུས་ལ་ཉི་མའ་བསྲོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོས་དགུན་ནི་ཕིའ་སྤང་དང་ རྩྭ་དང་ལྗོན་ཤིང་སོགས་བསགས་ཏེ་ཚངས་སི་ནང་ངོས་དང་ ཕི་ལོག་ཀུན་ལ་བོར་ར་ནོག

ཕྲུ་གུ་འཁྱེར་པ་ནས་སྐྱེ་སྐྱེ་ཚུག་པ་ཞག་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་འགོར་ར་ནོག ཚངསི་ནང་ང་ཕྲུ་གུ་༢ནས་༦ཆུང་ངུན་རེ་འཕེང་ང་ནོག ལོ་འཁོར་ལ་ཚར་༣ནས་༥ཚུག་པ་འཕེང་ང་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་སྤང་ཐང་ཡོད་ས་ཤར་ཕྱོགས་དང་ བྱང་ཕྱོགས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་༤༡༠༠ནས་༤༧༠༠ཙམ་མི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་བོའི་རིགས་རྒྱུད་ཀུན་བོད་དང་ ཨེ་ཤི་ཡའི་དབུས་སི་ཧི་མཱ་ལ་ཡའི་པར་ཕྱོགས་ཀུན་ལའང་ཡོང་ང་ནོག བོད་ལ་འི་བོའ་དུག་གཏང་ང་ནོག འི་བོའི་ཚངས་པོ་བྱེ་པ་ཀུན་ནི་ཕིའ་ཕྲུ་གུ་འཕེང་ས་དང་ འདུག་ས་འགྱུར་ར་ནོག

Ladakh Pika

Common Name : Ladakh Pika/ Ladakh Mouse Hare/ Stoliczka's Pika
Scientific Name : *Ochotona ladacensis.*
Local Name : Zabra
Size : Body Length 23-25 cm, Tail Length 1-2cm
Weight : 200 g

Description: It has soft fur which is rufous-fawn in colour. The under parts are yellowish white. The skull is large with small ears. It has distinctive rust coloured exterior of ears. The whiskers are mixed black and white. The toe pads are exposed in summer but almost concealed by long hair in winter. The longevity is about two years.

Habitat and Behavior: Little is known about the ecology of this species. The animal lives in family groups in defended territories. It is a social animal. High altitude, semi-desert plains constitute its habitat. The animal digs out burrows which have various entrance holes. It is diurnal and is active throughout the year. It moves mostly in morning and afternoon and takes a sun bath during midday. It immediately hides itself in burrows on sensing danger. This animal is very agile and alert.

Status and Distribution: This species is a common resident in eastern and northern Ladakh between 4400 and 5600 m. It is encountered mostly in Tsokar and Hanle plains. This species is distributed from eastern Ladakh north-eastwards towards the northern parts of the Tibetan plateau.

སྤྱིར་བཏང་མིང་། ལ་དྭགས་ཝི་ཀ་ ལ་དྭགས་མའོས་
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཨོ་ཁོ་ཊོ་ན་ ལ་ད་སེན་སིས་
ས་གནས་སི་མིང་། ཛྲབ་ར།

བོངས་ཚད། སེན་ཏི་མི་ཏར་༡༣ནས་༡༥

ལྗིད། ག་རམ་༣༠༠

འགྲེལ་བཤད།

འི་བོའ་སྤུ་འཇམ་པོ་དམར་སྨུག་སེར་སྐྱ་ཡོང་ང་ནོག གཡོག་ཁོར་པོ་སེར་སྐྱ་དཀར་ཤས་ཅན་ཡིན་ནོག ཐོད་པ་ཆེན་པོ་དང་ རྣ་མཆོག་ཆུང་ངུན་ཡིན་ནོག རྣ་མཆོག་གི་ཕི་ལོག་ཀུན་ཁམ་པ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག སྨང་ར་ཀུན་ནག་པོ་དང་ དཀར་པོ་འཛྲེས་མ་ཡིན་ནོག དབྱར་ལ་རྐང་པའི་མཛུག་གུའི་གདོང་ཀུན་འཕིང་སྐྱེ་ཡོང་ང་ནོག ཡིན་ནའང་དགུན་ལ་སྤྱུ་རིང་པོས་བཀབ་སྐྱེ་ཡོང་ང་ནོག ཚེ་ཚད་ལོ་གཉིས་འཚོའ་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་བོའི་སྐོར་ལ་རྒྱུས་མང་པོ་ཞིག་རང་མེད་པ་ཡིན་ནོག འི་བོ་ནང་ཚངས་སི་ཚུལ་ལ་སྡེ་ཁག་གི་ནང་ང་རང་ངི་ས་མཚམས་ཤིག་གི་ནང་ངོས་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ཁ་ཅིག་རེ་མཉམ་པོ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག ས་མཐོན་པོདང་ ས་སྐམ་སྤང་ཐར་ཐོར་ཡོད་པའི་ཐང་ཀུན་ལ་འི་བོ་འདུག་ག་ནོག སའི་མཐིལ་ལ་འབྲུས་ཏེ་ཚངས་བྱོའ་ནོག དེ་བོའ་སྒོ་ཁ་ཅིག་ཡོང་ང་ནོག འི་བོ་ལོ་གང་པོ་ཉི་མའི་དུས་ལ་འགྲུལ་མཁན་ཡིན་ནོག འི་བོ་སྔ་དོག་དང་ཕི་དོག་ཀུན་ལ་འགྲུལ་ཏེ་ཉིན་དགུང་པོའ་ཉི་མའ་བསྲོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འཇིགས་སོ་ཡོད་པ་རྒྱུས་ཆ་ན་ དེན་ན་མལ་ལ་སའི་མཐིལ་ལི་ཚངས་སི་ནང་ང་ཞུགས་ས་ནོག འི་བོ་སྤྱང་བྲོས་ཏེ་འདུག་བྱས་དང་ མགྱོགས་པ་ཤོར་མཁན་ཡིན་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་ཤར་ཕྱོགས་དང་ བྱང་ཕྱོགས་སི་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་༩༩༠༠ནས་༥༧༠༠ཙམ་མི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་མང་ཆེ་བ་མཚོ་དཀར་དང་ ཨན་ལེ་ཀུན་ལ་ཡོང་འདུག འི་བོའི་རྒྱུད་པོ་ལ་དྭགས་སི་ཤར་ཕྱོགས་ནས་བྱང་ཤར་མཚམས་དང་ བོད་དེ་བྱང་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ཡོང་ང་ནོག

Nubra Pika

Common Name : Nubra Pika/ Nubra Mouse Hare
Scientific Name : *Ochotona nubrica*
Local Name : Zabra
Size : Body Length 17-20 cm, Tail Length 1-2 cm

Description: Very little is known about this species. It is pale sandy-brown with pale grey under parts. Ears are smaller. A buff mid line is visible on its belly. Feet are brownish-grey. It shows distinct pale patches on the outer ear sides.

Habitat and Behavior: The animal is found in sub-alpine and alpine shrubby areas. It is a social animal and lives in family groups in defended territories. The animal digs out burrows amongst the root systems of thickets. It is diurnal and active throughout the year. It is most active during morning and afternoon. It is a shy and alert animal. On sensing danger it retreats in its burrows.

Status and Distribution: In Ladakh the animal is a common resident in central region between 3100 and 3500 m. This species is represented by two races in Ladakh and eastern parts of Tibetan plateau. It is also reported from Sikkim and Arunachal Pradesh. In Ladakh the species is best encountered in thickly *Hippophae*-covered valley bottoms along Indus valley and Shyok River, especially the Hunder, Diskit and Panamik region.

སྤྱིར་བཏང་མིང་། ནུབ་ར་ཕི་ཀ།
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཨོ་ཇོ་ཏོན་ནུབ་རི་ཀ
ས་གནས་སི་མིང་། རྫབ་ར།

བོངས་ཚད། སེན་ཊི་མི་ཊར་༡༧ནས་༢༠

འགྲེལ་བཤད།

འི་བོའི་རིགས་རྒྱུད་དི་སྐོར་ལ་རྒྱུས་མང་པོ་ཞིག་མེད་པ་ཡིན་ནོག འི་བོ་སྡོ་ནག་ཅིག་ཡིན་ནོག གྲོད་པ་ཁོར་པོ་སྐྱ་ལོག་ཡིན་ནོག ཧ་མཆོག་ཀུན་ཆུང་ངུན་ཡིན་ནོག འི་བོའི་གྲོད་པའི་གཞུང་ནས་རི་མོ་ཁམ་པ་ཞིག་མཐོང་ཐུབ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག རྐང་པ་ཀུན་སྣག་སྐྱ་ཡིན་ནོག ཧ་མཆོག་གི་ཕི་ལོག་ཀུན་ལ་དཀར་ཐིག་གསལ་པོ་རེ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་བོ་རི་མཐོན་པོ་དང་ སློན་པ་རེ་སྐྱེས་ཏེ་ཡོད་མཁན་ནི་རི་མཐོན་པོ་ཀུན་ལ་ཡོང་འདུག འི་བོ་ཁ་ཅིག་རེ་འཛོམ་སྡེ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག རང་ངི་ས་མཚམས་སི་ནང་ངོས་ལ་ནང་ཚངས་སི་སྡེ་ཁག་རེ་བྱོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་བ་ཐག་ཅན་ནི་སློན་པ་ཚང་ཆེང་ཡོད་སའ་ས་དོང་འབྲུས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ལོ་གང་པོ་ཉི་མའི་དུས་ལ་འགྲུལ་ཡིན་འདུག་ག་ནོག སྦ་དོག་ཕི་དོག་ཀུན་ལ་མང་ང་འགྲུལ་ཡིན་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ཚབས་མཁན་དང་སྐྱུང་བྱོས་ཏེ་འདུག་མཁན་ཡིན་ནོག འཇིགས་སྣང་ཆོར་ན་དེན་ན་མལ་ལ་ཚངས་སི་ནང་ང་ཞུགས་ས་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་གཞུང་ཁོར་ལ་མཐོ་ཚད་མི་ཊར་༣༡༠༠ནས་༣༥༠༠ཙམ་མི་མཐོ་སཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་བོའི་རྒྱུད་པོ་སྣ་གཉིས་ལ་དྭགས་ནས་བོད་ཚུག་པ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་འབྲས་ལྗོངས་དང་ཨ་རུ་ན་ཙལ་པྲ་དེཤ་ལའང་འདུག་ཟེར་འདུག ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་ཆེར་ནག་གི་གསེབ་ཅན་ནི་སེང་གེ་གཙང་པོའི་གཡས་གཡོན་དང་ ཤ་གཡོག་གཙང་པོ་དང་ ཏུན་དར་དང་བདེ་སྐྱིད་དང་ པ་ན་མིག་ལྗོངས་ཀུན་ལ་མང་པོ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

Large-eared Pika

Common Name : Large-eared Pika/ Large Mouse Hare
Scientific Name : *Ochotona macrotis*
Local Name : Zabra
Size : Body Length 17-20 cm, Tail Length 1-2 cm
Weight : 150 g

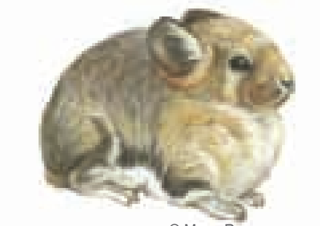

© Maya Ramaswamy

Description: It is a rock dwelling pika. The animal is small with large ears. The ears have long dense hair inside. It is often confused with Royle's Pika. It is pale brownish-grey. The under parts are whitish. In some forms the head, rump and shoulders are more or less rufous. The feet are white. In some forms there is a rufous band across the throat. The longevity is about 3 years.

Habitat and Behavior: The animals live in pairs with their offsprings. They live in slopes covered by rock scree and rubble fields. The animal is diurnal and active throughout the year. It is most active during morning and afternoon. It takes sun bath during midday hours. The animal is mostly dependent on foraging throughout the year. The species is shy and alert. It hides itself under boulders and rocks on sensing danger. Gestation period is about 30 days. The litter consists of 3-4 young.

Status and Distribution: In Ladakh it is an occasional resident mainly in central region between 3100 and 4200 m. This species is mostly encountered in lower Hunder valley and towards Khardungla. The species is distributed from the Central Asian mountains southwards to north-west South Asia, along the upper Himalaya to south-western East Asia and from Ladakh north-eastwards towards the northern parts of the Tibetan plateau.

སྤྱིར་བཏང་མིང་།	ལརྫ་ཨིའར་ཕི་ཀ།
ཚན་རིག་གི་མིང་།	ཨོ་ཁ་ཏོ་ར་ མེ་གརྟེས་
ས་གནས་སི་མིང་།	ཛ་བ་ར།

བོངས་ཚད།	སེན་ཏི་མི་ཏར་༡༧ནས་༣༠
ལྗིད།	ག་རམ་༡༥༠

འགྲེལ་བཤད།

འི་བོ་བྲག་གི་གསེབ་ལ་འདུག་མཁན་ནི་ཛབ་ར་ཡིན་ནོག ཨི་བོ་ནྟ་མཆོག་ཆེན་པོ་ཡོད་མཁན་ནི་སེམས་ཅན་ཆུང་ངུན་ཞིག་ཡིན་ནོག ནྟ་མཆོག་གི་ནང་ངོས་ལ་སྤྱ་རིང་པོ་ཅག་ཅག་ག་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་ནང་རོ་ཡེ་ལེ་ཛབ་ར་གཉིས་ཀ་ནོར་འདུག འི་བོ་སྨུག་སྐྱ་ཡིན་ནོག གཡོག་ངོས་ཀུན་དཀར་པོ་ཡིན་ནོག ཁ་ཅིག་གི་སྙི་དམར་སྨུག་ཡིན་ནོག ཚེ་ཚད་ནི་ཧ་ལམ་ལོ་གསུམ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་བོ་ཁོ་རང་ཇི་ཕྲུ་གུ་ཀུན་དང་ མཉམ་པོ་གཉིས་གཉིས་འགྲུལ་ལ་ནོག འི་ཀུན་ཤག་མ་ཅན་ནི་རི་ལྗིབལ་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ལོ་གང་པོ་ཉི་མའི་དུས་ལ་འགྲུལ་མཁན་ཡིན་ནོག སྤ་ནོག་ཕི་ནོག་ག་མང་ང་འགྲུལ་ལ་ནོག ཉིན་དགུང་ང་ཉི་མའ་བསྲོ་སྡེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ལོ་གང་པོ་ཁར་ཇི་བཅལ་ཡིན་འདུག་སྡེ་ཡིན་ནོག འི་བོ་ཚབས་མཁན་དང་ སྤྱང་པོ་ཡོང་ང་ནོག འཇིགས་སྣོ་ཡོད་པ་ཤེས་ན་ཕོང་དང་ བྲག་གི་རྒྱབ་པ་ཡིབ་པ་ཡིན་ནོག ཕྲུ་གུ་འཕུར་པ་ནས་སྐྱི་སྐྱི་ཚུག་པ་ཞག་༢༠འགོར་ར་ནོག ཕྲུ་གུ་༢ནས་༤རེ་ཡོང་ང་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་གཞུང་ཁོར་རི་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་༢༡༠༠ནས་༤༣༠༠ཚུག་པའི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འདི་རིགས་པོ་དམའ་ས་ཧུན་དར་ནས་མཁར་གདོང་ལ་ཚུག་པ་འདུག་ག་ནོག འདི་རིགས་པོ་ཨེ་ཤི་ཡའི་དབུས་སི་རི་རྒྱུད་ནས་ལྷོ་ཕྱོགས་ནས་ནུབ་བྱང་དང་ ཨེ་ཤི་ཡའི་ལྷོ་ཕྱོགས་སི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་གྱེན་ཕྱོགས་ནས་ལྷོ་ནུབ་ཨེ་ཤི་ཡའི་ཤར་ཕྱོགས་དང་ ལ་དྭགས་ནས་བྱང་ཤར་མཚམས་ནས་བོད་དེ་བྱང་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག

Royle's Pika

Common Name : Royle's Pika/ Himalayan Mouse Hare/ Indian Pika Tibetan Mouse Hare
Scientific Name : *Ochotona roylei*
Local Name : Zabra
Size : Body Length 16-18 cm, Tail Length 1-2 cm
Weight : 150 g

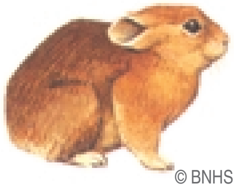

© BNHS

Description: The Royle's Pika is the most common pika of the Himalayas. It is moderately large. The skull is flat. The ears are of moderate size with a coat of small hair inside. The body is rufous grey with chestnut head, shoulders and upper back. The throat is reddish-purple and under parts are greyish-white. The reddish coloration fades in winter.

Habitat and Behavior: The animal does not burrow. It moves under ground through existing burrows in rubble fields and slopes covered by rock scree. The animal lives in family groups. The territories are defended and are marked by a secretion rubbed on rocks from the cheek gland. It constructs hay piles and hoards limited food for winter. The animal is diurnal and is most active during morning and afternoon. The animal does not hibernate and is active throughout the year. It also takes sun bath during midday hours. It is less vocal than other pika species. Gestation period is about 30 days.

Status and Distribution: In Ladakh this animal is a common resident found between 3100 and 4000 m. It is best encountered around upper Suru and Zanskar valleys and to some extent towards Hanle region.

In India it has its distribution from Jammu & Kashmir to Kumaon. Once very common in parts of Himalayas, its population has declined due to loss of habitat.

སྤྱིར་བཏང་མིང་། རི་ཡེ་ལེ་ཐི་ཀ།
ཚན་རིག་གི་མིང་། ཨོ་ཁྲོ་ཊོ་ན་ རོ་ཡེ་ལེ་ཨི་
ས་གནས་སི་མིང་། རྫབ་ར།

བོངས་ཚད། སེན་ཏི་མི་ཏར་༡༧ནས་༡༨

སྡེད། ག་རམ་༡༥༠

འགྲེལ་བཤད།

རོ་ཡེ་ལེ་རྫབ་ར་ནི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ཕྱོགས་ཚང་མའ་ཡོད་པའི་རྫབ་ར་ཞིག་ཡིན་ནོག འི་བོ་ཆེ་སང་སང་རིག་ཡིན་ནོག ཐོད་པ་ལེབ་ལེབ་ཡིན་ནོག རྣ་མཆོག་ཀུན་བར་ཚོད་ཅིག་གནང་ངོས་ལ་སྤྱུ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག གཟུགས་པོ་དམར་སྨུག་དང་ལྗང་མའི་འབྲས་བུ་ཚོགས་སི་མགོ་དང་ དཔུང་པ་དང་རྒྱབ་ཀུན་ཡིན་ནོག སྐེ་ནི་སྔོ་དམར་དང་ གྲོད་པའི་ཁོར་པོ་སྐྱ་ལོག་དཀར་པོ་ཡིན་ནོག

གནས་ས་དང་སྤྱོད་ལམ།

འི་བོས་ས་དོང་འབྲུའ་མ་ནོག འི་བོ་ཤག་མ་ཅན་ནི་རི་ལྡེབས་དང་ ཐང་ཀུན་ལ་རང་བཞིན་ལ་ཡོད་པའི་འབིག་གང་དང་ ས་ཁྲེ་ལུང་ཡོད་ས་ཀུན་ལ་འགྲུལ་ཡིན་འདུག་ག་ནོག རང་རང་ངི་ས་མཚམས་ཀུན་འགྲམ་པ་ནས་འཐོན་པའི་ཁྲེ་བ་ཞིག་གིས་རྟགས་བཏང་སྐེ་བསྒྲུང་སྐེ་བོར་ར་ནོག འི་བོས་དགུན་ནི་ཐིའ་བཟའ་བྱས་ལ་རྩ་སྤྱངས་ཏེ་དགོས་སྟོམ་ཀུན་བསགས་ཏེ་བོར་ར་ནོག འི་བོ་ཉི་མའ་འགྲུལ་ཁན་ཡིན་ནོག མང་ཆེ་བ་སྤྱ་དོག་དང་ ཕི་དོག་ཀུན་ལ་འགྲུལ་ལ་ནོག འི་བོ་དགུན་ལ་ལྷུན་ཏེ་འདུག་ག་ནོག ཉིན་དགུང་ང་ཉི་མའ་བསྲོས་ཏེ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་ཡང་རྫབ་ར་ཀུན་ནིས་སང་སྐད་མང་པོ་མེད་མཁན་ཡིན་ནོག ཕྲུ་གུ་འཁྲུར་པ་ནས་སྐྱེ་སྐྱེ་ཚུག་པ་ཞག་༣༠ཡིན་ནོག

ཁྱབ་ཁོངས།

ལ་དྭགས་ལ་འི་བོ་མཐོ་ཚད་མི་ཏར་༣༡༠༠ནས་༤༠༠༠ཙམ་མི་མཐོ་ས་ཀུན་ལ་འདུག་ག་ནོག འི་བོ་སུ་རུའི་གྲེན་ཕྱོགས་དང་ ཟངས་དཀར་ཀུན་ལ་མང་པོ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག ཨན་ལེ་ཀུན་ལའང་མང་ཉུང་རེ་ཡོད་དེ་ཡིན་ནོག རྒྱ་གར་ལ་འི་བོ་ཇམ་མུ་ཀཤི་མིར་ནས་ཀུ་མ་འོན་ཚུག་པ་ཡོད་ཀག དུས་ཤིག་ག་འི་བོ་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ཁག་ཅིག་ག་མང་པོ་ཡོད་པ་ཡིན། འདུག་ས་མང་སྐེ་མེད་མཁན་སོང་པས་སང་འི་བོའི་གྲངས་ཀ་ཉུང་ང་སོང་སྐེ་ཡིན་ནོག

References

1. Chundawat, R.S. & Qureshi, Q. (1999). Planning Wildlife Conservation in Leh and Kargil Districts of Ladakh, Jammu & Kashmir – Final Report. Wildlife Institute of India. Dehradun.

2. Chundawat, R.S. & Rawat G.S. (1994). Indian Cold Deserts: A Status Report on Biodiversity. Wildlife Institute of India. Dehradun.

3. Menon, V. (2003). A Field guide to Indian Mammals. Dorling Kinderslay (India) Pvt. Limited.

4. Pfister, O. (2004). Birds and Mammals of Ladakh. Oxford University Press, USA.

5. Prater, S.H. (2005). The Book of Indian Animals. BNHS/Oxford University Press.

6. Sharma, B.D. (1999). Wild Animals of Ladakh. Asiatic Publishing House, Delhi.

7. Wright, B. & Kumar, A. (1997). Fashioned for Extinction: An Exposé of the Shahtoosh Trade. The Wildlife Protection Society of India, New Delhi. Pp 10-12.

Notes

Notes

Notes

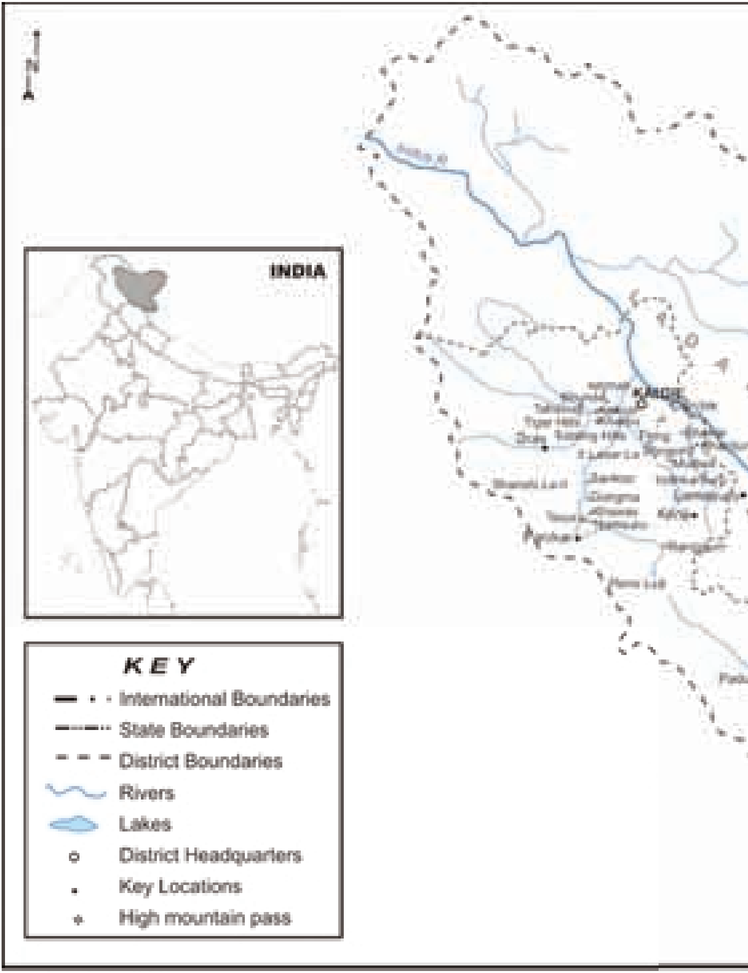

Map prepared by: Virender Kumar

KEY LOCATIONS IN LADAKH

Map-Not to Scale

About the Authors

Sh. Tahir Shawl

Sh. Tahir Shawl is presently Wildlife Warden, Leh (Department of Wildlife Protection, Jammu & Kashmir) and is a trained wildlife biologist.

Sh. Jigmet Takpa

Sh. Takpa is the Regional Wildlife Warden (Jammu & Kashmir) with the Indian Forest Service (IFS) and is actively involved in the conservation and management of natural heritage of Ladakh.

Mr. Phuntsog Tashi

Mr. Tashi has been associated with the High Altitude Wetlands Conservation Project at WWF-India, Leh office, as a Project Officer since 2000. He has been carrying out faunal surveys as well as education and awareness programmes with the WWF-India team in remote areas of Ladakh.

Ms. Yamini Panchaksharam

Ms. Panchaksharam is a Project Officer with the Freshwater & Wetlands Programme at WWF-India, New Delhi. She has an academic background in Zoology and Natural Resources Management.